

สถาบันพระปกเกล้า

การประเมินสถานการณ์ ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566

**Democracy Index in Thailand:
Monitoring the Pulse of Thai Democracy 2023**

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมทะหมัด

เรื่อง การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย :
จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566
Democracy Index in Thailand: Monitoring the Pulse of
Thai Democracy 2023

โดย ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหหมัด

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ถวิลวดี บุรีกุล.

การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย : จับชีพจร
ประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566 = Democracy Index in Thailand: Monitoring
the Pulse of Thai Democracy 2023. -- กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า,
2567.

154 หน้า.

1. ประชาธิปไตย. I. รัชวดี แสงมเหหมัด, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

321.8

ISBN 978-616-476-410-1

รหัสสิ่งพิมพ์สถาบัน สวพ.67-38-00.0 (ebook)

พิมพ์ครั้งที่ 1 กันยายน 2567

สงวนลิขสิทธิ์ © 2567

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

จัดพิมพ์โดย สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 (โซนทิศใต้)
เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 0-2141-9596 โทรสาร 0-2143-8177
<http://www.kpi.ac.th>

คำนำสถาบัน พระปกเกล้า

หนังสือ “การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย : จัปซีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566 (Democracy Index in Thailand: Monitoring the Pulse of Thai Democracy 2023)” เป็นการฉายภาพสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึงปี พ.ศ. 2566 ซึ่งการศึกษาดังกล่าวถือเป็นอีกผลงานเรือธงสำคัญของสถาบันพระปกเกล้าที่เป็นดังกระจกสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนต่อระดับความเป็นประชาธิปไตยในมิติต่าง ๆ ได้แก่ การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ การยึดมั่นในหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนการมีทุนทางสังคม การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต พร้อมกันนี้ ยังได้นำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนด้วย

สถาบันพระปกเกล้าขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ให้การอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลมาโดยตลอด สถาบันพระปกเกล้าคาดหวังว่า ผลการศึกษาของหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน และจะเป็นองค์ความรู้สำคัญในการไปพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยต่อไป

คำนำ

หนังสือหนังสือ “การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย : จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566 (Democracy Index in Thailand: Monitoring the Pulse of Thai Democracy 2023)” ดำเนินการภายใต้โครงการ “การศึกษาและพัฒนาดัชนีชี้วัดความเป็นพลเมืองและการกระจายอำนาจการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย” โดยสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อนำเสนอสถานการณ์ระดับความเป็นประชาธิปไตยไทย ในปี พ.ศ. 2566 และเปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2566 อีกทั้ง ยังเป็นการนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสำหรับวิธีการศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์กับประชาชนตัวอย่างจำนวน 33,420 ตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป โดยทำการศึกษาระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน - 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2566

ในการนี้ ขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ให้ความร่วมมืออย่างดีในการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ตลอดจนประชาชนผู้ให้ข้อมูลทุกคนอย่างรักที่ หากมีข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้จัดทำขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้จัดทำ
สำนักวิจัยและพัฒนา
สถาบันพระปกเกล้า

บทสรุปผู้บริหาร

สถาบันพระปกเกล้าได้ทำการศึกษาการประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย พ.ศ. 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและการเมืองการปกครองไทยและใช้ดัชนีชี้วัดนี้ตรวจสอบติดตามสถานการณ์ประชาธิปไตยของประเทศไทย และเพื่อศึกษาแนวโน้มระดับความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2566

ในการวัดระดับความเป็นประชาธิปไตยนี้ได้มีการศึกษาตั้งแต่กระบวนการประชาธิปไตยและผลของประชาธิปไตย ตลอดจนองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้กระบวนการประชาธิปไตยเดินหน้าขับเคลื่อนต่อไปได้ นั่นคือ หลักการบริหารและการใช้ธรรมาภิบาล ทั้งนี้ หลักการบริหารและธรรมาภิบาลประกอบไปด้วยการเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ รวมทั้งการยึดมั่นในหลักนิติธรรม ส่วนเรื่องของกระบวนการประชาธิปไตยเป็นการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและการมีทุนทางสังคมและส่วนสุดท้าย คือ ผลของประชาธิปไตย ประกอบด้วย การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตยและการต่อต้านการทุจริต ซึ่งทั้งหมดนี้ได้จัดทำเป็นตัวชี้วัดเพื่อแสดงถึงประชาธิปไตยในสังคมไทย

ทั้งนี้ เรื่องธรรมาภิบาลและการบริหารในส่วนของการเคารพสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ พิจารณาจากการเสียสละเพื่อส่วนรวม การเสียภาษี การมีสิทธิที่เท่าเทียม การยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น การได้รับการคุ้มครองสิทธิ และการมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล ส่วนการยึดมั่นในหลักนิติธรรมนั้น ศึกษาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้อง

เหมาะสม การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมและความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย ส่วนกระบวนการประชาธิปไตยในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชน พิจารณาจากการไปเลือกตั้ง การร่วมกิจกรรมในทางการเมืองที่ทำกันโดยทั่วไป และกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำการโดยทั่วไป ส่วนการมีทุนทางสังคมนั้น พิจารณาจากการรวมกลุ่มและความเชื่อมั่นกันและกัน ในขณะที่ ผลของประชาธิปไตยอธิบายด้วยความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยรัฐสภา รัฐบาลองค์กรอิสระ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศาล ส่วนการต่อต้านการทุจริตมาจากทัศนคติต่อการไม่ยอมรับการทุจริตในการดำเนินงานของรัฐ

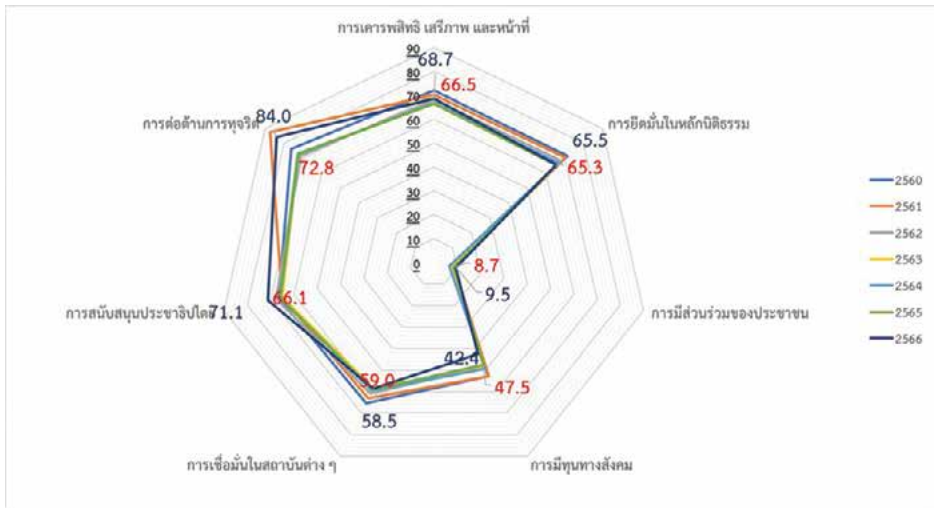
การสำรวจการเป็นประชาธิปไตยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไปได้มาจากการสุ่มตามความน่าจะเป็น จำนวน 33,420 ตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน - 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยมีการเปรียบเทียบตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 – 2566 เพื่อสะท้อนถึงแนวโน้มของระดับความเป็นประชาธิปไตยในแต่ละมิติ

ผลการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยโดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน

ผลการศึกษาจากคะแนนเต็ม 100 พบว่า ในปี 2566 ประชาธิปไตยของประเทศไทยมีคะแนน 59.3 ซึ่งถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงที่สุด

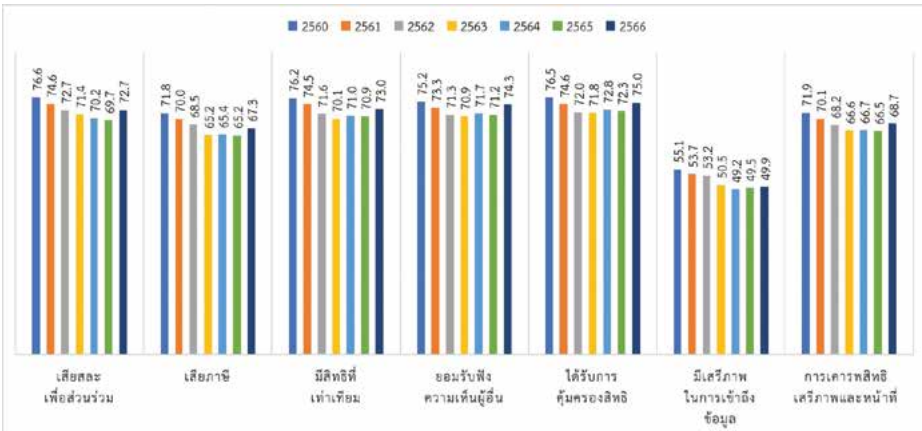
เมื่อพิจารณาในแต่ละมิติหลัก โดยมิติที่ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ประเมินว่ามีคะแนนในระดับสูง คือ การต่อต้านการทุจริต มีคะแนน 84.0 รองลงมาคือ การสนับสนุนประชาธิปไตย มีคะแนน 71.1 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ มีคะแนน 68.7 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม มีคะแนน 65.5 และ ในขณะที่มิติที่มีคะแนนในระดับปานกลาง ได้แก่ การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มีคะแนน 58.5 และการมีทุนทางสังคม มีคะแนน 42.4 ส่วนมิติที่มีคะแนนในระดับน้อยมาก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมี 9.5 คะแนน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงปี 2561 คะแนนการประเมินความเป็นประชาธิปไตยมีคะแนนสูงที่สุด มิติหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีคะแนนเพิ่มมากขึ้น คือ มิติการต่อต้านการทุจริตซึ่งมีคะแนนสูงขึ้นจากปี 2560 กว่า 10 คะแนน อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 คะแนนการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยกลับลดลงเหลือ 58.4 คะแนน และยังคงพบว่าคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2563 อย่างไรก็ตาม ในช่วง 3 ปี คือ ช่วงปี 2564 – 2566 มีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเป็น 59.3 ในปี 2566 สำหรับผลการศึกษาในแต่ละมิติ มีดังนี้

1) มิติด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

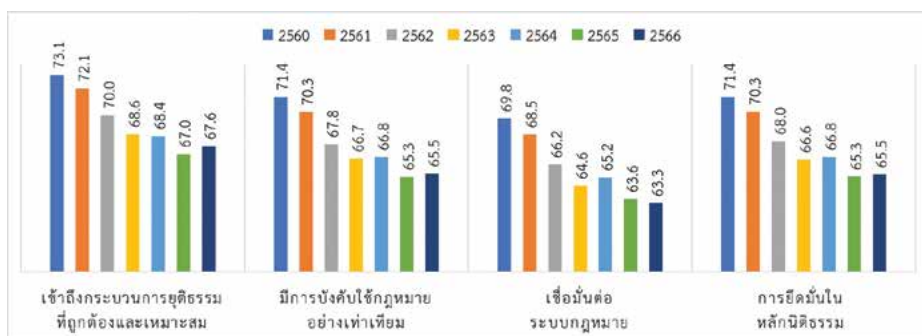
ประกอบด้วย เสียดสละเพื่อส่วนรวม เสียดสละ มีสิทธิที่เท่าเทียม ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น ได้รับการคุ้มครองสิทธิ และมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล โดยในภาพรวมของปี 2566 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคะแนนของมิตินี้มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 68.7 และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิติที่จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในระดับสูง คือ การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ โดยมีคะแนน 75.0 รองลงมาคือ ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีคะแนน 74.3 มีสิทธิที่เท่าเทียม มีคะแนน 73.0 การเสียดสละเพื่อส่วนรวม โดยมีคะแนน 72.7 มีการเสียดสละ มีคะแนน 67.3 ส่วนมิติย่อยที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล มีคะแนน 49.9 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 – 2566 พบว่าคะแนนในภาพรวมสูงขึ้นจาก 66.5 ในปี 2565 เป็น 68.7 ในปี 2566 และเมื่อพิจารณาในมิติย่อย พบว่า มิติที่มีคะแนนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ได้แก่ การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีสิทธิที่เท่าเทียม การเสียดสละเพื่อส่วนรวม มีการเสียดสละ และ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล

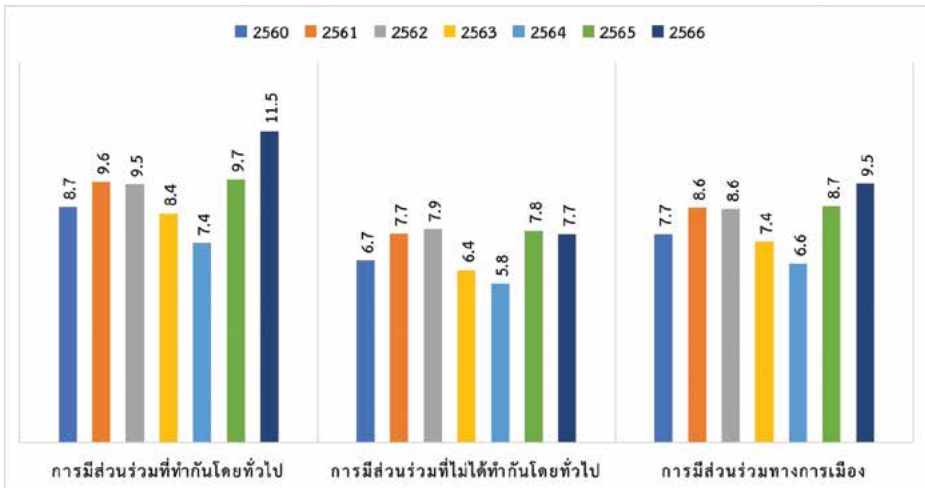
2) มิติด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

ประกอบด้วย การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม และเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย โดยในภาพรวมของ ปี 2566 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามียุติธรรมในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 65.6 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2565 เล็กน้อย เมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิติที่จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในระดับสูง คือ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม มีคะแนน 67.6 มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม มีคะแนน 65.5 และ เชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย มีคะแนน 63.3 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแนวโน้มตั้งแต่ปี 2560 จะเห็นได้ว่ามีคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2563 โดยในปี 2560 มีคะแนน 71.4 และค่อย ๆ ลดลงเหลือ 66.6 คะแนนในปี 2563 อย่างไรก็ตาม คะแนนในมิตินี้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2564 และยังคงลดลงจนถึงปี 2566 นอกจากนี้ ในมิติย่อย พบว่า มิติที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ เชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย ในขณะที่ มิติย่อยอื่นๆ มีคะแนนเพิ่มมากขึ้นเล็กน้อย

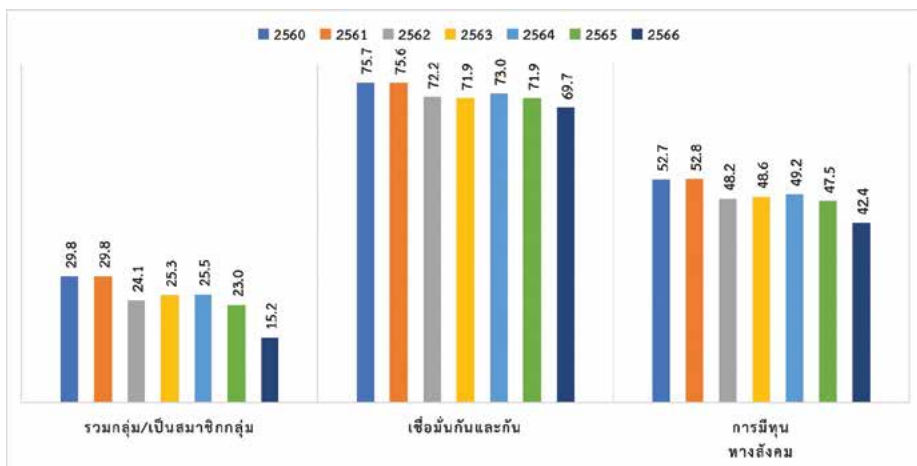
3) มิติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป ได้แก่ การติดต่อกับ (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือตัวแทนทางกฎหมายในทุกระดับ (2) เจ้าหน้าที่ระดับสูง (3) ผู้นำชุมชน (4) ผู้มีบารมี หรือผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น และ (5) สื่อมวลชนต่าง ๆ และ การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำโดยทั่วไป ได้แก่ (1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น (2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน (3) ร่วมเดินขบวนคัดค้าน และ (4) ใช้ความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง โดยประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีอยู่ในระดับน้อยมาก คือ 9.5 คะแนน โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2565 ประมาณ 0.2 คะแนน และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย ซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันโดยทั่วไป และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ซึ่งพบว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น โดยผู้ตอบมักจะเข้าร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไปมากกว่าแบบที่ไม่ได้ทำกันทั่วไปมาโดยตลอด

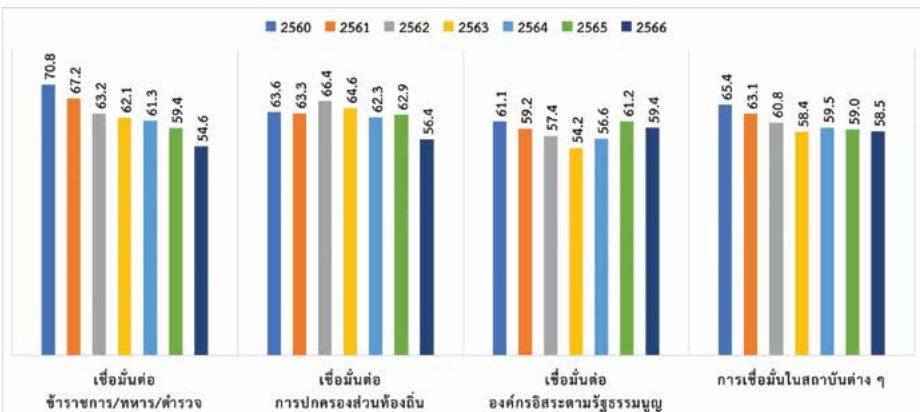
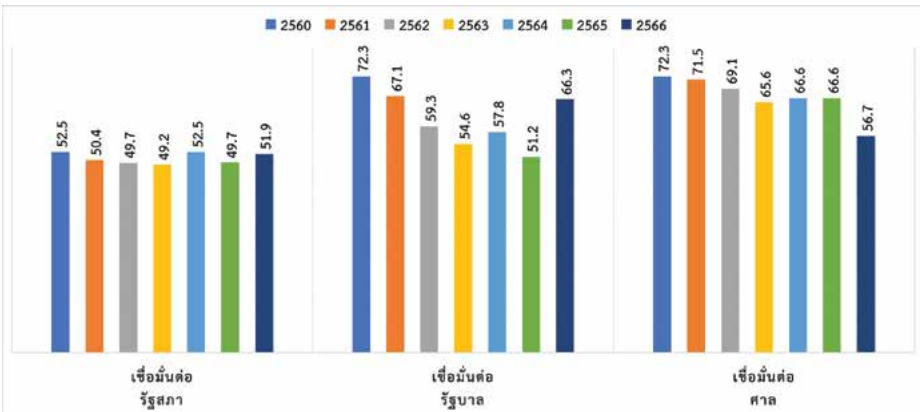
4) มิติด้านการมีทุนทางสังคม

ประกอบด้วย การรวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม และการเชื่อมั่นกันและกัน ซึ่งเป็นความเชื่อมั่นต่อบุคคลทั่วไปรอบ ๆ ตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อ ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า มีคะแนนด้านการมีทุนทางสังคมในระดับกลาง คือ 42.4 คะแนน โดยในมิติย่อยของการรวมกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนน 15.2 ในขณะที่ความเชื่อมั่นกันและกัน มี 69.7 คะแนน เมื่อพิจารณาในภาพรวมเปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2566 พบว่า ในช่วง 2 ปีแรก ระดับการมีทุนทางสังคมของประชาชนอยู่ในช่วง 52 คะแนน จากนั้น ในช่วง 2 ปีหลัง คะแนนลดลงเหลือประมาณ 48 คะแนน และลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2566 ซึ่งมีความสอดคล้องกับมิติย่อยเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยในปี 2566 มีคะแนนการรวมกลุ่มเพียง 15.2 คะแนน อย่างไรก็ตาม ในมิติย่อยของความเชื่อมั่นกันและกัน พบว่า อยู่ในระดับที่สูง แต่ก็มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

5) มิติด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่างๆ

ประกอบด้วย เชื่อมั่นต่อรัฐสภา เชื่อมั่นต่อรัฐบาล เชื่อมั่นต่อศาล เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ เชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น และเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยในภาพรวมพบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนน 58.5 และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม เชื่อมั่นต่อรัฐบาลมากที่สุด มีคะแนน 66.3 รองลงมาคือ เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีคะแนน 59.4 เชื่อมั่นต่อศาล โดยมีคะแนน 56.7 เชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคะแนน 56.4 เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร ตำรวจ มีคะแนน 54.6 และ เชื่อมั่นต่อรัฐสภา น้อยที่สุด มีคะแนน 51.9

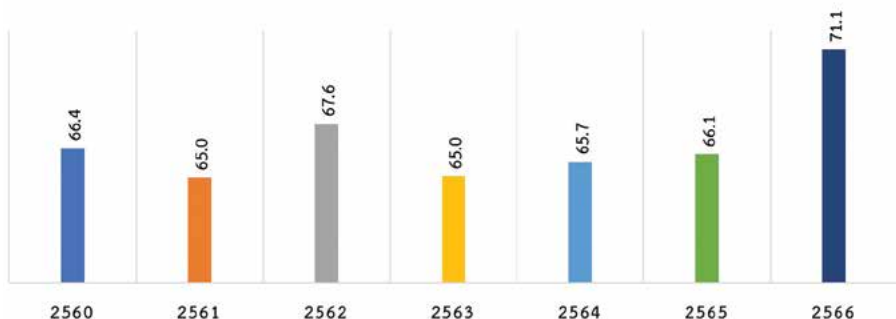

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นในแต่ละมิติย่อยรายปี เปรียบเทียบปี 2565 และ 2566 พบว่า มิติที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล (T2) เพิ่มขึ้น 15.1 คะแนน รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นต่อรัฐสภา (T1) ซึ่งเพิ่มขึ้น 2.2 คะแนน ส่วนมิติย่อยที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ (T6) ลดลง 1.8 คะแนน ความเชื่อมั่นต่อข้าราชการ / ทหาร / ตำรวจ (T4) มีคะแนนลดลง 4.8 คะแนน ความเชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น (T5) มีคะแนนลดลง 6.5 ความเชื่อมั่นต่อศาล (T3) มีคะแนนลดลง 9.9 คะแนน

6) มิติด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย

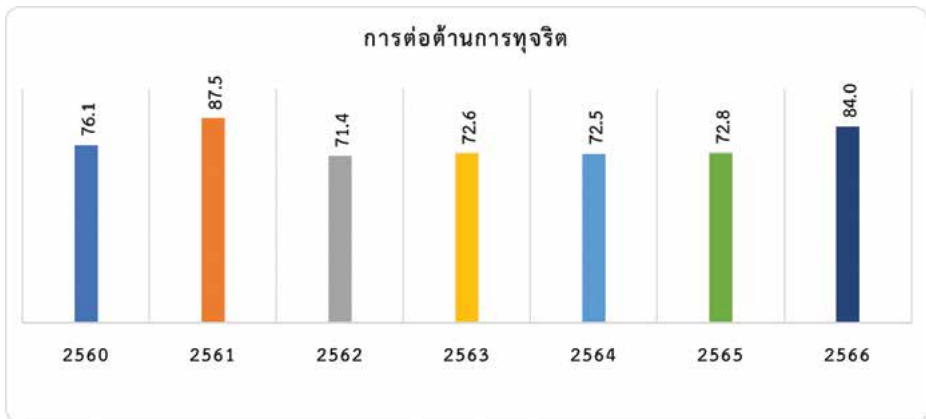
ประกอบด้วย การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งคำนวณมาจากการไม่ยอมรับการปกครองรูปแบบอื่น ได้แก่ การมีผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ โดยยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมืองเดียว การมีทหารมาปกครองประเทศ และการมีผู้เชี่ยวชาญมาปกครองประเทศโดยยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภา โดยในภาพรวม พบว่า มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนนอยู่ที่ 71.1 คะแนน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 – 2566พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามให้คะแนนการสนับสนุนประชาธิปไตยน้อยลงในปี 2561 และเพิ่มเป็น 67.6 คะแนนในปี 2562 จากนั้นจึงลดลงเหลือ 65.0 คะแนนในปี 2563 และเพิ่มเป็น 71.1 คะแนนในปีล่าสุด

การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

7) มติด้านการต่อต้านการทุจริต

ประกอบด้วย การไม่ยอมรับการทุจริต โดยในภาพรวม เห็นว่ามีการไม่ยอมรับการทุจริตอยู่ในระดับที่สูง โดยในปี 2566 มีคะแนน 84.0 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2565 ถึงกว่า 10 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปีล่าสุด พบว่า จากปี 2560 ที่มีคะแนน 76.1 เพิ่มขึ้นเป็น 87.5 ในปี 2561 ซึ่งถือว่ามีความเพิ่มขึ้นกว่า 10 คะแนน อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาการไม่ยอมรับการทุจริตนี้มีคะแนนลดลงเหลือ 71.4 คะแนนในปี 2562 ซึ่งมีคะแนนต่ำที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามในช่วงท้ายของการศึกษามีคะแนนของการไม่ยอมรับการทุจริตเพิ่มมากขึ้นมากที่สุดในรอบ 7 ปี

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในปี 2566 พบว่า การรับฟังข่าวสารทางการเมืองเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยเดิมต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2564 ยกเว้นการรับฟังข่าวสารทางการเมืองที่ในปี 2564 ประชาชนที่ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสารสักเท่าไร ในขณะที่ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของนายกรัฐมนตรี ความเชื่อมั่นกันและกัน เช่น การเชื่อมั่นในญาติ เพื่อนบ้าน และคนที่ติดต่อสื่อสารกัน มีอิทธิพลในทางบวก กล่าวคือ ถ้าประชาชนมีคุณลักษณะเช่นนี้จะส่งผลให้ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

สำหรับปัจจัยทางประชากรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนขนาดใหญ่และเป็นไปในทิศทางบวก คือ การอาศัยนอกเขตเทศบาล มากกว่ากลุ่มที่อาศัยในเขตเทศบาล และยังคงเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าที่ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า รวมถึงยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยทางเพศ ที่เพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงทั้ง 3 ปีที่ทำการศึกษา

ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยในมุมมองของประชาชน ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของรัฐบาลได้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียม โดยให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของพื้นที่ และควรมีความเหมาะสมกับประชาชนในทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มเพศ วัย และกลุ่มเฉพาะ

ในทางกลับกัน รัฐควรมีพื้นที่เพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกทางความคิดเห็น ทั้งเรื่องการเมือง สังคม หรือเรื่องต่าง ๆ ที่ประชาชนอยากสะท้อนความคิดเห็นไปยังผู้มีอำนาจในสังคมและผู้กำหนดนโยบาย เพื่อแสดงถึงความต้องการของกลุ่ม และเพื่อเป็นการแสดงถึงสิทธิที่ตนสามารถกระทำได้ ภายใต้กฎระเบียบของสังคม

ปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือการเติบโตทางสังคม ที่นี้หมายถึงความสัมพันธ์ที่เด่นชัดในสังคม การรวมกลุ่ม และความเชื่อมั่นระหว่างผู้คนที่สร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีการรวมกันเพื่อทำกิจกรรมที่น่าสนใจ และเพื่อให้สังคมยอมรับ ดังนั้น รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีทุนทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะทุนมนุษย์ โดยการเสริมสร้างองค์ความรู้ การสร้างจิตสาธารณะ การเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นการเสริมพลังทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ การสร้างความเชื่อมั่นในสถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เข้มแข็งขึ้น โดยรัฐบาล หรือ หน่วยงานของรัฐ ควรดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาลและยกระดับการบริการสาธารณะให้มีคุณภาพ

และประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า หากประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี จะทำให้ประชาชนมีความพร้อมที่จะสนใจเรื่องการเมืองมากขึ้น อีกทั้ง การดำเนินการของรัฐภายใต้หลักธรรมาภิบาลนั้น จะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในหลักนิติธรรม ในระบอบกฎหมาย ว่าประชาชนจะได้รับการคุ้มครอง ปกป้องภายใต้กฎหมายได้อย่างเท่าเทียม

และสุดท้าย รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทั้งในระบบและการศึกษานอกระบบ เพื่อให้ประชาชนมีเกราะภูมิคุ้มกัน จากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน อีกทั้งควรส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของตนในฐานะของพลเมืองประเทศ โดยเฉพาะการเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น (active citizen) เพื่อเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และระดับประเทศ ควรเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง เพื่อให้เป็นฐานรากสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในทางพฤติกรรม และทัศนคติ ทั้งนี้ เพื่อเป็นปัจจัยผลักดันสู่การพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำสถาบันพระปกเกล้า	3
คำนำ	4
บทสรุปผู้บริหาร	5
สารบัญ	17
สารบัญตาราง	18
สารบัญภาพ	21
บทที่ 1 บทนำ	27
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย	37
บทที่ 3 ตัวชี้วัดประชาธิปไตยในบริบทของสังคมไทย	43
บทที่ 4 ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ปี พ.ศ. 2566	55
บทที่ 5 ผลการประเมินตัวชี้วัดประชาธิปไตย เปรียบเทียบ ปี พ.ศ. 2560 – 2566	95
เอกสารอ้างอิง	123
ภาคผนวก 1 เครื่องมือและเกณฑ์การคำนวณคะแนนตัวชี้วัดประชาธิปไตย	129
ภาคผนวก 2 แบบสำรวจค่านิยมประชาธิปไตยของประชาชน พ.ศ. 2566	146

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
ตาราง 1.1 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2561 - 2566	29
ตาราง 1.2 แสดงผลการประเมินดัชนีประชาธิปไตยเปรียบเทียบประเทศ ในอาเซียน โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2560 - 2566	32
ตาราง 1.3 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพ ของประเทศไทย โดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2566	33
ตาราง 1.4 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพ ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ของประเทศไทย โดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2566	34
ตาราง 4.1 แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และอายุ เป็นรายภาค	56
ตาราง 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นรายภาค	58
ตาราง 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา และภาษาที่ใช้ เป็นรายภาค	60

เรื่อง	หน้า
ตาราง 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่	62
ตาราง 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม	65
ตาราง 4.6 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ	67
ตาราง 4.7 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของรัฐสภา	71
ตาราง 4.8 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของรัฐบาล	72
ตาราง 4.9 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของศาล	74
ตาราง 4.10 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ	75
ตาราง 4.11 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่น ต่อการทำงานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น	77
ตาราง 4.12 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่น ต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ	78

เรื่อง	หน้า
ตาราง 4.13 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย	80
ตาราง 4.14 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาล ก็มีความจำเป็น เพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”	82
ตาราง 4.15 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป	84
ตาราง 4.16 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป	86
ตาราง 4.17 แสดงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน	88
ตาราง 5.1 แสดงผลการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2560 - 2566	96

สารบัญภาพ

เรื่อง	หน้า
ภาพ 1.1 แสดงร้อยละของประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก ปี 2561 - 2566	30
ภาพ 1.2 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตยรายประเทศทั่วโลก ปี 2565 - 2566	31
ภาพ 3.1 แสดงองค์ประกอบตัวชี้วัดประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทย	44
ภาพ 3.2 แสดงกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	53
ภาพ 4.1 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่	64
ภาพ 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม	66
ภาพ 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ	68
ภาพ 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อบุคคลแวดล้อม	69
ภาพ 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐสภา	71

เรื่อง		หน้า
ภาพ 4.6	ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล	73
ภาพ 4.7	ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล	74
ภาพ 4.8	ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ	76
ภาพ 4.9	ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของ การปกครองส่วนท้องถิ่น	77
ภาพ 4.10	ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ	79
ภาพ 4.11	ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย	81
ภาพ 4.12	แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็น เพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”	82
ภาพ 4.13	แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป	85
ภาพ 4.14	แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกัน ทั่วไป	87
ภาพ 4.15	แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน	93

เรื่อง		หน้า
ภาพ 5.1	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ภาพรวม 7 มิติ	97
ภาพ 5.2	แสดงคะแนนการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็น ประชาธิปไตย 7 มิติ และภาพรวม	98
ภาพ 5.3	แสดงคะแนนระดับความเป็นประชาธิปไตย ปี 2560 – 2566 รายภาค	99
ภาพ 5.4	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายนิตยย่อ	101
ภาพ 5.5	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายนิตยย่อ	101
ภาพ 5.6	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายนิตยย่อ	103
ภาพ 5.7	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายนิตยย่อ	103
ภาพ 5.8	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายนิตยย่อ	105
ภาพ 5.9	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายนิตยย่อ	106
ภาพ 5.10	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม	107
ภาพ 5.11	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม รายนิตยย่อ	108
ภาพ 5.12	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ รายนิตยย่อ	109

เรื่อง		หน้า
ภาพ 5.13	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ รายภาค	110
ภาพ 5.14	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายมิตีย่อย	111
ภาพ 5.15	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายภาค	112
ภาพ 5.16	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการต่อต้านการทุจริต รายมิตีย่อย	114
ภาพ 5.17	ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการต่อต้านการทุจริต รายภาค	114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

การปกครองในโลกนั้นมีความหลากหลายและมีรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งประชาธิปไตยเป็นหนึ่งในรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน โดยวาทกรรมหนึ่งของอริสโตเติลกล่าวว่า เป็น “ประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน” (Government of the people, by the people, for the people) อีกทั้งยังเป็นการปกครองโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีการเลือกตั้งผู้แทนทางการเมืองในระหว่างระยะเวลาที่กำหนด มีระบบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งยึดหลักความเป็นธรรมและความเสรีภาพ อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของประชาธิปไตยในปัจจุบัน ประชาธิปไตยมีอยู่ในหลายที่ทั่วโลก ประมาณ 167 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ และทวีปเอเชีย หลายประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ (UN)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการของระบบประชาธิปไตยแต่ละประเทศอาจมีความแตกต่างกันไป ซึ่งบางครั้งอาจมีปัญหาทางการเมือง การละเมิดสิทธิและเสรีภาพ หรือปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของรัฐบาล ไม่เพียงเท่านั้น การที่คนในสังคมมีความคิดที่แตกต่าง และนำเอาความแตกต่างมาเป็นจุดสร้างปมความขัดแย้ง

ก็ทำให้เกิดความแตกแยกได้เช่นกัน ทั้งนี้ มีการศึกษาของ โครงการเอเชียบาร์โอมิเตอร์ (Asian Barometer Survey) เกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณลักษณะที่สำคัญของประชาธิปไตยมากที่สุด ตั้งแต่ปี 2544 ถึงปี 2565 พบว่า ในปี 2544 ทั่วโลกมองว่าประชาธิปไตยหมายถึง การให้ประชาชนมีอิสระทั้งในเรื่องทั่วไปและการแสดงออกทางความคิดและคำพูด รวมถึงมีมุมมองที่เน้นความเสมอภาคและเท่าเทียม โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ และความคิดเช่นนี้ยังคงเป็นหลักในช่วงปี 2549 ซึ่งรวมถึงความเท่าเทียมทางการเมืองอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ปี 2553 ได้เห็นการเน้นที่บรรทัดฐานทางการเมืองและกระบวนการทางการเมือง รวมถึงหลักธรรมาภิบาลในการปกครอง และในปี 2563 ได้มีการระบุถึงการได้รับปัจจัยพื้นฐานที่เหมาะสมจากรัฐบาล การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การเลือกตั้งที่เป็นอิสระ และการเมืองที่ไม่มีการคอร์รัปชัน (Asian Barometer Survey, 2019; สถาบันพระปกเกล้า, 2565) เมื่อพิจารณาผลการศึกษาเฉพาะในประเทศไทยในปี 2544 ประชาธิปไตยในมุมมองของคนไทยในช่วงนั้นมีความสำคัญในเรื่องของการมีอิสรภาพในการแสดงออกทางความคิดและการรวมตัวเป็นสมาคม จากนั้นในปี 2549 มุมมองที่ประชาชนเน้นถึงความสำคัญของการเท่าเทียมทางการเมืองและเสรีภาพทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ในปี 2553 ประชาธิปไตยกลับกลายเป็นเรื่องของความพอใจทางการเมือง การมีงานทำของประชาชน และการลดความต่างระหว่างคนจนและคนรวย (Asian Barometer Survey, 2019) และในปี 2565 สิ่งที่ประชาชนเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญของประชาธิปไตย คือ การมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการได้รับสิ่งจำเป็นพื้นฐาน เช่น อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การที่รัฐบาลสร้างโอกาสในการมีงานทำของประชาชนทุกคน รัฐบาลต้องทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนแคบลง และการมีหลักนิติธรรม ได้แก่ ศาลคุ้มครองประชาชนธรรมดาจากการใช้อำนาจที่ไม่เหมาะสมของรัฐบาล (สถาบันพระปกเกล้า, 2566)

นอกจากนี้ มีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเป็นประชาธิปไตยจากหลายหน่วยงาน เช่น The Economist Intelligence Units และ The Freedom House เป็นต้น ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างหลากหลายทั้งในมิติการประเมิน เกณฑ์การประเมิน และ กลุ่มเป้าหมาย

สำหรับผลการสำรวจของ The Economist Intelligence Units เป็นการศึกษาที่ครอบคลุมประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งในการศึกษาปี 2023 ได้สำรวจ Democracy Index โดยรวมทั้งหมด 167 ประเทศทั่วโลก ผลการสำรวจนี้แบ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับประชาธิปไตยสมบูรณ์ (Full democracy), ระดับประชาธิปไตยบกพร่อง (Flawed democracies), ระดับกึ่งอำนาจนิยม (Hybrid regimes), และระดับอำนาจนิยม (Authoritarian regimes)¹ จากการจัดอันดับนี้ในปี 2566 พบว่า ร้อยละ 35.3 ของประเทศที่สำรวจมีการปกครองแบบอำนาจนิยม ร้อยละ 29.9 มีการปกครองแบบประชาธิปไตยบกพร่อง ร้อยละ 20.4 มีการปกครองแบบกึ่งอำนาจนิยม และร้อยละ 14.4 มีการปกครองแบบประชาธิปไตยสมบูรณ์ รายละเอียดดังตาราง 1.1 และภาพ 1.1

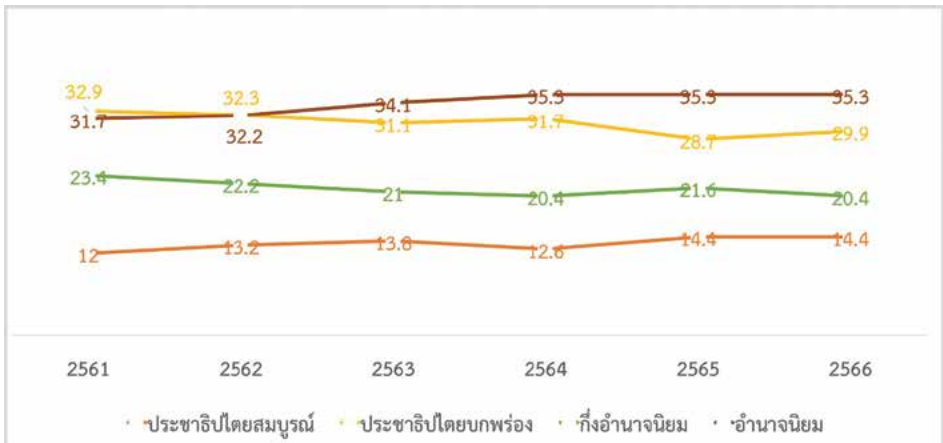
ตาราง 1.1 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2561 - 2566

ประเภท	ประชาธิปไตยสมบูรณ์	ประชาธิปไตยบกพร่อง	กึ่งอำนาจนิยม	อำนาจนิยม
คะแนน	8.01 - 10	6.01 - 8.0	4.01 - 6.0	0 - 4.0
จำนวนประเทศในแต่ละปี	2561: 20	2561: 55	2561: 39	2561: 53
	2562: 22	2562: 54	2562: 37	2562: 54
	2563: 23	2563: 52	2563: 35	2563: 57
	2564: 21	2564: 53	2564: 34	2564: 59
	2565: 24	2565: 48	2565: 36	2565: 59
	2566: 24	2566: 50	2566: 34	2566: 59

¹ ประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้มาจากการประมวลผลแบบสอบถามเพื่อเปรียบเทียบความเป็นประชาธิปไตยใน 167 ประเทศทั่วโลก จากคำถาม 5 ประเภท ประกอบด้วย กระบวนการเลือกตั้งและพหุนิยม (Electoral process ad pluralism) หน้าที่ของรัฐบาล (Functioning of government) การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic political culture) และ เสรีภาพพลเมือง (Civil liberties)

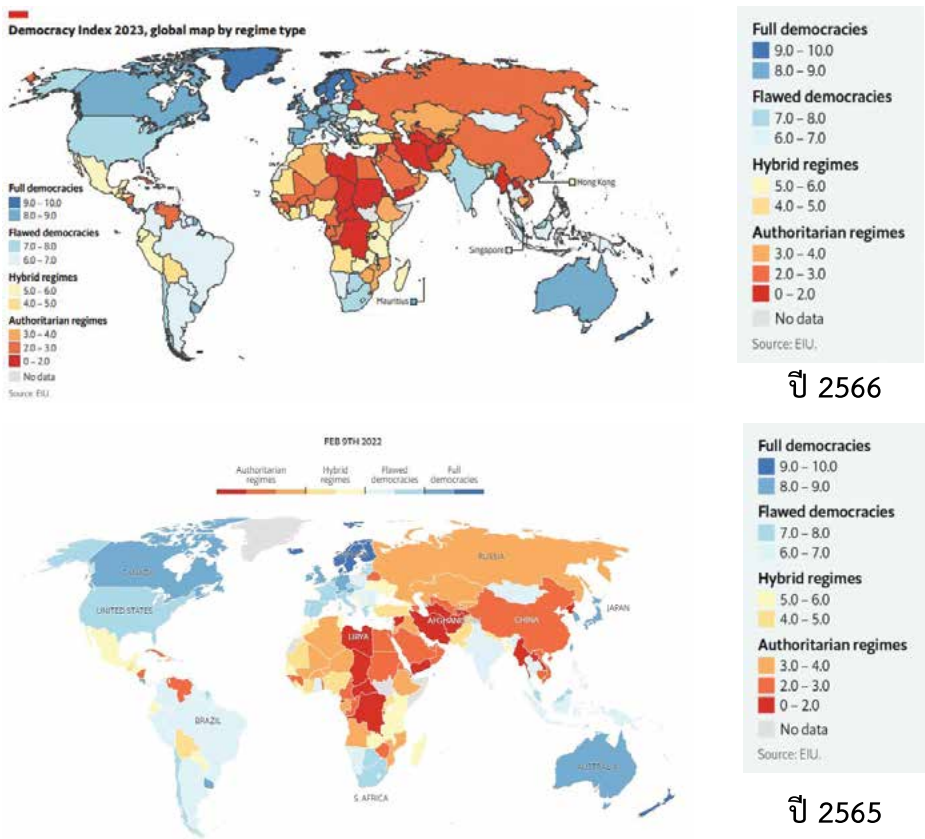
ประเภท	ประชาธิปไตย สมบูรณ์	ประชาธิปไตย บกพร่อง	กึ่งอำนาจ นิยม	อำนาจนิยม	
คะแนน	8.01 - 10	6.01 - 8.0	4.01 - 6.0	0 - 4.0	
2561	12	32.9	23.4	31.7	
2562	13.2	32.3	22.2	32.2	
%ประเทศ ในแต่ละปี	2563	13.8	31.1	21	34.1
2564	12.6	31.7	20.4	35.3	
2565	14.4	28.7	21.6	35.3	
2566	14.4	29.9	20.4	35.3	

ที่มา: The Economist Intelligence Unit, 2023a; สถาบันพระปกเกล้า, 2567

ภาพ 1.1 แสดงร้อยละของประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก ปี 2561 - 2566

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนการเปลี่ยนแปลงผลการประเมินรูปแบบการปกครองระหว่างปี 2565 – 2566 พบว่า ประเทศที่มีการเปลี่ยนระดับของรูปแบบการปกครองจากประชาธิปไตยสมบูรณ์เป็นประชาธิปไตยบกพร่อง ได้แก่ ประเทศชิลี ประชาธิปไตยบกพร่องเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์ ได้แก่ ประเทศกรีซ การปกครองแบบกึ่งอำนาจนิยมเป็นประชาธิปไตยบกพร่อง ได้แก่ ประเทศปารากวัย ประเทศปาปัวนิวกินี การปกครองแบบประชาธิปไตยบกพร่องเป็นการปกครองแบบกึ่งอำนาจนิยม ได้แก่ ประเทศปากีสถาน (The Economist Intelligence, 2023b) รายละเอียดดังภาพ 1.2 ซึ่งเป็นการฉายภาพระดับการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้ง 4 ระดับของประเทศทั่วโลก

ภาพ 1.2 แสดงประเภทการปกครองระบอบประชาธิปไตย รายประเทศ ทั่วโลก ปี 2565 – 2566

ที่มา: The Economist Intelligence Unit, 2023b

ตาราง 1.2 แสดงผลการประเมินดัชนีประชาธิปไตยเปรียบเทียบประเทศในอาเซียน โดย The Economist Intelligence Unit ปี พ.ศ. 2560 - 2566

ประเทศ	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	หมายเหตุ
มาเลเซีย	6.54	6.88	7.16	7.19	7.24	7.30	7.29	▼
ติมอร์-เลสเต	7.19	7.19	7.19	7.06	7.06	7.06	7.06	=
อินโดนีเซีย	6.39	6.39	6.48	6.3	6.71	6.73	6.66	▼
ฟิลิปปินส์	6.71	6.71	6.64	6.56	6.62	6.71	6.53	▼
สิงคโปร์	6.32	6.38	6.02	6.03	6.23	6.67	6.35	▼
ไทย	4.63	4.63	6.32	6.04	6.04	6.22	6.23	▲
เวียดนาม	3.08	3.08	3.08	2.94	2.94	3.18	3.05	▼
กัมพูชา	3.63	3.59	3.53	3.1	2.9	2.73	2.62	▼
ลาว	2.37	2.37	2.14	1.77	1.77	1.77	1.71	▼
เมียนมาร์	3.83	3.83	3.55	3.04	1.02	0.74	0.85	▲
โลก	5.52	5.49	5.46	5.55	5.52	5.29	5.23	▼

*หมายเหตุ เปรียบเทียบคะแนนระหว่างปี 2565 และ 2566

เมื่อพิจารณาประเทศในอาเซียน พบว่า ประเทศมาเลเซียมีคะแนนจากการประเมินดัชนีประชาธิปไตยมากที่สุด ในปี 2566 คือ 7.29 คะแนน แต่มีคะแนนลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปี 2565 ในขณะที่ประเทศติมอร์-เลสเตมีแนวโน้มความเป็นประชาธิปไตยที่ค่อนข้างคงที่ นอกจากนี้ ยังมีประเทศที่มีคะแนนลดลงอีก ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม กัมพูชา และลาว ส่วนประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ประเทศไทย และเมียนมาร์

นอกจากนี้ องค์กรฟรีดอมเฮาส์ (The Freedom House) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่มุ่งเสริมประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ ได้ทำการประเมินสถานการณ์เสรีภาพทั่วโลก การให้คะแนนเสรีภาพนี้มีเกณฑ์ที่ตัดสินมาจากสิทธิทางการเมือง (Political rights) ที่มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน และเสรีภาพของพลเมือง (Civil liberties) ที่มีคะแนนเต็ม 60 คะแนน รวมทั้งหมดเป็น 100 คะแนน นอกจากนี้ มีการกำหนดสถานะของการเสรีภาพเป็น 3 กลุ่มคือ มีเสรีภาพ (Free) มีเสรีภาพบางส่วน (Partly Free) และ ไม่มีเสรีภาพ (Not free) (Freedom House, 2023a)

ตาราง 1.3 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพของประเทศไทย โดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2566

ปี	การมีเสรีภาพ	สิทธิทางการเมือง	เสรีภาพของพลเมือง	สถานะ
2560	32	7	25	ไม่มีเสรีภาพ
2561	31	6	25	ไม่มีเสรีภาพ
2562	30	5	25	ไม่มีเสรีภาพ
2563	32	6	26	มีเสรีภาพบางส่วน
2564	30	5	25	ไม่มีเสรีภาพ
2565	29	5	24	ไม่มีเสรีภาพ
2566	30	6	24	ไม่มีเสรีภาพ

สำหรับประเทศไทย ในปี 2560 - 2562 ได้รับการประเมินว่าอยู่ในสถานะไม่มีเสรีภาพ (Not free) โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิทางการเมือง ปี 2563 ผลการประเมินดีขึ้นเล็กน้อยโดยจัดให้อยู่ในสถานะมีเสรีภาพบางส่วน (Partly Free) ซึ่งในด้านเสรีภาพของพลเมืองมีคะแนนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และในปี 2564 - 2566 ประเทศไทยกลับไปอยู่ในสถานะไม่มีเสรีภาพอีกครั้ง โดยมีคะแนนรวม 30 จากคะแนนเต็ม 100 (Freedom House, 2023b; สถาบันพระปกเกล้า, 2567)

นอกจากการประเมินเสรีภาพแล้ว องค์กรฟรีดอมเฮาส์ยังประเมินเสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (Freedom on the Net) โดยมีเกณฑ์การตัดสินจากอุปสรรคในการเข้าถึง (Obstacles to Access) มีคะแนนเต็ม 25 คะแนน การจำกัดเนื้อหา (Limits on Content) มีคะแนนเต็ม 35 คะแนน การละเมิดสิทธิของผู้ใช้ (Violations of User Rights) มีคะแนนเต็ม 40 คะแนน รวมทั้งสิ้นเป็น 100 คะแนน โดยมีกำหนดให้ 0 หมายถึง มีเสรีภาพน้อยที่สุด และ 10 หมายถึง มีเสรีภาพมากที่สุด (Freedom House, 2023b; สถาบันพระปกเกล้า, 2567)

ตาราง 1.4 แสดงผลการประเมินสถานะของการมีเสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย โดย The Freedom House ปี พ.ศ. 2560 - 2566

ปี	เสรีภาพในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	อุปสรรคในการเข้าถึง	การจำกัดเนื้อหา	การละเมิดสิทธิของผู้ใช้	สถานะ
2560	33	15	11	7	ไม่มีเสรีภาพ
2561	35	16	11	8	ไม่มีเสรีภาพ
2562	35	16	11	8	ไม่มีเสรีภาพ
2563	35	16	12	7	ไม่มีเสรีภาพ
2564	36	16	13	7	ไม่มีเสรีภาพ
2565	39	16	14	9	ไม่มีเสรีภาพ
2566	39	16	14	9	ไม่มีเสรีภาพ

จากข้อกล่าวหาทั้งนี้ สามารถสังเกตได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยในมุมมองของหน่วยงานต่างประเทศมากมาย การเปลี่ยนแปลงนี้ขึ้นอยู่กับบริบททั้งในสังคมและทางการเมือง รวมถึงช่วงเวลาที่ทำการศึกษาร้อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยที่ถูกพัฒนาขึ้นในการศึกษานี้ถูกออกแบบ

มาเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยที่กำลังผ่านการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ดังนั้น สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้าได้ทำการศึกษาสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยตลอดช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2566 เพื่อศึกษาแนวโน้มของระดับความเป็นประชาธิปไตยเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของไทยให้ดียิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาและสำรวจองค์ความรู้ตัวชี้วัดประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบททางสังคม และการเมืองการปกครองไทย
- 2) เพื่อสำรวจสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษาแนวโน้มระดับความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2566

1.3 ระยะเวลาการปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูล

ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 24 เมษายน - 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2560

ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 2 - 20 เมษายน พ.ศ. 2561

ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 1 - 30 เมษายน พ.ศ. 2562

ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 1 - 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 1 - 19 เมษายน พ.ศ. 2564

ครั้งที่ 6 ระหว่างวันที่ 1 - 15 เมษายน พ.ศ. 2565

ครั้งที่ 7 ระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน - 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2566

บทที่ 2

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทที่ 2 เป็นการนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และแนวทางการนำเสนอผลการสำรวจ รวมถึง หลักเกณฑ์การคำนวณคะแนนและการแปลผล รายละเอียดดังนี้

2.1 การสุ่มตัวอย่าง

2.1.1 แผนการสุ่มตัวอย่าง

การสำรวจด้วยตัวอย่างครั้งนี้ใช้แผนการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Three-stage Sampling โดยกำหนดให้เขตแดนนับ (EA) เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง คริวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง และสมาชิกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่สาม

1) การจัดสรรตาม

กำหนดให้กรุงเทพมหานคร และจังหวัด 76 จังหวัดเป็นสตร้าตัม รวมทั้งสิ้น 77 สตร้าตัม

2) ขนาดตัวอย่าง

ในการคำนวณขนาดตัวอย่างแต่ละสตร้าตัม ได้กำหนดให้ขนาดความคลาดเคลื่อนจากการเลือกตัวอย่างไม่เกิน 10% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และพิจารณาร่วมกับทรัพยากรให้มีความเหมาะสมได้จำนวนประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างจังหวัดละ 420 คน และกรุงเทพมหานคร 1,500 คน รวมทั้งประเทศทั้งสิ้น 33,420 คน จำแนกตามภาคได้ดังนี้

ภูมิภาค	EA ตัวอย่าง	ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป
กรุงเทพมหานคร	70	1,500
ภาคกลาง (ยกเว้น กทม.)	875	10,500
ภาคเหนือ	595	7,140
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	700	8,400
ภาคใต้	490	5,880
<u>รวมทั้งประเทศ</u>	<u>2,730</u>	<u>33,420</u>

2.1.2 วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่าง

- หน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง กำหนดให้ EA เป็นหน่วยตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง โดยในแต่ละสตร้าตัม ได้ทำการเลือก EA ตัวอย่างอย่างอิสระต่อกัน โดยให้ความน่าจะเป็นในการเลือกเป็นปฏิภาคกับจำนวนครัวเรือนของ EA นั้น ๆ

- **หน่วยตัวอย่างขั้นที่สอง** ในแต่ละ EA ตัวอย่าง ได้ทำการเลือกครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างอย่างอิสระต่อกัน ด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ EA ละ 15 ครัวเรือน
- **หน่วยตัวอย่างขั้นที่สาม** ในแต่ละครัวเรือนส่วนบุคคลที่มีสมาชิกอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างได้ทำการเลือกสมาชิกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ตัวอย่างสุ่มครัวเรือนละ 1 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์ในรายละเอียด

ทั้งนี้ ตามกรอบการศึกษากำหนดให้สำรวจประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในครัวเรือนส่วนบุคคลทั่วประเทศ การสำรวจครั้งนี้ไม่รวมผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนคนงานที่มีคนงานมาอาศัยอยู่รวมกันในสถานที่ที่นายจ้างจัดหาให้โดยไม่เสียค่าที่พัก รวมทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนสถาบัน เช่น เรือนจำ ค่ายทหาร โรงแรม วัด หอพัก นักเรียนนักศึกษา เป็นต้น

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามในการสำรวจ ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 5 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตอนที่ 3 การมีทุนทางสังคม ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ด้านสิทธิและเสรีภาพ หลักนิติธรรม และการเข้าถึงความยุติธรรม และ ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดในแบบสอบถามด้วยวิธีการสัมภาษณ์สมาชิกที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปตัวอย่าง กระจายตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน - 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2566

2.4 แนวทางการนำเสนอผลการศึกษา

ส่วนที่ 1

เสนอผลการสำรวจในระดับประเทศ และระดับภูมิภาค ในรูปของค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และแผนภูมิที่เหมาะสม เพื่อวิเคราะห์หาระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนในแต่ละข้อคำถามที่ได้ทำการสัมภาษณ์ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อดูการกระจายของข้อมูล

ในการกำหนดคะแนนของการวัดและเกณฑ์ระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนนั้น ได้ใช้ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนด ดังนี้

1. เกณฑ์ระดับความพึงพอใจของประชาชน (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจของประชาชน
3.50 – 4.00	พอใจมาก
2.50 – 3.49	ค่อนข้างพอใจ
1.50 – 2.49	ไม่ค่อยพอใจ
1.00 – 1.49	ไม่พอใจเลย

2. เกณฑ์ระดับความเชื่อมั่นของประชาชน (คะแนนเต็ม 4 คะแนน)

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเชื่อมั่นของประชาชน
3.50 – 4.00	เชื่อมั่นมาก
2.50 – 3.49	ค่อนข้างเชื่อมั่น
1.50 – 2.49	ไม่ค่อยเชื่อมั่น
1.00 – 1.49	ไม่เชื่อมั่น

ส่วนที่ 2

เสนอผลการสำรวจในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ในรูปแบบของแผนภูมิ
 โยแมงมุม และแผนภูมิแท่ง พร้อมคำอธิบายประกอบในรูปของค่าร้อยละ (Percentage)
 ทั้งนี้ การวิเคราะห์หาระดับความเป็นประชาธิปไตยในแต่ละมิติหลักและมิตಿಯ่อย
 มีการคำนวณตามสูตรที่ระบุในภาคผนวก 1

เกณฑ์ระดับความเป็นประชาธิปไตย (คะแนนเต็ม 100)

คะแนน	ระดับความเป็นประชาธิปไตย
1.00 – 20.80	ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยมาก
20.81 – 40.60	ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อย
40.61 – 60.40	ระดับความเป็นประชาธิปไตยปานกลาง
61.41 – 80.20	ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง
80.21 – 100.00	ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงมาก

ทั้งนี้ การประมาณค่าสถิติ เป็นการคำนวณค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
 จำแนกตามลักษณะที่ต้องการศึกษา ในระดับจังหวัด ภาค และประเทศ โดยมีการ
 ถ่วงน้ำหนักตามระดับการนำเสนอผลการสำรวจให้สอดคล้องกับสัดส่วนของจำนวน
 ประชาชนในคุ่มรวม ซึ่งในการคำนวณได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

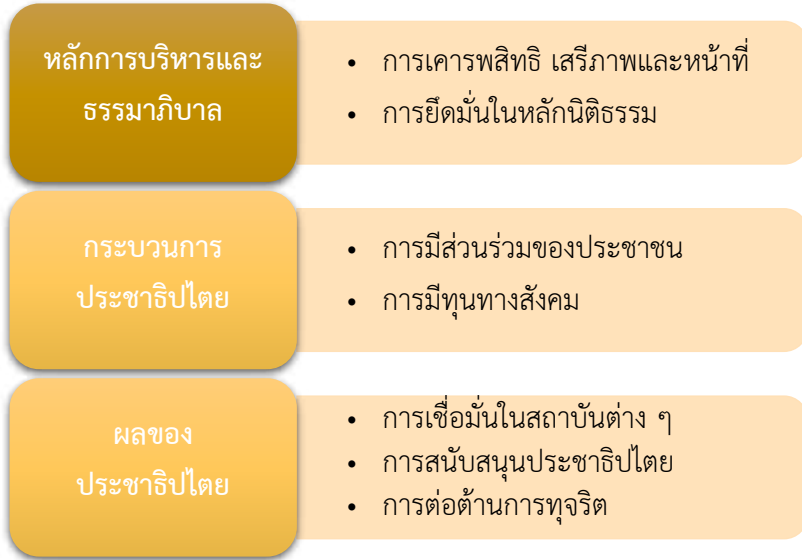
บทที่ 3

ตัวชี้วัดประชาธิปไตย ในบริบทของสังคมไทย

ในบทนี้ กล่าวถึงตัวชี้วัดประชาธิปไตยในแต่ละมิติ ดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดประชาธิปไตย

จากการสำรวจองค์ประกอบของประชาธิปไตย รวมถึงได้พัฒนาเครื่องมือตัวชี้วัดประชาธิปไตยในช่วงของการศึกษาปี 2561 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ประมวลและคัดเลือกองค์ประกอบซึ่งพบว่ามีแนวโน้มนำไปใช้สำรวจค่านิยมประชาธิปไตยในหลาย ๆ ที่ โดยเพื่อให้ครอบคลุมถึงหลักการดำเนินการที่เป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ 1) หลักการบริหารและธรรมาภิบาล ประกอบด้วย การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ และการยึดมั่นในหลักนิติธรรม 2) กระบวนการประชาธิปไตย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน และการมีทุนทางสังคม และ 3) ผลของประชาธิปไตย ประกอบด้วย การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 3.1 แสดงองค์ประกอบตัวชี้วัดประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทย โดยในแต่ละมิติมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

หลักการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ถือเป็นหลักพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย โดยสิทธิหมายถึง ประโยชน์หรืออำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองเพื่อป้องกันการละเมิด และมีการบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่เกิดการละเมิด (Del Dickson, 2014) แนวคิดเกี่ยวกับการรับรองสิทธิและเสรีภาพมาจากโลกทางตะวันตกที่มีการเรียกร้องสิทธิจากกลุ่มต่าง ๆ ของสังคมซึ่งเป็นสิทธิอันชอบธรรมของบุคคล (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2547) สิทธิที่ถูกกล่าวถึงถูกแบ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติและสิทธิที่มีอำนาจอย่างเด็ดขาด สิทธิตามธรรมชาติคือสิทธิที่ได้มาแต่กำเนิดและไม่สามารถถูกละเมิดหรือลิดรอนได้ ส่วนสิทธิที่มีอำนาจอย่างเด็ดขาดคือสิทธิที่รัฐหรือประเทศกำหนดให้ประชาชนตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ และมีความแตกต่างตามรูปแบบการปกครองของแต่ละประเทศ (Del Dickson, 2014) นอกจากนี้ สิทธิที่กล่าวถึงยังรวมถึงการมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งอย่างเท่าเทียม (Etzioni -

Halevy, 1997) สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการตัดสินใจที่จะดำเนินการใด ๆ ของกลุ่มหรือสังคม และแม้แต่สิทธิในการเข้าถึงการบริการสาธารณะที่เท่าเทียม และทั่วถึง (Beetham, 2012)

อย่างไรก็ตาม การที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น หรือสามารถรับรู้ ข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมนั้นถือเป็นการให้เสรีภาพแก่ประชาชน (Etzioni - Halevy, 1997) โดยต้องเป็นการให้เสรีภาพที่พอเพียง (sufficient freedom) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบไหนก็ตาม โดยไม่มีการแทรกแซงจากหน่วยงาน หรือบุคคลอื่นซึ่งทำให้ต้องยุติสิ่งที่ได้ตัดสินใจไปแล้วนั้น (Larry Diamond, 2000) ต้องไม่ละเมิดกฎหมายและต้องเหมาะสมกับบริบทของสังคม (สถาบันพระปกเกล้า, 2563; 2564; 2565; 2567) ในขณะทีหน้าที่ (duty) คือ ความรับผิดชอบของบุคคล ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบของสังคม เช่น หน้าที่ในการเสียภาษีของ พลเมือง เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยมีการระบุถึงสิทธิของประชาชนครั้งแรกในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 เช่น มาตรา 12 “...บุคคลย่อมเสมอกัน ในกฎหมายฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี หรือประการอื่นใดก็ดีไม่กระทำ ให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย” และมาตรา 14 “...บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย เคหสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การโฆษณา การศึกษาอบรม การประชุมโดย เปิดเผย การตั้งสมาคม การอาชีพ...” โดยในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560) ได้มีการกำหนดถึงสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ ของพลเมืองไว้อย่างชัดเจน ในหมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องสิทธิ และเสรีภาพของปวงชน ชาวไทย เช่น ความเสมอภาค สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น และในหมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องหน้าที่ของชนชาวไทย และยังได้เพิ่มการให้สิทธิ แก่ประชาชนตามกลไกของหน้าที่ของรัฐด้วย

ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมซึ่งเป็นการศึกษาองค์ความรู้เรื่องตัวชี้วัด ประชาธิปไตยในมิติสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ในบริบทของประเทศไทย ได้แบ่งมิติย่อย

ออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเสียสละเพื่อส่วนร่วม การเสียภาษี การมีสิทธิที่เท่าเทียม การยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น การได้รับการคุ้มครองสิทธิ และการมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล (สถาบันพระปกเกล้า, 2563; 2564; 2565; 2567)

3.1.2 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม

การยึดมั่นในหลักนิติธรรม เป็นมิติสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง หลักพื้นฐานของกฎหมายที่ใช้เพื่อกำกับและตรวจสอบกฎหมาย การดำเนินการต้องไม่ละเมิดกฎหมาย และเป็นมาตรฐานของสังคมในกระบวนการทำงานของภาครัฐ (Dickson, 2014; สถาบันพระปกเกล้า, 2567) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพกว้าง นิติธรรมเกี่ยวข้องกับการมีกฎหมายที่ดี ชัดเจน และกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นต้น (สถาบันพระปกเกล้า, 2563; 2564; 2565; 2567) ส่วนองค์ประกอบของหลักนิติธรรมประกอบด้วย หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา หลักความอิสระของผู้พิพากษา หลัก “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนุญ (สถาบันพระปกเกล้า, 2546; 2567) ทั้งนี้ หลักนิติธรรมสามารถแสดงออกได้ใน 3 ประการ ตามทัศนะของเอ.วี.ดีเซย์ (A.V. Decey) คือ 1. การที่ฝ่ายบริหารไม่สามารถลงโทษบุคคลได้โดยปราศจากกฎหมาย นอกจากนี้ กระบวนการลงโทษต้องเป็นไปตามกฎหมายต่อหน้าศาลเป็นปกติ จะมีการดำเนินการโดยพลการไม่ได้ 2. บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในตำแหน่งใดก็ตามทางสังคม 3. หลักการทั่วไปทางกฎหมายหรือสิทธิขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนนั้นเป็นผลมาจากคำวินิจฉัยของศาล มิใช่เกิดจากกระบวนการรับรองคำประกันพิเศษของรัฐธรรมนุญ (จรัญ โฆษณานันท์, 2550 อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า, 2563; 2564; 2565; 2567)

3.1.3 การมีทุนทางสังคม

การมีทุนทางสังคม หมายถึง การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม (Social inclusion) ซึ่งเป็นหนึ่งในมิติของคุณภาพสังคม (Social quality) โดยการยอมรับการเป็นสมาชิกของสังคมนั้นหมายรวมถึงการร่วมเป็นสมาชิกขององค์กร กลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ในชุมชน ความสามารถในการเข้าถึงบริการสังคม ทรัพยากรต่าง ๆ โดยมีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน (Beck และคณะ, 1998 อ้างใน สถาบันพระปกเกล้า, 2553; 2564; 2565; 2567) รวมถึง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คนขึ้นไป และเครือข่ายทางสังคมของปัจเจกชน (Adler and Kwon, 2002; Flap and De Graaf, 1986; Coleman, 1988; สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567) นอกจากนี้ยังหมายรวมถึง การเชื่อมั่นกันและกัน ได้แก่ เชื่อมั่นในบุคคลใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็น ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่นที่ติดต่อด้วย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมอีกทางหนึ่งด้วย (สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567)

3.1.4 การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ

การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ เป็นมิติสำคัญของคุณภาพสังคม ที่มีความเชื่อมโยงกับความคาดหวังของประชาชนและประสิทธิภาพของหน่วยงานหรือสถาบันนั้น ๆ เช่น ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานรัฐมีพื้นฐานอยู่ที่ประสิทธิภาพและผลลัพธ์งานของหน่วยงานนั้น ๆ หากหน่วยงานรัฐสามารถสร้างผลลัพธ์งานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ประชาชนจะมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานนี้เพิ่มขึ้นในทางกลับกัน หากหน่วยงานรัฐไม่สามารถสร้างผลลัพธ์งานที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ประชาชนจะลดความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานรัฐลงไปด้วย (สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากด้านสังคมและประชากร เช่น ความก้าวหน้าและการพัฒนาของสังคม พบว่า มีผลกระทบต่อทิศทางการเชื่อมั่นทางสถาบันของประชาชน โดยยิ่งมีการพัฒนาในสังคมมาก ประชาชนจะยิ่งเชื่อมั่นต่อหน่วยงานรัฐมากขึ้น ในทางกลับกัน ถ้าประเทศมีสภาพเศรษฐกิจที่ไม่มั่นคง มีโอกาสที่ประชาชนจะลดความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานรัฐลงด้วย (สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567)

3.1.5 การสนับสนุนประชาธิปไตย

การสนับสนุนประชาธิปไตยเป็นผลมาจากความชอบธรรมทางการเมือง ความชอบธรรมทางการเมืองนี้จะเป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ฝ่ายที่ครอบครองอำนาจมีความสำคัญในการปกครอง ระบบการเมืองทุกประการจะต้องเน้นความชอบธรรม โดยความชอบธรรมทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากสำหรับระบบประชาธิปไตย เนื่องจากหลักนิติธรรมและความยินยอมจากประชาชนเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตย หากไม่มีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลที่มีอำนาจอยู่แล้วนั้นอาจเป็นจุดเริ่มต้นของการขัดแย้งและความรุนแรงอย่างแน่นอน (Diamond, 1999: 69)

สำหรับในการศึกษานี้ การสนับสนุนต่อประชาธิปไตย หมายถึง ระดับของประชามติที่ยึดถือว่าประชาธิปไตยเป็นระบบที่เหมาะสมที่สุดในการปกครองประชาชน โดยองค์รวม (ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชชิตี แสงมหะหมัด, 2557; สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567) หรือการไม่ยอมรับการปกครองในรูปแบบอื่น ได้แก่การปกครองโดยผู้นำที่เข้มแข็ง โดยยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศ การมี ทหารปกครองประเทศ และการปกครองโดยผู้เชี่ยวชาญ และยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภา

3.16 การต่อต้านทุจริต

คำว่า “ทุจริต (corruption)” หมายถึง การละเมิดผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Rogow และ Lasswell, 1977) การใช้อำนาจที่ได้มาในทางที่ผิดเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว (Transparency International, 2000) หรือการใช้อำนาจของรัฐไปในทางที่แสวงหาประโยชน์ให้ตนและพวกพ้อง (สถาบันพระปกเกล้า, 2557; 2564; 2565; 2567) ตาม Del Dickson (2014) ได้กล่าวว่า การทุจริตหากเกิดขึ้นในระบบประชาธิปไตยจะสร้างผลกระทบทางลบ น้อยกว่าการทุจริตที่เกิดขึ้นในระบบที่ควบคุมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ เนื่องจากมีระบบตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจของรัฐ และมีเสรีภาพของสังคมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งกระตุ้นให้รัฐดำเนินการด้วยความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น การทุจริตในสังคมมีหลายประเภทซึ่งบางครั้งประชาชนอาจมองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยหรือเป็นเรื่องปกติในสังคม แต่การสร้างลักษณะนิสัยเช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศได้ นอกจากนี้ การละเว้นการเอาผิดผู้ที่ทุจริตหรือแม้แต่การไม่ต่อต้าน การไม่ทำอะไรเลยก็เท่ากับว่าเรามีส่วนยอมรับการทุจริตไปในตัวด้วย

3.17 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถสร้างระบบการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยได้อีกทั้งเป็นหลักสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ซึ่งถูกระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตัวอย่างเช่น การเข้าชื่อเสนอกฎหมายตามมาตรา 133 (3) และการที่รัฐธรรมนูญมีมาตรา 77 ที่บัญญัติให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตรากฎหมาย และกระบวนการบริหาร และตัดสินใจในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องประกอบด้วย การสร้างตระหนักรู้และความตระหนักในสิทธิของตนเอง การให้ความรู้และเข้าใจต่อประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และต้องพัฒนาช่องทางสื่อสารที่เป็นอิสระ เช่น เทคโนโลยีสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์

เพื่อเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่าง ๆ (Hollie Russon Gilman, 2016; สถาบันพระปกเกล้า, 2563) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนควรครอบคลุมทุกพื้นที่ ทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย เพื่อสะท้อนความต้องการของประชาชนทุกกลุ่ม (Galstyan, 2019; สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567)

รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1. การมีส่วนร่วมแบบที่ทำกันทั่วไป (conventional political participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่ค่อนข้างเป็นทางการและเป็นรูปแบบเดิม ๆ ผู้มีอำนาจยังคงปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลและยังมีการใช้อำนาจในทางที่ผิดและไม่ได้ดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง และ 2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป (unconventional political participation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ไม่เป็นทางการ ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบหรือกติกาของสังคม ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การเข้าร่วมชุมนุมประท้วง การใช้ความรุนแรง เป็นต้น (ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหหมัด, 2557; สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่แข็งแกร่งต่อหลักความสมัครใจ และสามารถมีผลกระทบต่อผู้กำหนดนโยบายได้ บางครั้งมีความสำเร็จและบางครั้งก็ไม่ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองมุ่งเน้นในการกดดันให้รัฐบาลตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมากขึ้น กระบวนการมีส่วนร่วมอาจเป็นไปตามหลักกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามกฎหมายก็ได้ เช่น การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง การบริจาคเงิน การเข้าร่วมในพรรคการเมือง การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐ การประท้วง การเป็นอาสาสมัคร การลงนามที่เกี่ยวข้อง การซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือแม้กระทั่งการประท้วงด้วยการฆ่าตัวตาย (Uhlener, 2001; จุฬารัตน เต็มผล, 2561; Deth, 2016; สถาบันพระปกเกล้า, 2564; 2565; 2567)

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังมีการกล่าวถึงทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่สามารถผลักดันให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากขึ้น โดยทัศนคติดังกล่าวเป็นการจัดการความชื่นชอบหรือไม่ชอบ

ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคม มีการประเมินภายใต้ความรู้สึก นึกคิด และประสบการณ์ ส่วนตัวของบุคคล โดยมีบริบทของสังคมมีผลกระทบ (สถาบันพระปกเกล้า, 2563; 2564; 2565) ทิศทางการประเมินสามารถแบ่งออกเป็น 2 ทิศทางคือ ทางบวก และ ทางลบ และความรุนแรงของการรู้สึกก็แตกต่างกันไป (Haddock & Maio, 2008)

ในประเด็นนี้ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ที่แสดงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากทัศนคติและค่านิยมของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติที่เป็นทางบวกหรือลบ รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นในกระบวนการนี้ด้วย (Saad & Salman, 2013; Magni, 2015) อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า เมื่อประชาชนรู้สึกโกรธหรือไม่พอใจต่อสถานการณ์ในบ้านเมือง นั้นอาจส่งผลให้พวกเขาสนใจเรื่องการเมืองน้อยลง แต่ก็อาจส่งผลให้พวกเขาต่อต้านกลุ่มพรรคการเมืองนั้น ๆ และไม่มีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง (Kiss & Hobolt, 2012)

ในขณะที่ความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ รวมถึงนักการเมืองและรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Hooghe & Marien, 2012; Saad & Salman, 2013) ซึ่งสามารถแสดงออกผ่านทางออนไลน์ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง และการลงคะแนนเสียง (Suh, Yee & Chang, 2013) แต่สิ่งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองของแต่ละบุคคลด้วย (Hooghe & Marien, 2012) นอกจากความเชื่อมั่นในตัวสถาบันต่าง ๆ แล้ว ความเชื่อมั่นในเครือข่ายทางสังคมถือว่ามีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกปัจจัยหนึ่ง โดยพบว่า ความใกล้ชิดในกลุ่มเพื่อน การสนทนาเกี่ยวกับการเมืองร่วมกัน รวมถึงการผ่านมาช่วงเวลาที่ยากลำบากด้วยกันจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลด้วย (Lazer, Rubineau & Neblo, 2009)

เมื่อพิจารณาเรื่องการทุจริตในทางการเมือง พบว่ามีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน หากประชาชนรับรู้ถึงการทุจริตในทางการเมือง จะส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลง เช่นการทำงานจิตอาสาในพรรคการเมือง การแสดงสัญลักษณ์ทางการเมือง และการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนพรรคการเมือง (Richardson, 2012)

สำหรับลักษณะทางประชากรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่าผู้ชายมีแนวโน้มมากกว่าผู้หญิงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Výrost & Bozogáková, 2019) ในเวทีโลก สัดส่วนผู้หญิงในรัฐสภาปี 2566 มีอยู่ที่ร้อยละ 26.5 แต่ในประเทศไทยเพียงร้อยละ 16.6 เท่านั้น (Inter Parliament Union, 2023) อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนเสียงและมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหว ‘ส่วนตัว’ มากกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้ชายมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการสัมผัสโดยตรง และการกระทำแบบรวมกลุ่มมากกว่าผู้หญิง (Coffé, H. and Bolzendahl, C., 2010) ปัจจัยการศึกษา มีผลทำให้การมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ทั้งความสามารถในการรับรู้ การติดตามข่าวสาร และทักษะการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน (Výrost & Bozogáková, 2019) การศึกษาเฉพาะผู้หญิงพบว่าผู้ที่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตชนบท (Dim & Asomah, 2019) ในทำนองเดียวกัน ปัจจัยอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้ที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มมากกว่าในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Bourne, Pryce, Davis, Francis & Coleman, 2017; ศิภัฎญา อยู่เมือง และ ณฐภัทร อยู่เมือง, 2019) สำหรับปัจจัยด้านการศึกษา พบว่า หากประชาชนมีระดับการศึกษาที่ต่างกัน จะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกันไปด้วย (ธวัชกร บุญศรี, 2556)

3.2 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในส่วนของการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยคำนวณมาจาก ข้อคำถามว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป เช่น การติดต่อกับผู้นำทางการเมือง หรือผู้นำชุมชน เป็นต้น” การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป เช่น การร่วมเดินขบวนประท้วง การใช้ความรุนแรงเพื่อผลการทางการเมือง เป็นต้น” ซึ่งได้มีการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ออกแบบตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังนี้

ภาพ 3.2 แสดงกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

บทที่ 4

ผลการสำรวจความคิดเห็น ของประชาชน ปี พ.ศ. 2566

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ประกอบด้วย ผลการศึกษาในภาพรวม จำนวน 5 ตอน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ 3) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม 4) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย 5) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 6) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีทุนทางสังคม 7) ความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ และ 8) ความคิดเห็นของประชาชนต่อการต่อต้านการทุจริต รายละเอียดดังนี้

4.1 ลักษณะของข้อมูลทั่วไป

4.1.1 ลักษณะพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจ

เพศและอายุ

ผู้ตอบสัมภาษณ์เป็นชาย ร้อยละ 48.9 และหญิง ร้อยละ 51.1 เมื่อพิจารณาอายุ พบว่า เป็นผู้มีอายุระหว่าง 18–29 ปี ร้อยละ 14.5 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 30–39 ปี ร้อยละ 17.5 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 40–49 ปี ร้อยละ 21.8 เป็นผู้มีอายุระหว่าง 50–59 ปี ร้อยละ 22.7 ส่วนผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 23.5 ดังตารางที่ 4.1

ตาราง 4.1 แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ และอายุ เป็นรายภาค

ลั	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กรุงเทพ-มหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
▶ เพศ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ชาย	48.9	49.2	48.9	48.8	48.6	49.6
หญิง	51.1	50.8	51.1	51.2	51.4	50.4
▶ อายุ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
18 - 29 ปี	14.5	16.9	14.5	12.8	14.1	14.5
30 - 39 ปี	17.5	18.8	19.2	15.5	15.7	18.1
40 - 49 ปี	21.8	20.5	22.8	20.2	22.1	22.0
50 - 59 ปี	22.7	20.4	21.5	24.3	25.0	22.1
60 - 75 ปี	19.4	19.6	18.4	22.7	18.9	18.3
มากกว่า 75 ปี	4.1	3.8	3.6	4.5	4.2	5.0

• ระดับการศึกษา

ส่วนระดับการศึกษานั้น พบว่า ผู้ตอบสัมภาษณ์ไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 1.9 ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 36.7 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.7 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 21.6 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. หรือเทียบเท่า ร้อยละ 7.4 ปริญญาตรี ร้อยละ 13.5 และสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 1.2

• อาชีพ

อาชีพของผู้ตอบสัมภาษณ์ พบว่า ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน ร้อยละ 3.1 นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา ร้อยละ 3.9 ข้าราชการบำนาญ ร้อยละ 2.1 แม่บ้าน ร้อยละ 12.1 เกษตรกร ร้อยละ 20.8 รับจ้างเองมาทำที่บ้าน ร้อยละ 0.7 ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ร้อยละ 12.7 รับจ้างทั่วไป/คนงาน ร้อยละ 11.6 พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน ร้อยละ 20.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์กรของรัฐ ร้อยละ 5.6 เจ้าของกิจการร้านค้า/ธุรกิจขนาดกลาง ร้อยละ 6.1 และอื่นๆ ร้อยละ 1.2

• รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า มีการกระจายดังนี้ ไม่มีรายได้ ร้อยละ 7.6 รายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 3,001 บาท ร้อยละ 6.0 รายได้ฯ 3,001-5,000 บาท ร้อยละ 10.2 รายได้ฯ 5,001-7,000 บาท ร้อยละ 11.8 รายได้ฯ 7,001-10,000 บาท ร้อยละ 18.0 รายได้ฯ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 21.8 รายได้ฯ 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 12.9 รายได้ฯ 20,001-25,000 บาท ร้อยละ 5.7 รายได้ฯ 25,001-50,000 บาท ร้อยละ 5.0 และรายได้ฯ มากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 1.0

• สถานภาพสมรส

สำหรับสถานภาพสมรสของผู้ตอบสัมภาษณ์ พบว่า เป็นโสดไม่เคยแต่งงาน ร้อยละ 24.8 ผู้ที่แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 49.1 เคยแต่งงานแต่ปัจจุบันแยกกันอยู่ ร้อยละ 3.3 หย่า ร้อยละ 3.5 หม้าย ร้อยละ 9.3 และผู้ที่อยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน ร้อยละ 10.

• ศาสนา

สำหรับศาสนาของผู้ตอบสัมภาษณ์ พบว่า เป็นผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 94.3 เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4.7 และเป็นผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.9

• ภาษาที่ใช้

ภาษาที่ใช้พูดประจำระหว่างสมาชิกในครัวเรือนของผู้ตอบสัมภาษณ์ พบว่า ร้อยละ 53.1 ระบุว่าใช้ภาษาไทยกลาง ร้อยละ 7.1 ระบุว่าใช้ภาษาไทยล้านนา ร้อยละ 26.0 ระบุว่าใช้ภาษาไทยอีสาน ร้อยละ 10.1 ระบุว่าใช้ภาษาไทยใต้ ร้อยละ 2.0 ระบุว่าใช้ภาษายาวี มาเลย์ ร้อยละ 0.1 ระบุว่าใช้ภาษาจีน ร้อยละ 1.1 ระบุว่าใช้ภาษาชาวเขา และร้อยละ 0.5 อื่น ๆ (เช่น พม่า เขมร อังกฤษ เป็นต้น)

ตาราง 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นรายภาค

ลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ	ทั่วประเทศ	ภาค				
		กรุงเทพ-มหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
▶ ระดับการศึกษา	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่ได้รับการศึกษา	1.9	1.0	1.2	5.3	0.8	2.4
ประถมศึกษา	36.7	24.2	33.1	41.8	44.4	37.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	17.7	17.6	19.0	15.6	18.2	16.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	21.6	23.6	22.2	19.3	21.3	20.9
อนุปริญญา/ปวส./ปวท. หรือเทียบเท่า	7.4	9.5	8.8	5.8	5.5	7.8
ปริญญาตรี	13.5	21.5	14.6	11.1	9.1	14.1
สูงกว่าปริญญาตรี	1.2	2.6	1.1	1.1	0.7	1.1

ลักษณะทาง ประชากร สังคม และเศรษฐกิจ	ทั่ว ประเทศ	ภาค				
		กรุงเทพ- มหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
▶ อาชีพ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่ได้ทำงาน/ ว่างงาน ^{1/}	3.1	2.1	3.1	4.3	3.2	2.6
นักเรียน นิสิต นักศึกษา	3.9	4.5	3.3	3.6	4.4	4.0
ข้าราชการบำนาญ	2.1	3.1	2.1	2.1	1.8	2.0
แม่บ้าน	12.1	12.0	13.4	12.4	10.0	12.7
เกษตรกร	20.8	0.3	10.3	28.4	36.1	28.8
รับจ้างเอางานมาทำ ที่บ้าน	0.7	0.7	0.8	0.9	0.5	0.3
ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ	12.7	14.3	13.8	12.9	10.2	12.6
รับจ้างทั่วไป/คนงาน	11.6	8.7	11.4	14.1	12.8	10.0
พนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน	20.1	38.9	28.9	9.6	8.7	13.8
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ องค์กรของรัฐ	5.6	4.3	4.3	6.0	7.7	5.6
ทำงานองค์กรเอกชน (NGOs)	--	0.1	0.1	--	--	0.1
เจ้าของกิจการร้านค้า/ ธุรกิจขนาดกลาง	6.1	7.0	7.2	5.4	4.3	6.6
ประกอบธุรกิจ ขนาดใหญ่	--	-	0.1	--	-	0.1
อื่นๆ	1.2	4.0	1.2	0.3	0.3	0.8

หมายเหตุ : 1/ ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน ได้แก่ ผู้ไม่มีงานทำ รองาน และผู้ไม่ทำงานมีคนเดียว ฯลฯ

... มีค่าน้อยกว่า 0.05

ตาราง 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ สถานภาพสมรส ศาสนา และภาษาที่ใช้ เป็นรายภาค

ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ	ทั่ว ประเทศ	ภาค				
		กรุงเทพ- มหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ใต้
▶ รายได้ของครัวเรือน เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ไม่มีรายได้	7.6	19.5	5.4	6.7	4.2	8.1
น้อยกว่า 3,001 บาท	6.0	0.8	6.3	8.8	7.1	4.8
3,001 - 5,000 บาท	10.2	1.3	7.3	14.8	17.1	7.3
5,001 - 7,000 บาท	11.8	3.0	7.4	17.8	18.3	12.0
7,001 - 10,000 บาท	18.0	9.8	15.1	20.3	23.2	20.6
10,001 - 15,000 บาท	21.8	25.6	26.2	17.1	16.1	23.7
15,001 - 20,000 บาท	12.9	18.5	17.5	7.0	7.5	13.7
20,001 - 25,000 บาท	5.7	9.5	7.9	3.5	2.9	4.7
มากกว่า 25,000 บาท	5.0	9.7	5.9	3.4	3.0	3.9
▶ สถานภาพสมรส	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
โสดไม่เคยแต่งงาน	24.8	35.4	26.5	21.0	21.4	20.5
แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกัน	49.1	32.4	43.6	53.6	58.0	57.1
เคยแต่งงาน แต่ปัจจุบันแยกกันอยู่	3.3	4.5	3.7	2.7	3.0	2.7
หย่า	3.5	3.5	3.8	3.6	3.7	2.5

ลักษณะทางประชากร สังคมและเศรษฐกิจ	ทั่วประเทศ	ภาค				ได้
		กรุงเทพ- มหานคร	กลาง (ยกเว้น กทม.)	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	
หม้าย	9.3	7.6	8.8	12.0	9.2	9.3
อยู่ด้วยกันโดยไม่แต่งงาน	10.0	16.6	13.6	7.1	4.7	7.9
▶ ศาสนา	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
พุทธ	94.3	94.5	98.2	96.2	99.6	72.3
คริสต์	0.9	0.5	0.5	3.4	0.2	0.2
อิสลาม	4.7	4.9	1.2	0.2	0.2	27.3
ไม่นับถือศาสนา	0.1	0.1	0.1	0.2	--	0.2
▶ ภาษาที่ใช้	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ภาษาไทยกลาง	53.1	86.7	90.7	48.0	12.4	10.2
ภาษาไทยล้านนา	7.1	1.2	0.6	41.2	0.4	0.1
ภาษาไทยอีสาน	26.0	10.3	7.9	3.8	84.8	1.0
ภาษาไทยใต้	10.1	1.4	0.5	0.2	0.4	73.4
ภาษายาวี มาเลย์	2.0	0.3	0.1	-	0.1	15.0
ภาษาจีน	0.1	-	0.1	--	--	0.2
ภาษาชาวเขา	1.1	-	--	6.5	--	0.1
อื่น ๆ (พม่า เขมร อังกฤษ เวียดนาม)	0.5	0.1	0.1	0.3	1.9	--

หมายเหตุ : ... มีค่าน้อยกว่า 0.05

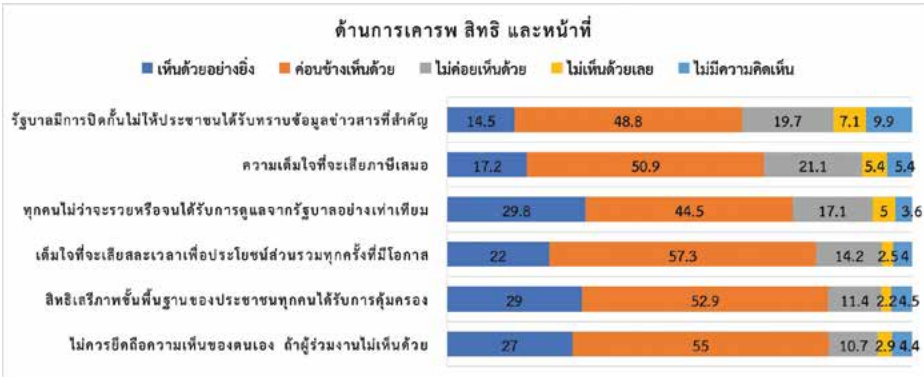
4.2 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ต่อการเคารพลีทิส เสรีภาพ และหน้าที่

ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้านการเคารพลีทิส เสรีภาพ และหน้าที่ ประชาชนร้อยละ 82.0 ระบุว่าค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องไม่ควรยึดถือความเห็นของตนเองถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วยสูงกว่าเรื่องอื่น (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 27.0 และค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 55.0) ขณะที่ประชาชนร้อยละ 63.3 ระบุว่ารัฐบาลมีการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในสัดส่วนน้อยกว่าเรื่องอื่น (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 14.5 และค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 48.8)

ตาราง 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเคารพลีทิส เสรีภาพ และหน้าที่

ค่านิยม ประชาธิปไตย สันติวิธี และ การกระจาย อำนาจ	ระดับความคิดเห็น					
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย	ไม่มีความ คิดเห็น
ด้านการเคารพ ลีทิส เสรีภาพ และหน้าที่						
• ไม่ควรยึดถือ ความเห็น ของตนเอง ถ้าผู้ร่วมงาน ไม่เห็นด้วย	100.0	27.0	55.0	10.7	2.9	4.4
		82.0				

ค่านิยม ประชาธิปไตย สันติวิธี และ การกระจาย อำนาจ	ระดับความคิดเห็น					
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย	ไม่มีความ คิดเห็น
• สิทธิเสรีภาพ ขั้นพื้นฐาน ของประชาชน ทุกคนได้รับ การคุ้มครอง	100.0	29.0	52.9	11.4	2.2	4.5
		81.9				
• เต็มใจที่จะ เสียสละเวลา เพื่อประโยชน์ ส่วนรวม ทุกครั้ง ที่มีโอกาส	100.0	22.0	57.3	14.2	2.5	4.0
		79.3				
• ทุกคนไม่ว่า จะรวยหรือจน ได้รับการดูแล จากรัฐบาล อย่าง เท่าเทียม	100.0	29.8	44.5	17.1	5.0	3.6
		74.3				
• ความเต็มใจ ที่จะเสียภาษี เสมอ	100.0	17.2	50.9	21.1	5.4	5.4
		68.1				
• รัฐบาล มีการปิดกั้น ไม่ให้ประชาชน ได้รับทราบ ข้อมูลข่าวสาร ที่สำคัญ	100.0	14.5	48.8	19.7	7.1	9.9
		63.3				

ภาพ 4.1 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

4.3 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

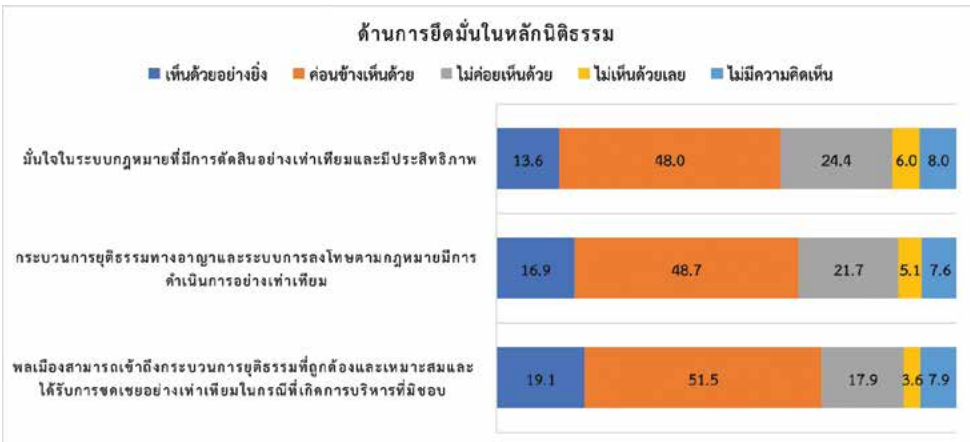
ประชาชนร้อยละ 70.6 ระบุว่าค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องที่พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมและได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีขอบในสัดส่วนสูงกว่าเรื่องอื่น (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.1 และค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 51.5) ขณะที่ประชาชนร้อยละ 61.6 ระบุว่ามั่นใจในระบบกฎหมายที่มีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ ในสัดส่วนน้อยกว่าเรื่องอื่น (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 13.6 และค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 48.0)

ตาราง 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

ค่านิยม ประชาธิปไตย สันติวิธี และการ กระจายอำนาจ	ระดับความคิดเห็น					
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย	ไม่มีความ คิดเห็น
ด้านการยึดมั่น ในหลักนิติธรรม						
• พลเมือง สามารถเข้าถึง กระบวนการ ยุติธรรมที่ถูกต้อง และเหมาะสม และได้รับการ ชดเชยอย่างเท่า เทียมในกรณีที่เกิด การบริหารที่มีข้อบ	100.0	19.1	51.5	17.9	3.6	7.9
		70.6				
• กระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา และระบบ การลงโทษ ตามกฎหมาย มีการดำเนินการ อย่างเท่าเทียม	100.0	16.9	48.7	21.7	5.1	7.6
		65.6				

ค่านิยม ประชาธิปไตย สันติวิธี และการ กระจายอำนาจ	ระดับความคิดเห็น					
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย	ไม่มีความ คิดเห็น
• มั่นใจในระบบ กฎหมายที่มี การตัดสินอย่าง เท่าเทียมและ มีประสิทธิภาพ	100.0	13.6	48.0	24.4	6.0	8.0
		61.6				

ภาพ 4.2 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามความคิดเห็นต่อการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

4.4 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการมีทุนทางสังคม

ด้านการมีทุนทางสังคม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพสังคม (Social quality) มีทั้งหมด 4 มิติ ได้แก่ ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic security) การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม (Social inclusion) ความสมานฉันท์ทางสังคม (Social cohesion) และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน (Social empowerment) ซึ่งสำหรับการมีทุนทางสังคมในมิตินี้อยู่ภายใต้กรอบใหญ่ของความสมานฉันท์ทางสังคม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่าง ๆ และการเชื่อมั่นกันและกัน นั่นคือ ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่

4.4.1 การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่าง ๆ

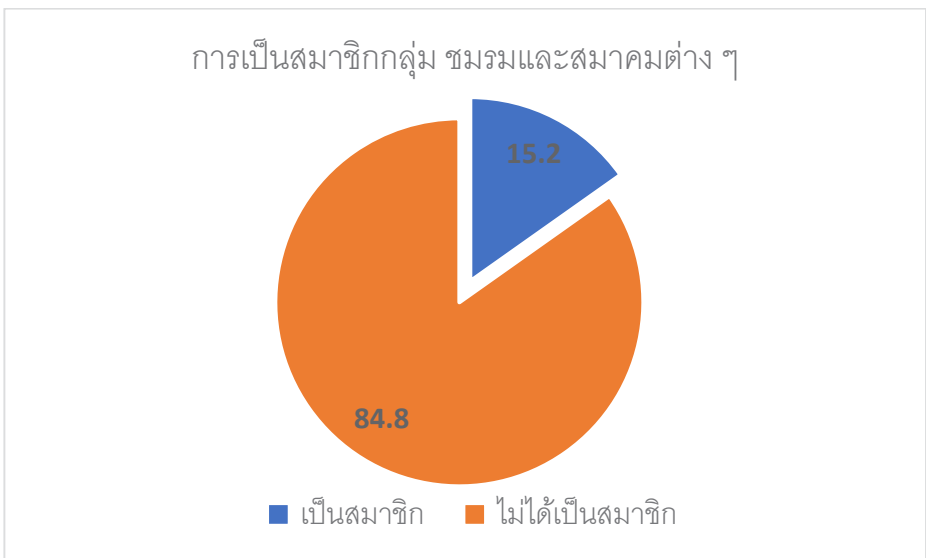
ประชาชนร้อยละ 15.2 ระบุว่า เป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่างๆ (ในจำนวนนี้ ระบุกลุ่มที่เป็นสมาชิก เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน และอาสาสมัคร เป็นต้น) ขณะที่ประชาชนร้อยละ 84.8 ระบุว่าไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลย

ตาราง 4.6 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่างๆ	ร้อยละ
รวม	100.0
เป็นสมาชิก	15.2
ผู้ที่ เป็นสมาชิก ระบุกลุ่มสมาชิกที่เป็น ^{1/}	
เกษตรกร	60.0
แม่บ้าน	15.7
อาสาสมัคร	12.2
ครู ผู้ปกครอง	10.5

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม และสมาคมต่างๆ	ร้อยละ
นักเรียนเก่า นักศึกษานิสิตเก่า	7.1
เศรษฐกิจ	5.5
สันตนาการ	3.6
กีฬา	1.8
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	1.8
อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม	1.6
ศาสนา	0.4
กลุ่มการเมือง	0.1
พรรคการเมือง	--
ไม่ได้เป็นสมาชิก	84.8

หมายเหตุ : 1/ ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ภาพ 4.3 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มชมรมและสมาคมต่าง ๆ

4.4.2 การเชื่อมั่นกันและกัน

1) ความเชื่อมั่นต่อบุคคลแวดล้อม

- **ญาติ**

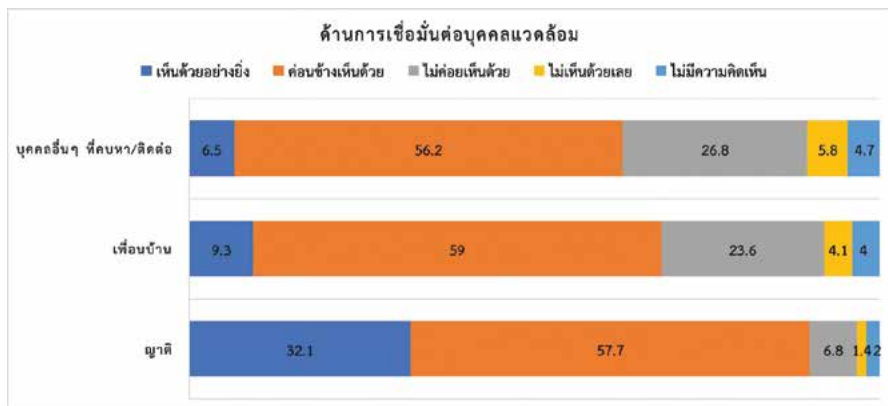
ประชาชนร้อยละ 89.8 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากต่อญาติ (ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 57.7 และเชื่อมั่นมาก ร้อยละ 32.1) ร้อยละ 6.8 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 1.4 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ขณะที่ร้อยละ 2.0 ระบุว่าไม่มีความเห็น

- **เพื่อนบ้าน**

ประชาชนร้อยละ 68.3 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากต่อเพื่อนบ้าน (ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 59.0 และเชื่อมั่นมาก ร้อยละ 9.3) ร้อยละ 23.6 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 4.1 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ขณะที่ร้อยละ 4.0 ระบุว่าไม่มีความเห็น

- **บุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อ**

ประชาชนร้อยละ 62.7 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่นถึงเชื่อมั่นมากต่อบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อ (ค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 56.2 และร้อยละ 6.5 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก) ร้อยละ 26.8 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 5.8 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ขณะที่ร้อยละ 4.7 ระบุว่าไม่มีความเห็น

ภาพ 4.4 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อบุคคลแวดล้อม

4.5 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ

สำหรับความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษานี้ แบ่งหน่วยงานที่ออกเป็น 6 กลุ่มหน่วยงาน ได้แก่ รัฐสภา (ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา) รัฐบาล (ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี และ รัฐบาล) ศาล ข้าราชการ ทหาร และตำรวจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ผลการศึกษามีดังนี้

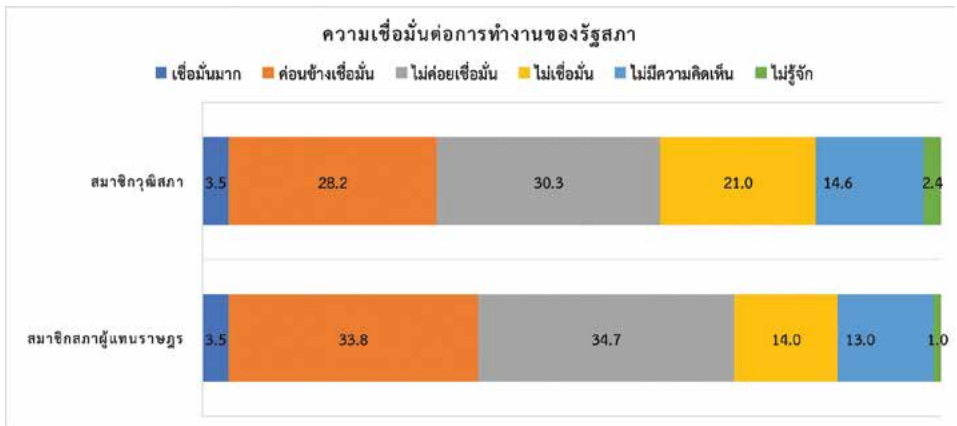
4.5.1 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของรัฐบาล

สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล ประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 37.3 เชื่อมั่นต่อการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ประกอบด้วย เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 3.5 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 33.8) ในขณะที่ผู้ที่ไม่เชื่อมั่น มีร้อยละ 48.7 (ประกอบด้วย ไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 34.7 และ ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 14.0) อีกร้อยละ 13.0 ระบุว่าไม่มีความคิดเห็น และ ร้อยละ 1.0 ระบุว่าไม่รู้จักร

ด้านความเชื่อมั่นต่อการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของวุฒิสภาน้อยกว่าการทำงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีความเชื่อมั่น ร้อยละ 31.7 (ประกอบด้วย เชื่อมั่นมาก ร้อยละ 3.5 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 28.2) ในขณะที่มีผู้ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 51.3 (ไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 30.3 และ ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 21.0) นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่ไม่มีความคิดเห็น ร้อยละ 14.6 และ ไม่รู้จัก อีกร้อยละ 2.4

ตาราง 4.7 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐสภา

คณะบุคคล/ สถาบัน/หน่วย งานต่างๆ	ระดับความเชื่อมั่น						
	รวม	เชื่อมั่น มาก	ค่อนข้าง เชื่อมั่น	ไม่ค่อย เชื่อมั่น	ไม่เชื่อ มั่น	ไม่มีความ คิดเห็น	ไม่รู้จักร
สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร	100.0	3.5	33.8	34.7	14.0	13.0	1.0
		37.3					
สมาชิกวุฒิสภา	100.0	3.5	28.2	30.3	21.0	14.6	2.4
		31.7					

ภาพ 4.5 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล

4.5.2 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของรัฐบาล

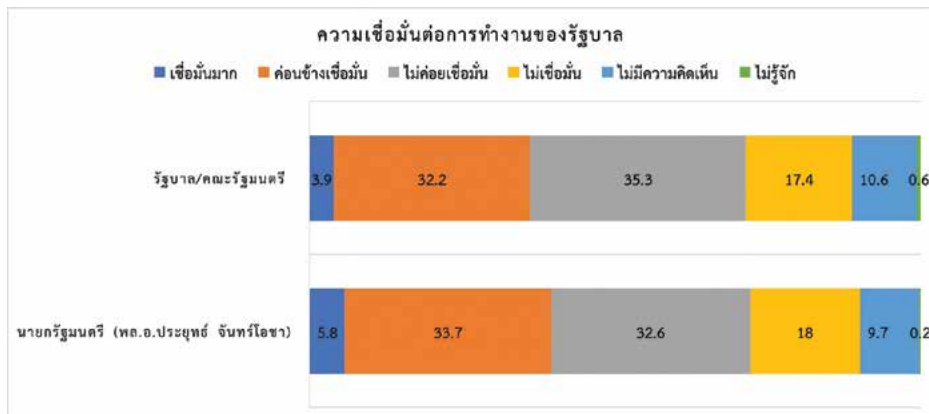
สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) พบว่า ประชาชนร้อยละ 39.5 มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของ พลเอกประยุทธ์ โดยระบุว่าเชื่อมั่นมาก ร้อยละ 5.8 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 33.7 ในขณะที่มีประชาชนที่ไม่ให้ความเชื่อมั่น ร้อยละ 50.6 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 32.6 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 18.0 ส่วนคนที่ไม่มีความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 9.7 และที่ระบุว่าไม่รู้จักร้อยละ 0.2

ในขณะที่ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล/คณะรัฐมนตรี พบว่า ร้อยละ 36.1 ระบุว่าเชื่อมั่น โดยมีร้อยละ 3.9 ตอบว่าเชื่อมั่นมากและร้อยละ 32.2 ตอบว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนประชาชนที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 52.7 โดยไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 35.3 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 14.7 ส่วนคนที่ไม่มีความคิดเห็นมีร้อยละ 10.6 และไม่รู้จักอีกร้อยละ 0.6

ตาราง 4.8 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล

คณะบุคคล/ สถาบัน/หน่วย งานต่าง ๆ	ระดับความเชื่อมั่น						
	รวม	เชื่อมั่น มาก	ค่อนข้าง เชื่อมั่น	ไม่ค่อย เชื่อมั่น	ไม่เชื่อ มั่น	ไม่มี ความเห็น	ไม่รู้จักร
• นายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา)	100.0	5.8	33.7	32.6	18.0	9.7	0.2
		39.5					
• รัฐบาล/ คณะรัฐมนตรี	100.0	3.9	32.2	35.3	17.4	10.6	0.6
		36.1					

ภาพ 4.6 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐบาล

4.5.3 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของศาล

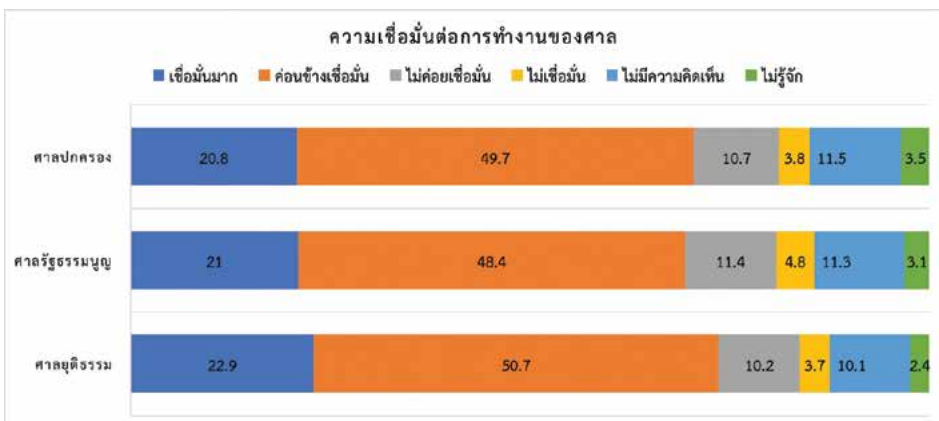
สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล ซึ่งประกอบด้วย ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ และศาลยุติธรรม พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลยุติธรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.6 โดยเชื่อมั่นมาก ร้อยละ 22.9 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 50.7 ในขณะที่ประชาชนที่ตอบไม่เชื่อมั่น มีร้อยละ 13.9 โดยไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 10.2 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 3.7 ทั้งนี้ มีผู้ที่ไม่แสดงความเห็น ร้อยละ 10.1 และไม่รู้จักอีกร้อยละ 2.4

สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลปกครอง พบว่า ประชาชนร้อยละ 70.5 เชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลปกครอง โดยเชื่อมั่นมากร้อยละ 20.8 และค่อนข้างเชื่อมั่น ร้อยละ 49.7 ส่วนคนที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 14.5 โดยระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 10.7 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 3.8 ในขณะที่ผู้ที่ไม่มีความเห็น มีร้อยละ 11.5 และอีกร้อยละ 3.5 ระบุว่าไม่รู้จักศาลปกครอง

ส่วนความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาลรัฐธรรมนูญ พบว่า ร้อยละ 69.4 มีความเชื่อมั่น โดยร้อยละ 21.0 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 48.4 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนคนที่ไม่เห็นด้วย มีร้อยละ 16.2 โดยร้อยละ 11.4 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น และร้อยละ 4.8 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ในขณะที่ร้อยละ 11.3 ระบุว่าไม่มีความเห็น และอีกร้อยละ 3.1 ระบุว่าไม่รู้จักศาลรัฐธรรมนูญ

ตาราง 4.9 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล

คณะบุคคล/ สถาบัน/หน่วยงาน ต่าง ๆ	ระดับความเชื่อมั่น						
	รวม	เชื่อมั่น มาก	ค่อนข้าง เชื่อ มั่น	ไม่ค่อย เชื่อ มั่น	ไม่เชื่อ มั่น	ไม่มี ความ คิดเห็น	ไม่รู้จัก
● ศาลยุติธรรม	100.0	22.9	50.7	10.2	3.7	10.1	2.4
● ศาลรัฐธรรมนูญ	100.0	21	48.4	11.4	4.8	11.3	3.1
● ศาลปกครอง	100.0	20.8	49.7	10.7	3.8	11.5	3.5

ภาพ 4.7 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของศาล

4.5.4 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ

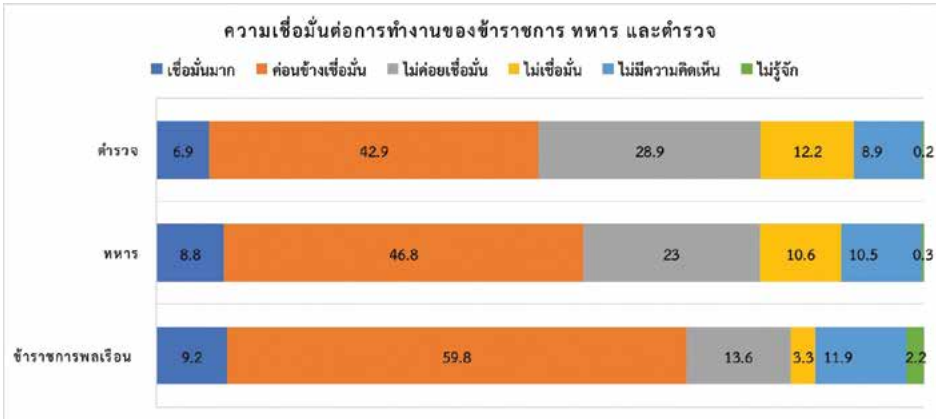
ด้านความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการพลเรือน พบว่า ผู้ตอบร้อยละ 69.0 ให้ความเชื่อมั่น โดยร้อยละ 9.2 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 59.8 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 16.9 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 13.6 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 3.3 ในขณะที่ไม่มีความเห็นร้อยละ 11.9 และอีกร้อยละ 2.2 ระบุว่าไม่รู้จักร

สำหรับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของทหาร พบว่า ผู้ตอบร้อยละ 55.6 เชื่อมั่นต่อการทำงานของทหาร โดยร้อยละ 8.8 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 46.8 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 33.6 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 23.0 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 10.6 ในขณะที่ไม่มีความเห็นร้อยละ 10.5 และอีกร้อยละ 0.3 ระบุว่าไม่รู้จักร

ส่วนความเชื่อมั่นต่อการทำงานของตำรวจ พบว่า ผู้ตอบร้อยละ 49.8 เชื่อมั่นต่อการทำงานของตำรวจ โดยร้อยละ 6.9 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 42.9 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ส่วนผู้ที่ไม่เชื่อมั่นมีร้อยละ 41.1 โดยระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่น ร้อยละ 28.9 และไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 12.2 ในขณะที่ไม่มีความเห็นร้อยละ 8.9 และอีกร้อยละ 0.2 ระบุว่าไม่รู้จักร

ตาราง 4.10 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ

คณะบุคคล/ สถาบัน/หน่วยงาน ต่าง ๆ	ระดับความเชื่อมั่น						
	รวม	เชื่อมั่น มาก	ค่อนข้าง เชื่อมั่น	ไม่ค่อย เชื่อมั่น	ไม่เชื่อ มั่น	ไม่มีความ คิดเห็น	ไม่รู้จักร
• ข้าราชการพลเรือน	100.0	9.2	59.8	13.6	3.3	11.9	2.2
		69.0					
• ทหาร	100.0	8.8	46.8	23.0	10.6	10.5	0.3
		55.6					
• ตำรวจ	100.0	6.9	42.9	28.9	12.2	8.9	0.2
		49.8					

ภาพ 4.8 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของข้าราชการ ทหาร และตำรวจ

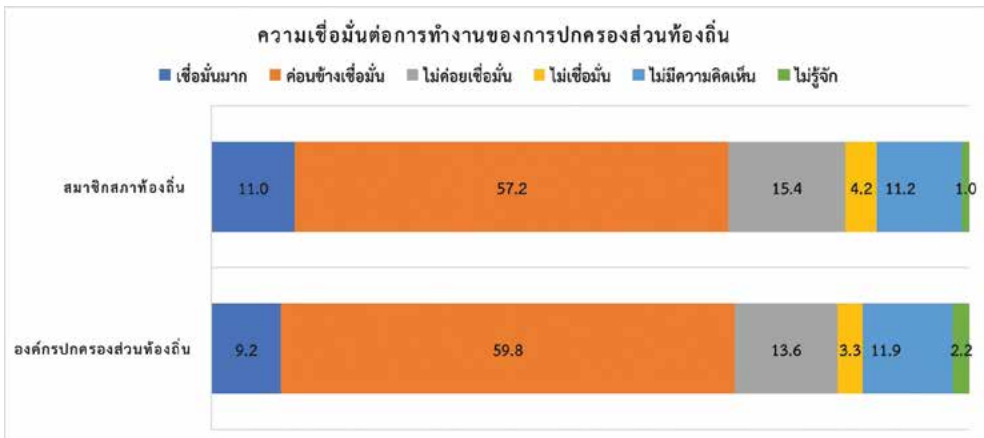
4.5.5 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานของกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น

สำหรับหน่วยงานด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/อบต./กทม./เมืองพัทยา/สำนักงานเขต) และ สมาชิกสภาท้องถิ่น (ส.อบจ./สท./ส.อบต./สท./สข.) พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 69.0 โดยร้อยละ 9.2 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 59.8 ระบุว่าค่อนข้างเชื่อมั่น ในขณะที่ประชาชนที่ไม่เชื่อมั่น มีร้อยละ 16.9 โดยร้อยละ 13.6 ระบุว่า ไม่ค่อยเชื่อมั่น และร้อยละ 3.3 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ส่วนคนที่ตอบว่าไม่มีความเห็น มีร้อยละ 11.9 และอีกร้อยละ 2.2 ระบุว่าไม่รู้จึก

ส่วนความเชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนร้อยละ 68.2 เชื่อมั่นต่อการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่น โดยร้อยละ 11.0 ระบุว่าเชื่อมั่นมาก และร้อยละ 58.2 ระบุว่า ค่อนข้างเชื่อมั่น ในขณะที่มีผู้ที่ไม่เชื่อมั่น ร้อยละ 19.6 โดยร้อยละ 15.4 ระบุว่าไม่ค่อยเชื่อมั่นและร้อยละ 4.2 ระบุว่าไม่เชื่อมั่น ส่วนคนที่ไม่มีความคิดเห็นมีร้อยละ 11.2 และอีกร้อยละ 1.0 ระบุว่าไม่รู้จึกสมาชิกสภาท้องถิ่น

ตาราง 4.11 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะบุคคล/ สถาบัน/ หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับความเชื่อมั่น							
	รวม	เชื่อมั่น มาก	ค่อนข้าง เชื่อมั่น	ไม่ค่อย เชื่อมั่น	ไม่เชื่อ มั่น	ไม่มีความ คิดเห็น	ไม่รู้จักร	
<ul style="list-style-type: none"> องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./เทศบาล/อบต./กทม./เมืองพัทยา/สำนักงานเขต) 	100.0	9.2	59.8	13.6	3.3	11.9	2.2	
		69.0						
<ul style="list-style-type: none"> สมาชิกสภาท้องถิ่น (ส.อบจ./สท./ส.อบต./สก./สข.) 	100.0	11.0	57.2	15.4	4.2	11.2	1.0	
		68.2						

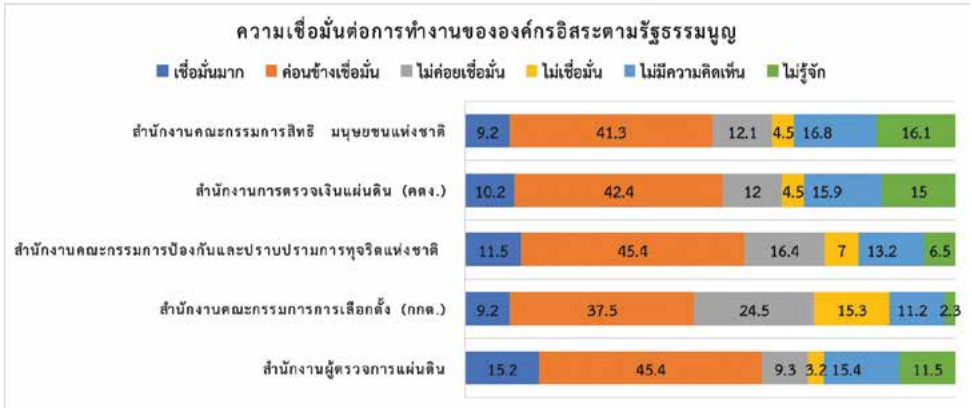
ภาพ 4.9 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานของการปกครองส่วนท้องถิ่น

4.5.6 ความเชื่อมั่นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ในส่วนขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และ คณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของผู้ตรวจการแผ่นดินมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมาคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร้อยละ 56.9 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ร้อยละ 52.6 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร้อยละ 50.5 และ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ร้อยละ 46.7 ตามลำดับ

ตาราง 4.12 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

คณะบุคคล/สถาบัน/ หน่วยงานต่าง ๆ	ระดับความเชื่อมั่น						
	รวม	เชื่อมั่น มาก	ค่อนข้าง เชื่อมั่น	ไม่ค่อย เชื่อมั่น	ไม่เชื่อ มั่น	ไม่มีความ คิดเห็น	ไม่รู้จักร
● ผู้ตรวจการแผ่นดิน	100.0	15.2	45.4	9.3	3.2	15.4	11.5
● คณะกรรมการ การเลือกตั้ง	100.0	9.2	37.5	24.5	15.3	11.2	2.3
● คณะกรรมการ ป้องกันและปราบ ปรามการทุจริต แห่งชาติ (ป.ป.ช.)	100.0	11.5	45.4	16.4	7	13.2	6.5
● คณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน	100.0	10.2	42.4	12	4.5	15.9	15
● คณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ	100.0	9.2	41.3	12.1	4.5	16.8	16.1

ภาพ 4.10 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามความเชื่อมั่นต่อการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

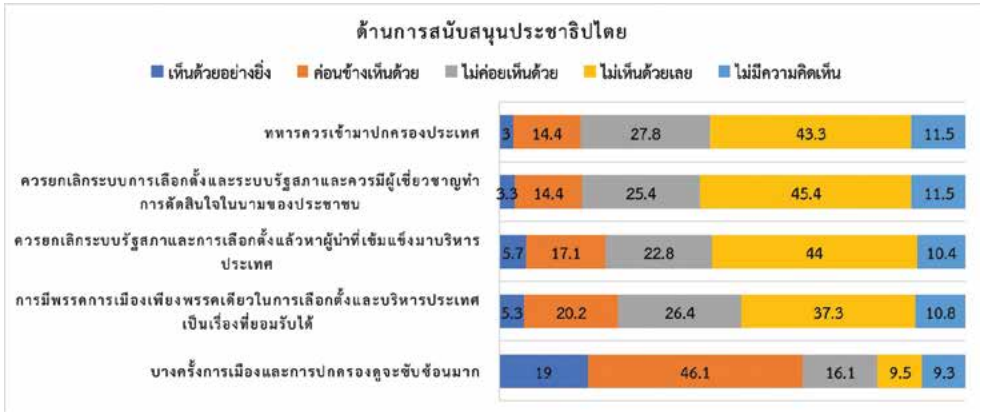
4.6 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย

ประชาชนร้อยละ 65.1 ระบุว่าค่อนข้างเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับบางครั้งการเมืองและการปกครองดูจะซับซ้อนมากในสัดส่วนสูงกว่าเรื่องอื่น (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.0 และค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 46.1) ขณะที่ประชาชนร้อยละ 17.4 ระบุว่าทหารควรเข้ามาปกครองประเทศในสัดส่วนน้อยกว่าเรื่องอื่น (เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3.0 และค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 14.4)

ตาราง 4.13 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็น
ต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย

การสนับสนุนประชาธิปไตย	ระดับความคิดเห็น					
	รวม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ค่อย เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วยเลย	ไม่มีความ คิดเห็น
ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย						
• บางครั้งการเมืองและการปกครอง ดูจะซับซ้อนมาก	100.0	19.0	46.1	16.1	9.5	9.3
		65.1				
• การมีพรรคการเมืองเพียงพรรค เดียวในการเลือกตั้งและบริหาร ประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้	100.0	5.3	20.2	26.4	37.3	10.8
		25.5				
• ควรยกเลิกระบบรัฐสภา และการเลือกตั้ง แล้วหา ผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหาร ประเทศ	100.0	5.7	17.1	22.8	44.0	10.4
		22.8				
• ควรยกเลิกระบบการเลือกตั้ง และระบบรัฐสภาและควรมี ผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจ ในนามของประชาชน	100.0	3.3	14.4	25.4	45.4	11.5
		17.7				
• ทหารควรเข้ามาปกครอง ประเทศ	100.0	3.0	14.4	27.8	43.3	11.5
		17.4				

ภาพ 4.11 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความคิดเห็นต่อการสนับสนุนประชาธิปไตย

4.7 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการต่อต้านการทุจริต

เมื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานสำเร็จจูล่วงไปได้” นั้นพบว่า ร้อยละ 15.6 ระบุว่าเห็นด้วย (เห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 2.0 ค่อนข้างเห็นด้วย ร้อยละ 13.6) ส่วนร้อยละ 72.6 ระบุว่าไม่เห็นด้วย ขณะที่ประชาชนร้อยละ 11.8 ไม่มีความคิดเห็นในเรื่องนี้

ตาราง 4.14 ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาล ก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุ่ล่งไปได้”

ความคิดเห็นต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็น เพื่อให้งานสำเร็จลุ่ล่งไปได้”		ร้อยละ
รวม		100.0
เห็นด้วยมากที่สุด	2.0	15.6
ค่อนข้างเห็นด้วย	13.6	
ไม่ค่อยเห็นด้วย	23.1	72.6
ไม่เห็นด้วยเลย	49.5	
ไม่มีความเห็น	11.8	

ภาพ 4.12 แสดงร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อคำกล่าว “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาล ก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุ่ล่งไปได้”

4.8 ความคิดเห็นของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่กระทำกันทั่วไป เช่น เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ครอบครัว หรือย่านที่อาศัย มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำชุมชน ผู้มีบารมีและผู้นำทางความคิด และสื่อมวลชน นอกจากนี้ ยังมีการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ได้แก่ ร่วมผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น เขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์ เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน และใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง ผลการศึกษาในแต่ละประเด็นมีดังนี้

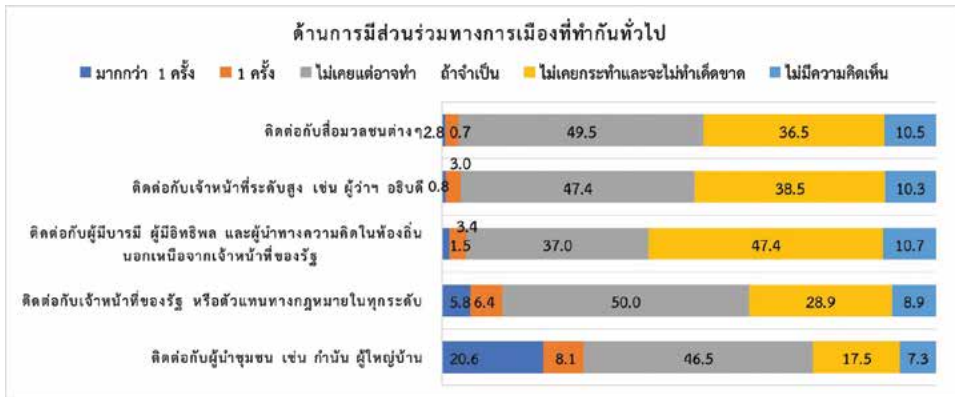
4.8.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงพฤติกรรม

4.8.1.1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป

การเคยกระทำกิจกรรมการมีส่วนร่วม เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาในย่านที่อยู่อาศัยหรือปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐ พบว่าประชาชนที่เคยกระทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมฯ เพียงครั้งเดียวถึงมากกว่าหนึ่งครั้ง ร้อยละ 28.7 ระบุว่าเคยติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในสัดส่วนสูงกว่าเรื่องอื่น (มากกว่า 1 ครั้ง ร้อยละ 20.6 และ 1 ครั้ง ร้อยละ 8.1) ในขณะที่ประชาชน ร้อยละ 3.5 ระบุว่าเคยติดต่อกับสื่อมวลชนต่างๆ ในสัดส่วนน้อยกว่าเรื่องอื่น (มากกว่า 1 ครั้ง ร้อยละ 0.7 และ 1 ครั้ง ร้อยละ 2.8)

ตาราง 4.15 ร้อยละของประชาชน จำแนกตามการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ทำกันทั่วไป

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น					
	รวม	มากกว่า 1 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย แต่ อาจทำ ถ้า จำเป็น	ไม่เคย กระทำ และ จะไม่ ทำเด็ด ขาด	ไม่มี ความ คิดเห็น
<u>การเคยกระทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับ ปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาในย่านที่อยู่อาศัย หรือปัญหากับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐ</u>						
• ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	100.0	20.6	8.1	46.5	17.5	7.3
		28.7				
• ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมาย ในทุกระดับ	100.0	5.8	6.4	50.0	28.9	8.9
		12.2				
• ติดต่อกับผู้มีบารมี ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	100.0	1.5	3.4	37.0	47.4	10.7
		4.9				
• ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี	100.0	0.8	3.0	47.4	38.5	10.3
		3.8				
• ติดต่อกับสื่อมวลชนต่างๆ	100.0	0.7	2.8	49.5	36.5	10.5
		3.5				

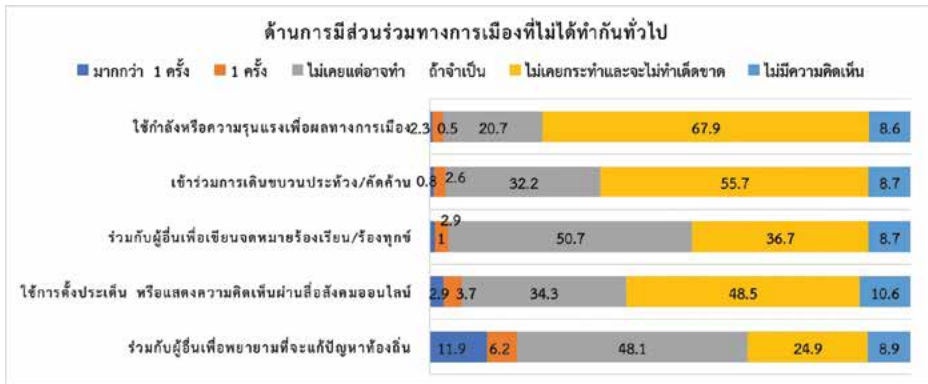
ภาพ 4.13 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป

4.8.1.2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป

การเคยกระทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมในฐานะของพลเมือง ประชาชน ที่เคยกระทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมฯ เพียงครั้งเดียวถึงมากกว่าหนึ่งครั้ง ร้อยละ 18.1 ระบุว่าเคยร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น ในสัดส่วนสูงกว่าเรื่องอื่น (มากกว่า 1 ครั้ง ร้อยละ 11.9 และ 1 ครั้ง ร้อยละ 6.2) ขณะที่ร้อยละ 2.8 ระบุว่า เคยใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง ในสัดส่วนน้อยกว่าเรื่องอื่น (มากกว่า 1 ครั้ง ร้อยละ 0.5 และ 1 ครั้ง ร้อยละ 2.8)

ตาราง 4.16 ร้อยละของประชาชน ร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
จำแนกตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น					
	รวม	มากกว่า 1 ครั้ง	1 ครั้ง	ไม่เคย แต่ อาจทำ ถ้า จำเป็น	ไม่เคย กระทำ และ จะไม่ ทำเด็ด ขาด	ไม่มี ความ คิดเห็น
ฐานะของพลเมือง						
• ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายาม ที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น	100.0	11.9	6.2	48.1	24.9	8.9
		18.1				
• ใช้การตั้งประเด็น หรือ แสดงความคิดเห็น ผ่านสื่อสังคมออนไลน์	100.0	2.9	3.7	34.3	48.5	10.6
		6.6				
• ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมาย ร้องเรียน/ร้องทุกข์	100.0	1.0	2.9	50.7	36.7	8.7
		3.9				
• เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/ คัดค้าน	100.0	0.8	2.6	32.2	55.7	8.7
		3.4				
• ใช้กำลังหรือความรุนแรง เพื่อผลทางการเมือง	100.0	0.5	2.3	20.7	67.9	8.6
		2.8				

ภาพ 4.14 แสดงร้อยละของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป

4.9 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสนใจทางการเมืองของประชาชน

ในส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เปรียบเทียบระหว่างปี 2564 - 2566 โดยใช้โมเดลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis model) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่น ได้แก่ ระดับการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน ระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของนายกรัฐมนตรี ระดับความเชื่อมั่นกันและกัน การรับฟังข่าวสารทางการเมือง และลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการอาศัยในและนอกเขตเทศบาล ผลการศึกษามีดังนี้

จากตาราง 4.187 พบว่า ทั้ง 3 ปีที่ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการสนใจทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน ระดับความเชื่อมั่นต่อการทำงานของนายกรัฐมนตรี ระดับความเชื่อมั่นกันและกัน การรับฟังข่าวสารทางการเมือง และลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน สำหรับผลการวิเคราะห์รายปัจจัยในแต่ละโมเดล ดังนี้

โมเดลที่ 1 ปี 2566 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพิ่มขึ้น โดยพบว่า **การรับฟังข่าวสารทางการเมือง** พบว่า เมื่อประชาชนมีการรับฟังหรือติดตามข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ในขณะที่**ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น ทั้งความเชื่อมั่นกันและกัน และความเชื่อมั่นในตัวนายกรัฐมนตรี** พบว่า ทั้งสองตัวแปรนี้มีผลทางบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเมื่อประชาชนมีความเชื่อมั่นที่เพิ่มมากขึ้น จะทำให้การมีแนวโน้มที่จะมีระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ตามลำดับ ส่วน**การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน** โดยพบว่า เมื่อประชาชนมีระดับการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเพิ่มขึ้น จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

สำหรับปัจจัยทางประชากร พบว่า คือ ตัวแปรด้าน**ที่อาศัยระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล** พบว่า ประชาชนที่อาศัยนอกเขตเทศบาลจะมีแนวโน้มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ในขณะที่ตัวแปรด้าน**ระดับการศึกษา** พบว่า เมื่อประชาชนที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ส่วนตัวแปร**กลุ่มอายุ** ซึ่งในการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 18 - 39 ปี กลุ่มอายุ 40 - 59 ปี และกลุ่มอายุ 60 - 75 ปี พบว่า

ประชาชนที่มีอายุ 18 – 39 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 60 – 75 ปี และกลุ่มอายุ 40 – 59 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคง และ **ผู้ชาย**มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ เช่นเดียวกับตัวแปร **ด้านรายได้** ที่พบว่า ยิ่งมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จะยิ่งมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

โมเดลที่ 2 ปี 2565 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพิ่มขึ้น โดยพบว่า **การรับฟังข่าวสารทางการเมือง** พบว่า เมื่อประชาชนมีการรับฟังหรือติดตามข่าวสารทางการเมืองเพิ่มขึ้น จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ในขณะที่**การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน** โดยพบว่า เมื่อประชาชนมีระดับการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเพิ่มขึ้น จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ **ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น ทั้งความเชื่อมั่นกันและกัน และความเชื่อมั่นในตัวนายกรัฐมนตรี** พบว่า ทั้งสองตัวแปรนี้มีผลทางบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเมื่อประชาชนมีความเชื่อมั่นที่เพิ่มมากขึ้น จะทำให้การมีแนวโน้มที่จะมีระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยทางประชากร พบว่า คือ **ตัวแปรด้านที่อาศัยระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล** พบว่า ประชาชนที่อาศัยนอกเขตเทศบาลจะมีแนวโน้มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ในขณะที่ **ตัวแปรด้านระดับการศึกษา** พบว่า เมื่อประชาชนที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ในขณะที่ตัวแปรด้านเพศ พบว่า **ผู้ชาย**

มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ส่วนตัวแปร**กลุ่มอายุ** ซึ่งในการศึกษานี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 18 - 39 ปี กลุ่มอายุ 40 - 59 ปี และกลุ่มอายุ 60 - 75 ปี พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 18 - 39 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 60 - 75 ปี และกลุ่มอายุ 40 - 59 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ และ ตัวแปร**ด้านรายได้** ที่พบว่า ยังมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จะยังมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

โมเดลที่ 3 ปี 2564 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเพิ่มขึ้น โดยพบว่า **การรับฟังข่าวสารทางการเมือง** พบว่า เมื่อประชาชนมีการรับฟังหรือติดตามข่าวสารทางการเมือง**ลดลง** จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ในขณะที่**การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน** โดยพบว่า เมื่อประชาชนมีระดับการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของตนเพิ่มขึ้น จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ **ปัจจัยด้านความเชื่อมั่น ทั้งความเชื่อมั่นในตัวนายกรัฐมนตรี และ ความเชื่อมั่นกันและกัน** พบว่า ทั้งสองตัวแปรนี้มีผลทางบวกกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเมื่อประชาชนมีความเชื่อมั่นที่เพิ่มมากขึ้น จะทำให้การมีแนวโน้มที่จะมีระดับการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยทางประชากร พบว่า คือ ตัวแปร**ด้านที่อาศัยระหว่างในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล** พบว่า ประชาชนที่อาศัยนอกเขตเทศบาลจะมีแนวโน้มมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ในขณะที่ตัวแปร**ด้านเพศ** พบว่า **ผู้ชาย**มีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ ส่วนตัวแปร

กลุ่มอายุ ซึ่งในการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 18 - 39 ปี กลุ่มอายุ 40 - 59 ปี และกลุ่มอายุ 60 - 75 ปี พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 18 - 39 ปี มีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 60 - 75 ปี และกลุ่มอายุ 40 - 59 มีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคง ในขณะที่ยึดตัวแปรด้าน**ระดับการศึกษา** พบว่า เมื่อประชาชนที่มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ทั้งนี้ เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่ และ ตัวแปร**ด้านรายได้** ที่พบว่า ยิ่งมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จะยังมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นไปด้วย เมื่อกำหนดให้ตัวแปรอื่นมีค่าคงที่

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาดัชนีที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจากการศึกษาในปี 2564 ถึงปี 2566 แล้ว พบว่า มีความสอดคล้องกันในทุก ๆ ตัวแปร และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ยกเว้นการรับฟังข่าวสารทางการเมืองที่ในปี 2564 ประชาชนที่ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสารสักเท่าไร อย่างไรก็ตาม ในปี 2565 - 2566 มีการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มของตัวแปรนี้ โดยยิ่งประชาชนมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น จะทำให้พวกเขาออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นเช่นกัน

และเมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนขนาดใหญ่และเป็นไปในทิศทางบวก คือ การอาศัยนอกเขตเทศบาล มากกว่ากลุ่มที่อาศัยในเขตเทศบาล และยังคงเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าที่ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่า รวมถึงยังไม่มีเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยทางเพศ ที่เพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงทั้ง 3 ปี ที่ทำการศึกษา สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ ความเชื่อมั่นกันและกันในปี 2564 ความเชื่อมั่นต่อนายกรัฐมนตรี ในปี 2565 และการเคารพสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ ในปี 2566 ทั้งนี้ จากทั้งสองวิเคราะห์ข้างต้น สามารถสรุปผลได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.15 แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ที่กล่าวมานั้นเป็นผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวมของมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และในส่วนถัดไปเป็นการนำเสนอผลการประเมินตัวชี้วัดประชาธิปไตย ทั้งในมิติหลักและมิติย่อยเปรียบเทียบกับปี 2560 – 2566 รวมถึงการเสนอผลจำแนกตามภูมิภาคต่อไป

บทที่ 5

ผลการประเมินตัวชี้วัด ประชาธิปไตย เปรียบเทียบ ปี พ.ศ. 2560 – 2566

ในบทนี้จะนำเสนอผลการประเมินตัวชี้วัดประชาธิปไตย ทั้งในมิติหลักและมิตีย่อย ทั้งหมด 7 มิติ นอกจากนี้ ยังได้มีการเปรียบเทียบผลการสำรวจระหว่างปี 2560 ถึง 2566 เพื่อทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยในบริบทของประเทศไทย รายละเอียดดังนี้

5.1 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ในภาพรวม

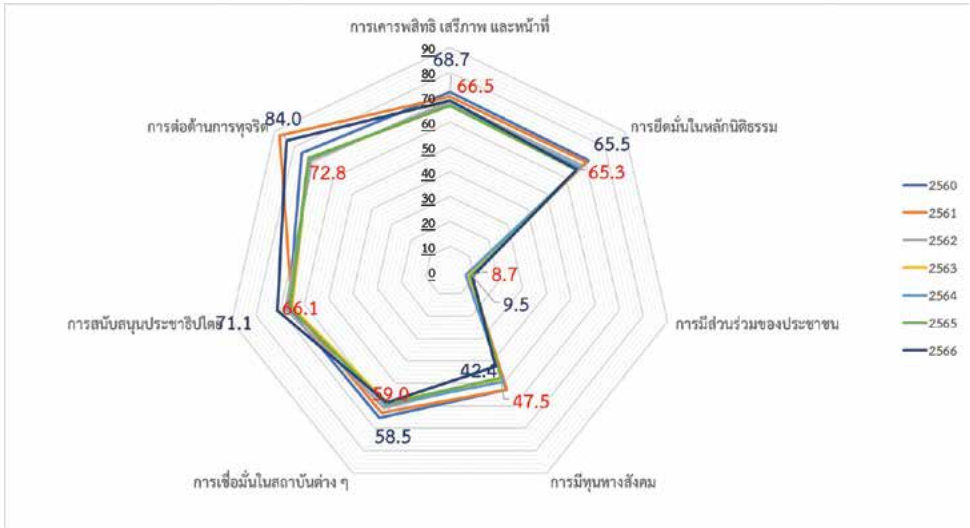
ผลการศึกษาจากคะแนนเต็ม 100 พบว่า ในปี 2566 ประชาธิปไตยของประเทศไทยมีคะแนน 59.3 ซึ่งถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงที่สุด โดยมีคะแนน 61.0 จากนั้นระดับคะแนนการประเมินจึงค่อย ๆ ลดลงจนเหลือ 55.0 คะแนนในปี 2563

และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2 ปีถัดมา สำหรับมิติตามตัวชี้วัดซึ่งความเป็นประชาธิปไตย มีทั้งหมด 7 มิติ ประกอบด้วย การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ การยึดมั่นในหลัก นิติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีทุนทางสังคม การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต ผลการเปรียบเทียบการประเมิน ตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย ปี พ.ศ. 2560 – 2566 มีดังนี้

ตาราง 5.1 แสดงผลการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ
เปรียบเทียบปี พ.ศ. 2560 - 2566

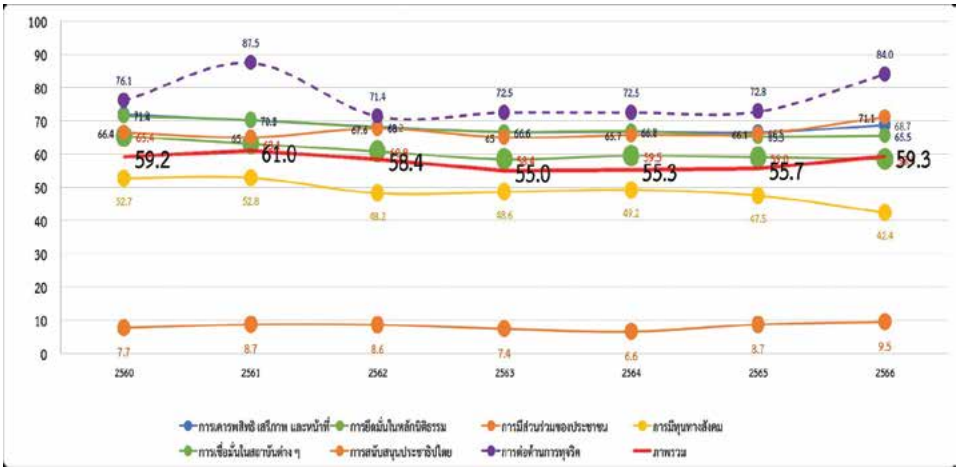
มิติตัวชี้วัดความเป็น ประชาธิปไตย	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566
การต่อต้านการทุจริต	76.1	87.5	71.4	72.5	72.5	72.8	84.0
การยึดมั่นในหลัก นิติธรรม	71.4	70.3	68	66.6	66.8	65.3	65.5
การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่	71.9	70.1	68.2	66.6	66.7	66.5	68.7
การสนับสนุน ประชาธิปไตย	66.4	65	67.6	65.0	65.7	66.1	71.1
การเชื่อมั่นใน สถาบันต่าง ๆ	65.4	63.1	60.8	58.4	59.5	59.0	58.5
การมีทุนทางสังคม	52.7	52.8	48.2	48.6	49.2	47.5	42.4
การมีส่วนร่วม ของประชาชน	7.7	8.7	8.6	7.4	6.6	8.7	9.5
ภาพรวม	59.2	61.0	58.4	55.0	55.3	55.7	59.3

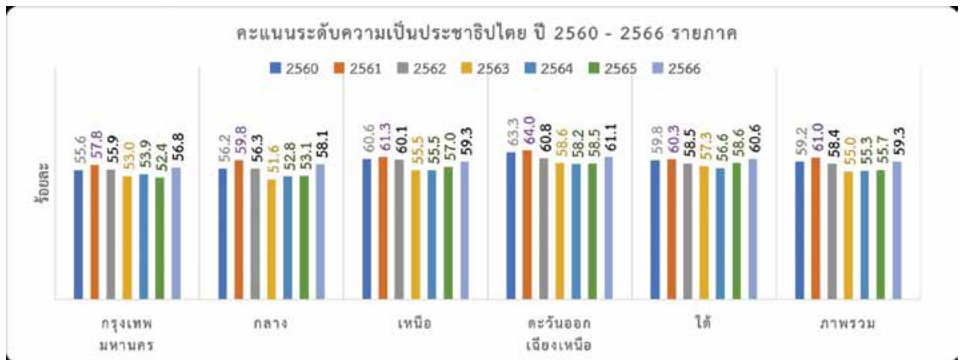
ภาพ 5.1 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ภาพรวม 7 มิติ

จากตาราง 5.1 และภาพ 5.1 เป็นการแสดงผลการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยในมิติหลักทั้งหมด 7 มิติ ได้แก่ การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ การยึดมั่นในหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีทุนทางสังคม การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ การสนับสนุนประชาธิปไตย และการต่อต้านการทุจริต ผลการศึกษาพบว่า ในปี 2566 มิติที่ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามประเมินว่ามีคะแนนในระดับสูง คือ การต่อต้านการทุจริต มีคะแนน 84.0 รองลงมาคือ การสนับสนุนประชาธิปไตย มีคะแนน 71.1 การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ มีคะแนน 68.7 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม มีคะแนน 65.5 และ ในขณะที่มิติที่มีคะแนนในระดับปานกลาง ได้แก่ การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มีคะแนน 58.5 และการมีทุนทางสังคม มีคะแนน 42.4 ส่วนมิติที่มีคะแนนในระดับน้อยมาก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมี 9.5 คะแนน

ภาพ 5.2 แสดงคะแนนการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่ง
ความเป็นประชาธิปไตย 7 มิติ และภาพรวม

ทั้งนี้ ในการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยในภาพรวม พบว่า ในปี 2564 ระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยในสายตาของผู้ตอบอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีคะแนน 59.3 อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลการประเมินในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในช่วงปี 2561 คะแนนการประเมินความเป็นประชาธิปไตยมีคะแนนสูงสุด มิติหนึ่งส่งผลต่อการมีคะแนนเพิ่มมากขึ้น มิติการต่อต้านการทุจริตซึ่งมีคะแนนสูงขึ้นจากปี 2560 กว่า 10 คะแนน อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 คะแนนการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยกลับลดลงเหลือ 58.4 คะแนน และยังคงพบว่าคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2563 อย่างไรก็ตาม ในช่วง 3 ปี คือ ช่วงปี 2564 – 2566 มีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเป็น 59.3 ในปี 2566

ภาพ 5.3 แสดงคะแนนระดับความเป็นประชาธิปไตย ปี 2560 – 2566 รายภาค

เมื่อพิจารณารายภาคถึงระดับความเป็นประชาธิปไตยในภาพรวม ปี 2566 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยจากการสำรวจในแต่ละภูมิภาค ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าประเทศไทยมีระดับความเป็นประชาธิปไตยในระดับปานกลาง โดยมีลำดับคะแนนดังนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระดับความเป็นประชาธิปไตยที่ 61.1 รองลงมาคือ ภาคใต้ มีคะแนน 60.6 ภาคเหนือ มีคะแนน 59.3 ภาคกลาง มีคะแนน 58.1 และ กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 56.8 ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบผลในภาพรวมรายภาค ตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2566 พบว่า ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงขึ้นในปี 2566 ทุกภาค โดยส่วนใหญ่ ในช่วงปีแรกจากปี 2560 ถึงปี 2561 มีคะแนนสูงขึ้นในทุกภาค จากนั้นในช่วงปี 2561 จนถึงปี 2563 คะแนนจึงค่อย ๆ ลดลงมา จนถึงปี 2564 และมีคะแนนเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีท้าย

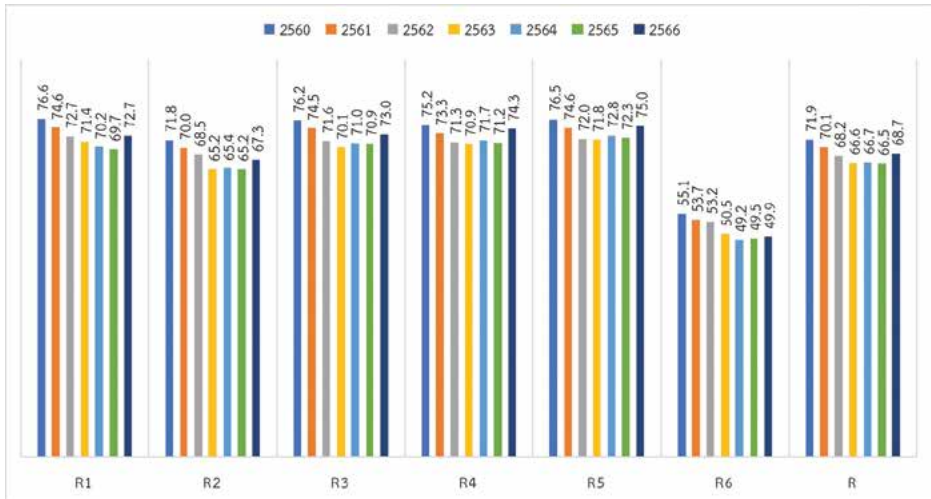
5.2 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย รายด้าน

5.2.1 ด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

ตัวชี้วัดหลัก   การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ (รหัส R)

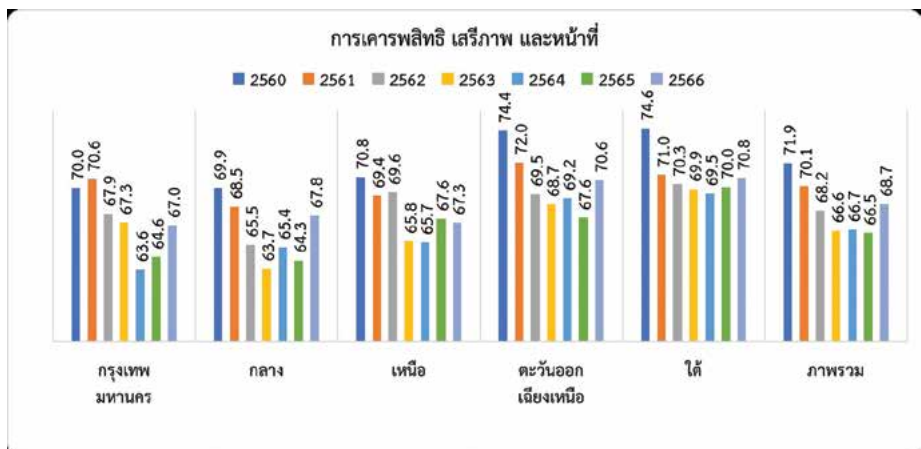
รหัส	องค์ประกอบย่อย
R1	เสียสละเพื่อส่วนรวม
R2	เสียภาษี
R3	มีสิทธิที่เท่าเทียม
R4	ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น
R5	ได้รับการคุ้มครองสิทธิ
R6	มีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล

ในมิติด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในภาพรวม ปี 2566 พบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 68.7 เมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิติที่จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในระดับสูง คือ การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิ โดยมีคะแนน 75.0 รองลงมาคือ ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีคะแนน 74.3 มีสิทธิที่เท่าเทียม มีคะแนน 73.0 การเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยมีคะแนน 72.7 มีการเสียภาษี มีคะแนน 67.3 ส่วนมิติย่อยที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล มีคะแนน 49.9

ภาพ 5.4 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการเคารพลีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายนมิตยย่อ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 – 2566 พบว่า คะแนนในภาพรวมสูงขึ้นจาก 66.5 ในปี 2565 เป็น 68.7 ในปี 2566 และเมื่อพิจารณา ในมิตยย่อ พบว่ามิติที่มีคะแนนเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ได้แก่ การที่ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น มีสิทธิที่เท่าเทียม การเสียสละเพื่อส่วนรวม มีการเสียภาษี และการมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล

ภาพ 5.5 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการเคารพลีสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ รายภาค

เมื่อพิจารณาผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในมิติ การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ในรายภาค พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม ในภาคใต้ ให้คะแนนการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่มากที่สุด โดยในปี 2566 มีคะแนน 70.8 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 70.6 ภาคกลาง มีคะแนน 67.8 ภาคเหนือ มีคะแนน 67.3 และ กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 67.0 ตามลำดับ นอกจากนี้ หากพิจารณาแนวโน้มของคะแนนระหว่างปี 2560 – 2566 พบว่า ในช่วงปี 2563 – 2564 เป็นช่วงที่มีคะแนนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับปีอื่น ๆ จากนั้นจึงค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนถึงปีล่าสุด

5.2 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม

ตัวชี้วัดหลัก การยึดมั่นในหลักนิติธรรม (รหัส L)

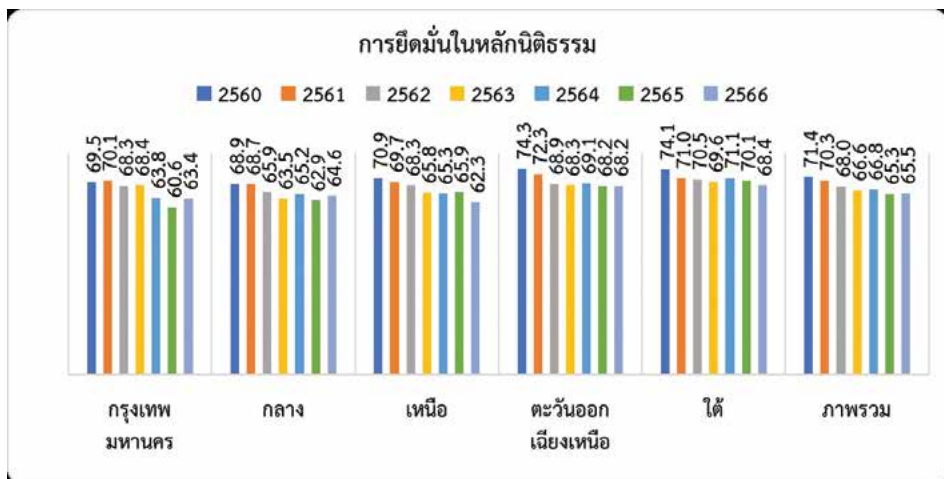
รหัส	องค์ประกอบย่อย
L1	เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม
L2	มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม
L3	เชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย

ในมิติด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรมในภาพรวม ปี 2566 พบว่า ประชาชน ที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามิอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 65.5 เมื่อพิจารณาในราย มิติย่อย พบว่า สิ่งที่ประชาชนเห็นว่ามิติที่จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในระดับสูง คือ เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม มีคะแนน 67.6 มีการบังคับใช้ กฎหมายอย่างเท่าเทียม มีคะแนน 65.5 และ เชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย มีคะแนน 63.3

ภาพ 5.6 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายमित่อย

เมื่อพิจารณาแนวโน้มตั้งแต่ปี 2560 จะเห็นได้ว่ามีคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2563 โดยในปี 2560 มีคะแนน 71.4 และค่อย ๆ ลดลงเหลือ 66.6 คะแนนในปี 2563 อย่างไรก็ตาม คะแนนในมิตินี้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2564 และยังคงลดลงจนถึงปี 2566 นอกจากนี้ ในมิติย่อย พบว่า มิติที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ เชื่อมมั่นต่อระบบกฎหมาย ในขณะที่มิติย่อยอื่นๆ มีมีคะแนนเพิ่มมากขึ้นเล็กน้อย

ภาพ 5.7 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการยึดมั่นในหลักนิติธรรม รายภาค

เมื่อพิจารณาผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในมิติ การยึดมั่นในหลักนิติธรรม ในรายภาค พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในภาคใต้ ให้คะแนนในด้านนี้มากที่สุด โดยในปี 2566 มีคะแนน 68.4 รองลงมาคือ ภาคตะวันออก เชียงเหนือ มีคะแนน 68.2 ภาคกลาง มีคะแนน 64.6 กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 63.4 และ ภาคเหนือ มีคะแนน 62.3 ตามลำดับ

นอกจากนี้ หากพิจารณาแนวโน้มของคะแนนระหว่างปี 2560 – 2566 พบว่า ภาคที่มีคะแนนลดลงคือ ภาคเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ ในขณะที่ภาคอื่น ๆ มีคะแนนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ภาคตะวันออก เชียงเหนือค่อนข้างมีคะแนนคงที่

5.2.3 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

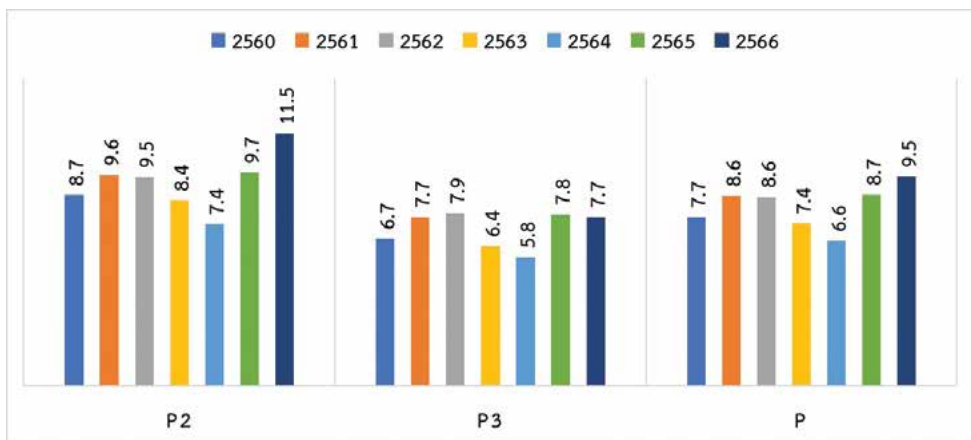
ตัวชี้วัดหลัก   **การมีส่วนร่วมของประชาชน (รหัส P)**

รหัส	องค์ประกอบย่อย
P2	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป
P3	การมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำโดยทั่วไป

ในมิติการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งเป็น การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบ ที่ทำกันทั่วไป ได้แก่ เมื่อมีปัญหา ประชาชนเคยติดต่อกับ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ ตัวแทนทางกฎหมายในทุกระดับ 2) เจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี 3) ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 4) ผู้มีบารมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และ 5) สื่อมวลชนต่าง ๆ และ การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ได้แก่ 1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น 2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน 3) ร่วมเดินขบวนคัดค้าน และ 4) ใช้ความรุนแรง เพื่อผลทางการเมือง

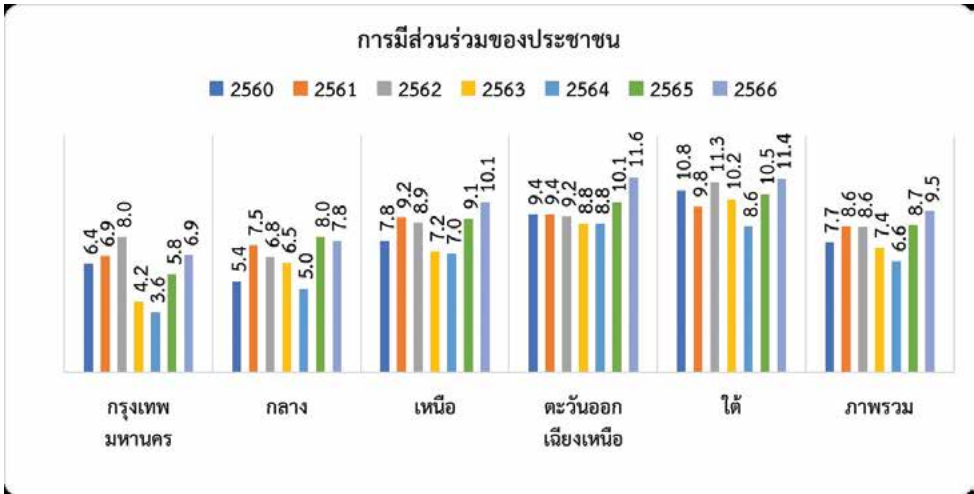

หากจะพิจารณาถึงแนวโน้มการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ 2560 ซึ่งในส่วนนี้จึงได้ทำการคำนวณคะแนนเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงพฤติกรรมเท่านั้นเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบได้ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไป และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป โดยประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีอยู่ในระดับน้อยมาก คือ 9.5 คะแนน และเมื่อพิจารณาในรายมิตಿಯ่อย ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันโดยทั่วไป และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป ซึ่งพบว่า มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น โดยผู้ตอบมักจะเข้าร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไปมากกว่าแบบที่ไม่ได้ทำกันทั่วไปมาโดยตลอด

ภาพ 5.8 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายมิตಿಯ่อย

เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ผู้ตอบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด โดยมีคะแนน 11.6 รองลงมาคือ ภาคใต้ มีคะแนน 11.4 ภาคเหนือ มีคะแนน 10.1 ภาคกลาง มีคะแนน 7.8 และ กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 6.9 ตามลำดับ

ภาพ 5.9 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รายภาค

เมื่อพิจารณาแนวโน้มของการมีส่วนร่วมทางการเมืองรายภาค พบว่าทุกภาคมีคะแนนเพิ่มมากขึ้นในปี 2566 โดยรวมจะเห็นได้ว่าประชาชนในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นกลุ่มที่ให้คะแนนด้านการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงกว่าภาคอื่นๆ มาโดยตลอด ในทางกลับกัน กรุงเทพมหานครจะให้คะแนนในมิตินี้ต่ำที่สุด รองลงมา คือภาคกลาง นอกจากนี้ ในช่วงปี 2564 พบว่าเป็นปีที่ได้รับคะแนนในมิตินี้ต่ำที่สุดในทุก ๆ ภาค

5.2.4 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการมีทุนทางสังคม

ตัวชี้วัดหลัก   การมีทุนทางสังคม (รหัส S)

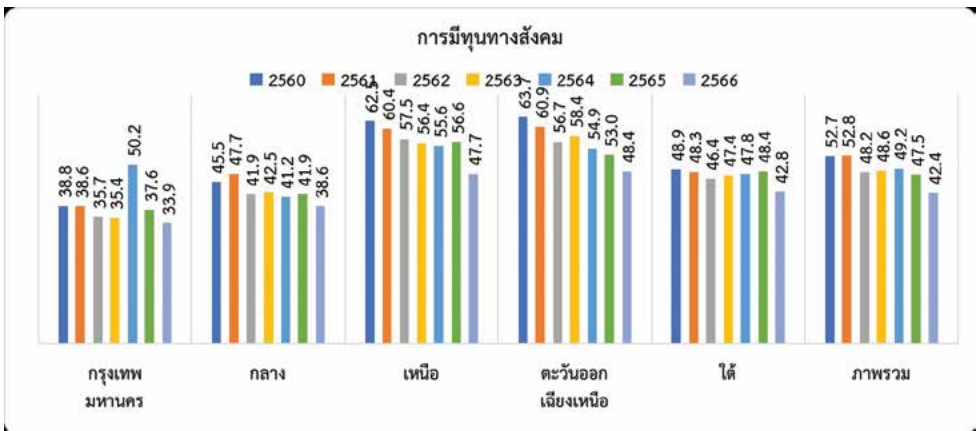
รหัส	องค์ประกอบย่อย
S1	รวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม
S2	เชื่อมั่นกันและกัน

ในมิติด้านการมีทุนทางสังคมประกอบด้วย มีการรวมกลุ่มหรือมีการเป็นสมาชิกกลุ่ม และมีความเชื่อมั่นกันและกัน ซึ่งอยู่ภายใต้มิติความสมานฉันท์ทางสังคมของการมีคุณภาพสังคมที่ดี โดยความเชื่อมั่นกันและกัน เป็นความเชื่อมั่นต่อบุคคลทั่วไปรอบ ๆ ตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่น ๆ ที่คบหา/ติดต่อ ผลการศึกษาในภาพรวม พบว่า มีคะแนนด้านมีการมีทุนทางสังคมในระดับกลาง คือ 42.4 คะแนน โดยในมิตีย่อยของการรวมกลุ่มหรือการเป็นสมาชิกกลุ่มมีคะแนน 15.2 ในขณะที่ความเชื่อมั่นกันและกันมี 69.7 คะแนน

ภาพ 5.10 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการมีทุนทางสังคม

เมื่อพิจารณาในภาพรวมเปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2566 พบว่าในช่วง 2 ปีแรกระดับการมีทุนทางสังคมของประชาชนอยู่ในช่วง 52 คะแนน จากนั้นในช่วงสองปีหลังคะแนนลดลงเหลือประมาณ 48 คะแนน และลดลงอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2566 ซึ่งมีความสอดคล้องกับมิตีย่อยเรื่องการเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยในปี 2566 มีคะแนนการรวมกลุ่มเพียง 15.2 คะแนน อย่างไรก็ตาม ในมิตีย่อยของความเชื่อมั่นกันและกัน พบว่า อยู่ในระดับที่สูง แต่ก็มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

ภาพ 5.11 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการมีทุนทางสังคม รายภาค

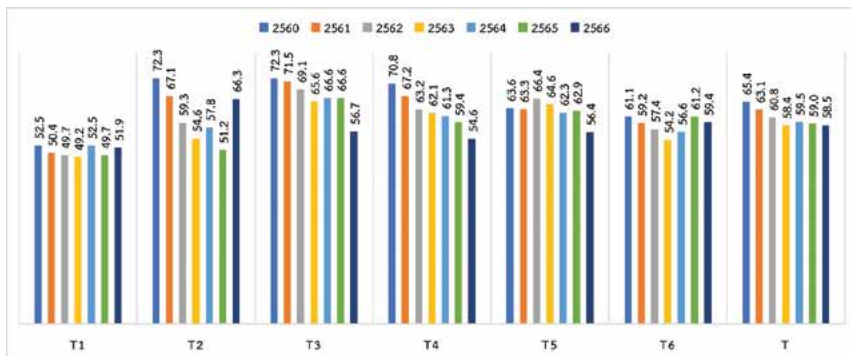
เมื่อพิจารณาภาพรวมของตัวชี้วัดด้านการมีทุนทางสังคมในรายภาค พบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้คะแนนกับการมีทุนทางสังคมมากที่สุด โดยมีคะแนน 48.4 รองลงมา คือ ภาคเหนือ มีคะแนน 47.7 ภาคใต้ มีคะแนน 42.8 ภาคกลาง มีคะแนน 38.6 และกรุงเทพมหานคร มีคะแนน 33.9 ตามลำดับ สำหรับแนวโน้มการมีทุนทางสังคมตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2566 พบว่า มีคะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกภาค

5.2.5 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ

ตัวชี้วัดหลัก   การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ (รหัส T)

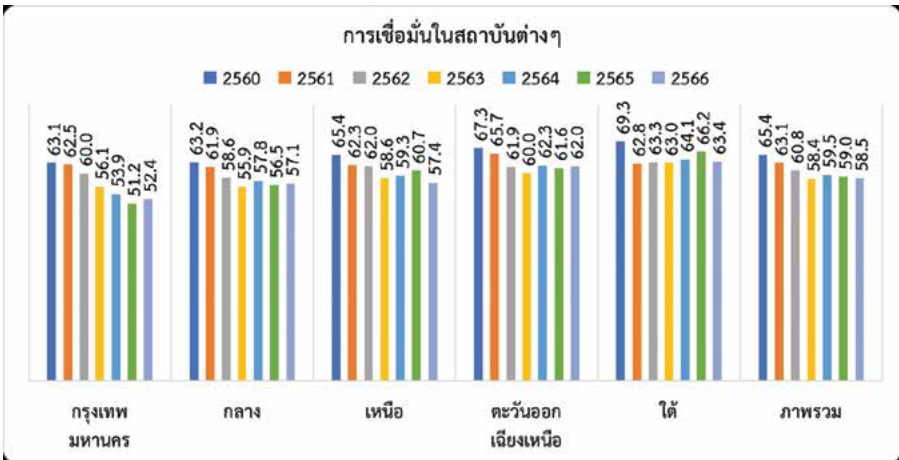
รหัส	องค์ประกอบย่อย
T1	เชื่อมั่นต่อรัฐสภา
T2	เชื่อมั่นต่อรัฐบาล
T3	เชื่อมั่นต่อศาล
T4	เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ
T5	เชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น
T6	เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ในมิติด้านความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ ประกอบด้วย เชื่อมั่นต่อรัฐสภา เชื่อมั่นต่อรัฐบาล เชื่อมั่นต่อศาล เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ เชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น และเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ในภาพรวมพบว่ามีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนน 58.5 และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อยพบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเชื่อมั่นต่อรัฐบาลมากที่สุด มีคะแนน 66.3 รองลงมาคือ เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีคะแนน 59.4 เชื่อมั่นต่อศาล โดยมีคะแนน 56.7 เชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคะแนน 56.4 เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร ตำรวจ มีคะแนน 54.6 และ เชื่อมั่นต่อรัฐสภา น้อยที่สุด มีคะแนน 51.9

ภาพ 5.12 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ รายมิติย่อย

เมื่อพิจารณาความเชื่อมั่นในแต่ละมิตಿಯ่อยรายปี เปรียบเทียบปี 2565 และ 2566 พบว่า มิตีที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น ได้แก่ ความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล (T2) เพิ่มขึ้น 15.1 คะแนน รองลงมาคือ ความเชื่อมั่นต่อรัฐสภา (T1) ซึ่งเพิ่มขึ้น 2.2 คะแนน ส่วนมิตಿಯ่อยที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ ความเชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ (T6) ลดลง 1.8 คะแนน ความเชื่อมั่นต่อข้าราชการ / ทหาร / ตำรวจ (T4) มีคะแนนลดลง 4.8 คะแนน ความเชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น (T5) มีคะแนนลดลง 6.5 ความเชื่อมั่นต่อศาล (T3) มีคะแนนลดลง 9.9 คะแนน

ภาพ 5.13 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการเชื่อมั่นในสถาบันต่างๆ ๖ รายภาค

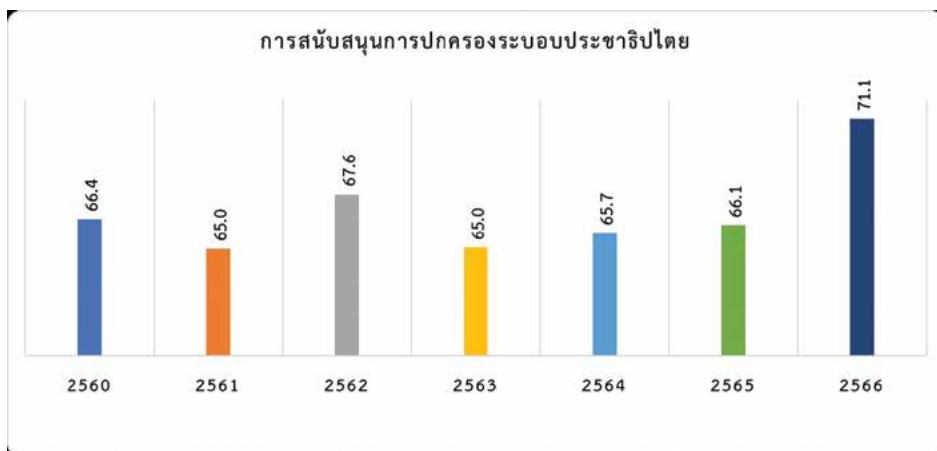
เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ผู้ตอบในภาคใต้ มีความเชื่อมั่นในสถาบันต่างๆ มากที่สุด โดยมีคะแนน 63.4 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 62.0 ภาคเหนือ มีคะแนน 57.4 ภาคกลาง มีคะแนน 57.1 และกรุงเทพมหานคร มีคะแนน 52.4 ตามลำดับ นอกจากนี้ จากการเปรียบเทียบรายปี พบว่า เกือบทุกภาคมีคะแนนความเชื่อมั่นที่เพิ่มมากขึ้น ประมาณ 1 – 2 คะแนน ยกเว้น ภาคเหนือและภาคใต้ ที่มีความเชื่อมั่นลดลงเล็กน้อย

5.2.6 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย

ตัวชี้วัดหลัก   การสนับสนุนประชาธิปไตย (รหัส SP)

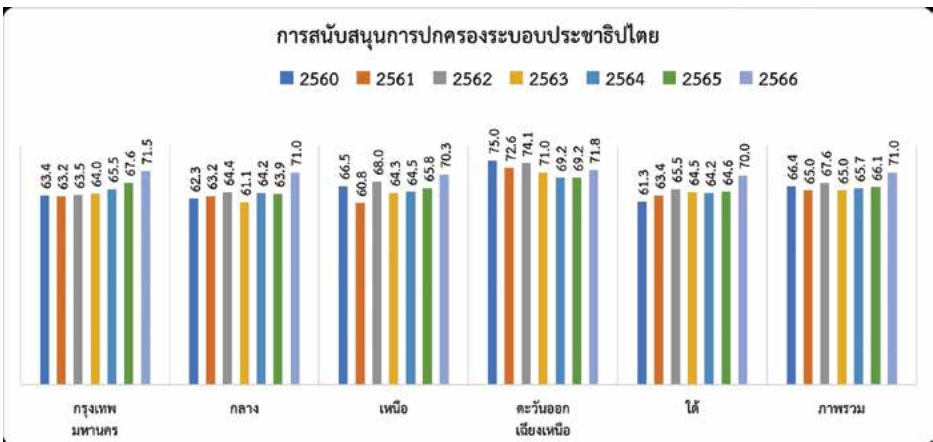
รหัส	องค์ประกอบย่อย
SP	สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ในมิติด้านการสนับสนุนประชาธิปไตยในภาพรวม พบว่า มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนนอยู่ที่ 71.1 คะแนน และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างปี 2560 – 2566 พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามให้คะแนนการสนับสนุนประชาธิปไตยน้อยลง ในปี 2561 และเพิ่มเป็น 67.6 คะแนนในปี 2562 จากนั้นจึงลดลงเหลือ 65.0 คะแนน ในปี 2563 และเพิ่มเป็น 66.1 คะแนนในปี 2564 และเพิ่มขึ้นเป็น 71.1 คะแนนในปีล่าสุด

ภาพ 5.14 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายมิติน้อย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในรายชื่อย่อย ซึ่งประกอบด้วย “เราควรรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง แล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ” “การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้” “ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ” และ “เราควรรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้ง และควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน” พบว่า ประชาชนไม่ยอมรับการปกครองประเทศโดยทหารมากที่สุด รองลงมา คือ การมีพรรคการเมืองเดียวในการเลือกตั้ง การมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้บริหารประเทศโดยไม่มีการเลือกตั้ง และการมีผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศโดยไม่มีการเลือกตั้ง ตามลำดับ

ภาพ 5.15 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตย
ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย รายภาค

เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ภาคตะวันออกเชียงใหม่ให้คะแนนในมิติการสนับสนุนประชาธิปไตยมากที่สุด โดยมีคะแนน 71.8 คะแนน รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร มีคะแนน 71.5 ภาคกลาง มีคะแนน 71.0 ภาคเหนือ มีคะแนน 70.3 และ ภาคใต้ มีคะแนน 70.0 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2560

พบว่า ผู้ตอบในกรุงเทพมหานครมีการสนับสนุนในประชาธิปไตยเพิ่มขึ้นค่อนข้างต่อเนื่อง จาก 63.4 คะแนนในปี 2560 เป็น 71.5 คะแนนในปี 2566 ในขณะที่ผู้ตอบในภาคใต้มีคะแนนเพิ่มขึ้นในช่วงปี 2561 จากนั้นจึงอยู่ในระดับคงที่และเพิ่มขึ้นใน 2 ปีท้าย สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม้จะมีคะแนนที่ค่อนข้างสูง แต่พบว่ามีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน จนถึงปี 2565 ส่วนภาคกลาง แม้ในปี 2563 จะมีคะแนนที่ลดลงมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ แล้ว แต่ในปี 2564 กลับมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้น และลดลงเล็กน้อยในปี 2565 และเพิ่มขึ้นเป็น 71.0 ในปี 2566

5.2.7 การประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการต่อต้านการทุจริต

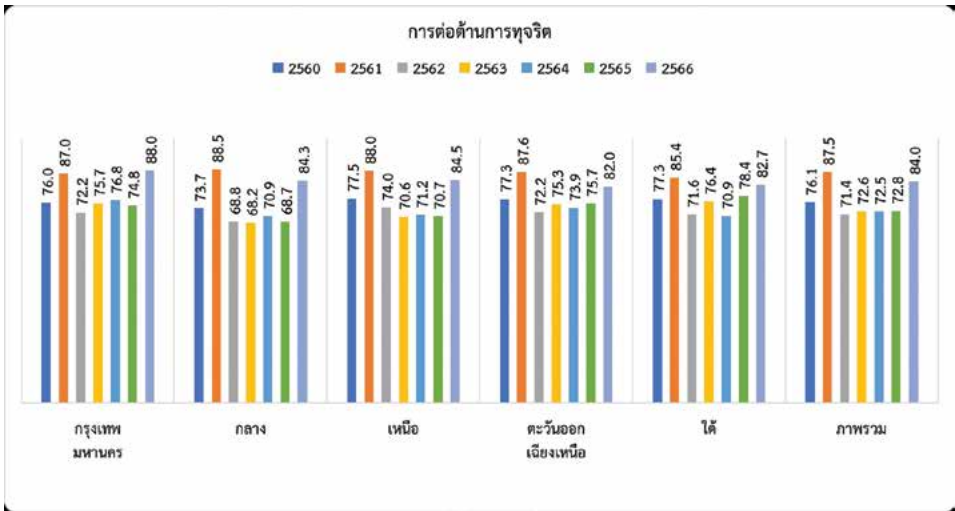
ตัวชี้วัดหลัก การต่อต้านการทุจริต (รหัส A)

รหัส	องค์ประกอบย่อย
A	ไม่ยอมรับการทุจริต

ในมิติด้านการต่อต้านการทุจริตในภาพรวม พบว่า ในปี 2566 มีอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 84.0 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2565 ถึงกว่า 10 คะแนน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปีล่าสุด พบว่า จากปี 2560 ที่มีคะแนน 76.1 เพิ่มเป็น 87.5 ในปี 2561 ซึ่งถือว่ามีความเพิ่มขึ้นกว่า 10 คะแนน อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาการไม่ยอมรับการทุจริตนี้มีคะแนนลดลงเหลือ 71.4 คะแนนในปี 2562 ซึ่งมีคะแนนต่ำที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามในช่วงท้ายของการศึกษามีคะแนนของการไม่ยอมรับการทุจริตเพิ่มมากขึ้นมากที่สุดในรอบ 7 ปี

ภาพ 5.16 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการต่อต้านการทุจริต รายมิติย่อย

ภาพ 5.17 ผลการประเมินตัวชี้วัดที่นำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยด้านการต่อต้านการทุจริต รายภาค

เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ในปี 2566 ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามในกรุงเทพมหานครต่อต้านการทุจริตมากที่สุด โดยมีคะแนน 88.0 ภาคเหนือ มีคะแนน 84.5 ภาคกลาง มีคะแนน 84.3 ภาคใต้ มีคะแนน 82.7 และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคะแนน 82.0 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาแนวโน้มในแต่ละภาค จะเห็นได้ว่าทุกภาคมีการต่อต้านการทุจริตเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และภาคเหนือ โดยมีคะแนนมากกว่า 10 คะแนนโดยประมาณ

5.3 สรุปผลการศึกษา

จากการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยในบริบทของสังคมไทย ในมุมมองของประชาชน พบว่า ประเทศไทยมีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง โดยในปี 2566 ประชาธิปไตยของประเทศไทยมีคะแนน 59.3 ซึ่งถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ในช่วงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงที่สุด โดยมีคะแนน 61.0 จากนั้นระดับคะแนนการประเมินจึงค่อย ๆ ลดลงจนเหลือ 55.0 คะแนนในปี 2563 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2 ปีถัดมา และเมื่อพิจารณาในแต่ละภาค พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ตอบที่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนของระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงกว่าผู้ตอบในภาคอื่น ๆ

สำหรับมิติด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามิอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 68.7 โดยมีதிய่อยที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ การมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลของรัฐ ซึ่งมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางคือ 49.9 คะแนน และในทุกๆ ปีอยู่ในช่วงของ 50 คะแนนเช่นกัน ปี 2564 ในขณะที่มิตี้อยอื่น ๆ มีคะแนนในช่วง 60 - 80 คะแนน นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในรายภาคของมิตินี้ พบว่า ภาคที่มีคะแนนน้อยที่สุดในปี 2564 คือ กรุงเทพมหานคร หากแต่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2564 เป็นต้นมา ในทางกลับกัน โดยรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ยังพบว่า เป็นภาคที่มีคะแนนของมิตินี้มากที่สุดอย่างต่อเนื่อง

สำหรับมิติการยึดมั่นในหลักนิติธรรม พบว่า ในภาพรวมมีคะแนนสูงขึ้นเล็กน้อย เช่นเดียวกับมิติย่อย อย่างการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม ในขณะที่ประเด็นความเชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย นั้นมีคะแนนลดลงเล็กน้อย และเมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ภาคใต้มีคะแนนการยึดมั่นในหลักนิติธรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในทางกลับกัน ภาคที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ ภาคเหนือ

ด้านการมีทุนทางสังคม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมและการเชื่อมั่นกันและกัน ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนให้ความเชื่อมั่นต่อบุคคลใกล้ชิดตัวมากที่สุด นั่นคือ ญาติ เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่นที่ติดต่อ ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2566 พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีทุนทางสังคมที่ลดลง และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย ประชาชนมีความเชื่อมั่นกันและกันที่ลดลง รวมถึงมีการรวมกลุ่มในสังคมลดลงอย่างมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาในรายภาค พบว่า ผู้ตอบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทุนทางสังคมมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคเหนือ

สำหรับมิติความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ ประกอบด้วย ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของรัฐสภา รัฐบาล ศาล ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ การปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยในภาพรวมมีคะแนนในระดับปานกลาง คือ 58.5 คะแนน และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามเชื่อมั่นต่อรัฐบาลมากที่สุด มีคะแนน 66.3 รองลงมาคือ เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีคะแนน 59.4 เชื่อมั่นต่อศาล โดยมีคะแนน 56.7 เชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคะแนน 56.4 เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร ตำรวจ มีคะแนน 54.6 และ เชื่อมั่นต่อรัฐสภา น้อยที่สุด มีคะแนน 51.9

ด้านการสนับสนุนประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนให้การสนับสนุนต่อประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น นั่นหมายความว่า ประชาชนโดยส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการมีรูปแบบการปกครองแบบอื่นมาแทนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การมีผู้เชี่ยวชาญมาทำการตัดสินใจในนามของประชาชน และยกเลิกระบบรัฐสภา

และการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมืองเดียว การปกครองประเทศโดยผู้นำที่เข้มแข็ง และการปกครองประเทศโดยทหาร ซึ่งหากเปรียบเทียบผลการสำรวจระหว่างรูปแบบการปกครองทั้ง 4 แบบที่กล่าวมา ประชาชนไม่เห็นด้วยกับการมีทหารปกครองประเทศมากที่สุด รองลงมา คือ การมีพรรคการเมืองเดียวในการเลือกตั้ง การมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้บริหารประเทศโดยไม่มีการเลือกตั้ง และการมีผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศโดยไม่มีการเลือกตั้ง ตามลำดับ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมของมติดการสนับสนุนประชาธิปไตย พบว่า มีคะแนนในระดับสูงมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2560 จนถึงปี 2565 โดยมีคะแนนระหว่าง 65 – 68 คะแนน นับตั้งแต่ทำการศึกษามา และเพิ่มขึ้นประมาณ 5 คะแนนในปี 2566 อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ผู้ตอบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนการสนับสนุนประชาธิปไตยมากกว่าผู้ตอบในภาคอื่น ๆ ในทุกปี

สำหรับมติดการต่อต้านการทุจริต มีคะแนนอยู่ในระดับที่สูง โดยมีคะแนน 84.0 คะแนน ทั้งนี้ ในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา มีคะแนนอยู่ระหว่าง 70 – 80 คะแนน นอกจากนี้ มิตินี้ยังถือว่าเป็นมิตีที่มีคะแนนสูงที่สุดในทุกมิติของตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยอีกด้วย

ในขณะที่มติดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในมิตินี้เป็นการคำนวณจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป เช่น การติดต่อผู้นำชุมชน หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น และที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป เช่น การร่วมมือกับผู้อื่นในการแก้ปัญหาท้องถิ่น การเขียนจดหมายร้องเรียน หรือแม้แต่การใช้กำลังความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง เป็นต้น เท่านั้น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบมีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้นเล็กน้อย และเมื่อพิจารณาในมิตีย่อยจะเห็นว่าผู้ตอบมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ทำกันทั่วไปมากกว่าแบบที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายภาคถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ผู้ตอบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคใต้ ในขณะที่ผู้ตอบในกรุงเทพมหานคร มีคะแนนการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในปี 2566

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในปี 2564 – 2566 พบว่า ปัจจัยทุกตัวในโมเดลมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งสิ้น โดยพบว่า เขตที่อยู่อาศัยของประชากรเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด โดยผู้ที่อาศัยนอกเขตเทศบาลมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเทศบาล ปัจจัยต่อไป คือ ระดับการศึกษา โดยพบว่า ยิ่งเป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับที่สูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาในระดับที่น้อยกว่า ทั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ธวัชกร บุญศรี (2556) ที่พบว่า หากประชาชนมีระดับการศึกษาที่ต่างกัน จะส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ ปัจจัยด้านการรับฟังข่าวสารทางการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น นับตั้งแต่ปี 2564 สำหรับปัจจัยด้านอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Bourne และคณะ (2017) ที่ว่าคนที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนที่มีอายุน้อยกว่า เช่นเดียวกับการศึกษาของ Bourne, Pryce, Davis, Francis & Coleman (2017) ศึกษา อยู่นเมือง และ อนุรักษ์ อยู่นเมือง (2019) ที่พบว่าปัจจัยอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้ที่มีอายุมากกว่ามีแนวโน้มมากกว่าในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและผู้ชายมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงในทุกปีที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ Vřost & Bozogáňová (2019) ที่ระบุว่าผู้ชายมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

สำหรับปัจจัยอื่น ได้แก่ การเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของนายกรัฐมนตรี ความเชื่อมั่นกันและกัน พบว่า โดยหากประชาชนมีทัศนคติต่อปัจจัยเหล่านี้ในเพิ่มมากขึ้น ล้วนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้ มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Hooghe & Marien, 2012; Saad & Salman, 2013 ที่ว่าความเชื่อมั่นต่อสถาบันต่าง ๆ รวมถึงนักการเมืองและรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5.4 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากการศึกษาสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีข้อเสนอแนะดังนี้

สิ่งสำคัญในการผลักดันให้เกิดความเป็นประชาธิปไตย คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยในการศึกษาคั้งนี้ มิติการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นมิติที่มีคะแนนน้อยที่สุด ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของรัฐบาลได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยให้เหมาะสมกับแต่ละบริบทของพื้นที่ และควรมีความเหมาะสมกับประชาชนในทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มเพศ วัย และกลุ่มเฉพาะ

ในทางกลับกัน รัฐควรมีพื้นที่เพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกทางความคิดเห็น เรื่องการเมือง สังคม หรือเรื่องต่าง ๆ ที่ประชาชนอยากสะท้อนความคิดเห็นไปยังผู้มีอำนาจในสังคมและผู้กำหนดนโยบาย เพื่อแสดงถึงความต้องการของกลุ่ม และเพื่อเป็นการแสดงถึงสิทธิที่ตนสามารถกระทำได้ ภายใต้กฎระเบียบของสังคม

ปัจจัยอีกด้านหนึ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือการเติบโตทางสังคม ที่นี้หมายถึงความสัมพันธ์ที่เด่นชัดในสังคม การรวมกลุ่ม และความเชื่อมั่นระหว่างผู้คนที่สร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีการรวมกันเพื่อทำกิจกรรมที่น่าสนใจและเพื่อให้สังคมยอมรับ ดังนั้น รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีทุนทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะทุนมนุษย์ โดยการเสริมสร้างองค์ความรู้ การสร้างจิตสาธารณะ การเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นการเสริมพลังทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ การสร้างความเชื่อมั่นในสถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งสำคัญที่เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยให้เข้มแข็งขึ้น โดยรัฐบาล หรือ หน่วยงานของรัฐควรดำเนินการภายใต้หลักธรรมาภิบาลและยกระดับการบริการสาธารณะให้มีคุณภาพ และประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม เพื่อสร้างคุณภาพชีวิต

ที่ดีให้กับประชาชน ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า หากประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี จะทำให้ประชาชนมีความพร้อมที่จะสนใจเรื่องการเมืองมากขึ้น อีกทั้ง การดำเนินการของรัฐภายใต้หลักธรรมาภิบาลนั้น จะช่วยให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในหลักนิติธรรม ในระบบกฎหมาย ว่าประชาชนจะได้รับการคุ้มครองปกป้องภายใต้กฎหมายได้อย่างเท่าเทียม

และสุดท้าย รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทั้งในระบบและการศึกษานอกระบบ เพื่อให้ประชาชนมีเกราะภูมิคุ้มกันจากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน อีกทั้งควรส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับ **ความเป็นพลเมือง** ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ของตน ในฐานะของพลเมืองประเทศ โดยเฉพาะการเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น (active citizen) เพื่อเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย โดยเริ่มตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และระดับประเทศ ควรเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิง เพื่อให้เป็นฐานรากสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในทางพฤติกรรมและทัศนคติ ทั้งนี้ เพื่อเป็นปัจจัยผลักดันสู่การพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ โฆษณานันท์. (2550). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. น. 356.
- จุฬารรณ เต็มผล. (2561). *กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหหมัด. (2557). *ค่านิยม วัฒนธรรมและอุดมภูมิ ประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมเหหมัด และชญานิสวรร เมธาสิทธิ์วิกุล. (2566). *เปลือกประชาธิปไตย*. (รายงานผลการศึกษา).
- ธวัลกร บุญศรี. (2556). *สื่อที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง: กรณีศึกษา การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เวทีราชดำเนินในปี 2556*. นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. <http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/978/3/tawankorn.boon.pdf>
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิญญูชน. น. 42.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สถาบันพระปกเกล้า. (2546). *การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี*. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2553). *คุณภาพสังคมเพื่อคุณภาพประเทศไทย*. เครือข่ายการศึกษาคุณภาพสังคมแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

_____. (2557). *จับชีพจรประเทศไทย ตัวชี้วัดประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล 2552 – 2553*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2563). *สถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2564). *การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย: จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2563 : Democracy index in Thailand: monitoring the pulse of Thai democracy 2020*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2565). *การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย: จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2563 : Democracy index in Thailand: monitoring the pulse of Thai democracy 2022*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

_____. (2566). ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง Asian Barometer Survey of Democracy, Governance and Development ในประเทศไทย. ได้รับทุนจาก Academic Sinica (IPSAS).

_____. (2567). *การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย: จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2565 : Democracy index in Thailand: monitoring the pulse of Thai democracy 2022*. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

ศิกัญญา อยู่เมือง และ ณัฐภัทร อยู่เมือง. (2019). การพัฒนาบทบาททางการเมืองในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีระดับท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย* ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 น.121-141. <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/4638/1/politic12n3p121-140.pdf>

Adler, Paul S. and Kwon, Seok-Woo. (2002, January). Social Capital: Prospects for a New Concept. *The Academy of Management Review*, Vol. 27, No. 1, p. 17. <https://ssrn.com/abstract=979087>.

Asian Barometer. (2019). *Survey topics*. <http://www.asianbarometer.org/survey/survey-topics>. [มกราคม 2566]

Beck, W., van der Masesn, L. and Walker, A. (1998) (eds). *The Social Quality of Europe*. Bristol: Policy Press.

Beetham, D. (2012). *Democracy: A Beginner's Guide*. The University of Michigan: One world Publications.

Bourne, P., Pryce, C., Davis, A., Francis, C., & Coleman, O. (2017). Political Participation and Its Correlates in Jamaica: An Empirical Viewpoint. *Sociology and Criminology*, 5(1), pp. 1-8.

Coffé H, Bolzendahl C. Same Game, Different Rules? Gender Differences in Political Participation. (2010) *Sex Roles*. (2010 Mar) 62(5-6):318-333. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2852527/>

Coleman, J. S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *The American Journal of Sociology* 94, pp.S95-S120.

Del Dickson. (2014). *The people's government: An introduction to democracy*. Cambridge University Press.

- Deth, J. W. V. (2016). *What is Political Participation?*. <https://oxfordre.com/politics/view/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-68>: Oxford research encyclopedias.
- Diamond, L. (1999). *Developing Democracy: Toward Consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins UP.
- Diamond, L. (2000). The Global State of Democracy. *Current History*, 99(1), Spring 2000, pp. 414-415.
- Dim, E. E., & Asomah, J. Y. (2019). Socio-demographic Predictors of Political participation among women in Nigeria: Insights from Afrobarometer 2015 Data. *Journal of International Women's Studies*, 20(2), pp.91-105.
- Etzioni-Halevy, E. (ed.) (1997). *Classes and Elites in Democracy and Democratization*. New York: Garland Publishers.
- Freedom House. (2023a). *Freedom in the World 2023*. <https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2023>. [January 2023]
- _____. (2023b). *Freedom in the World: Overview Thailand 2023*. <https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2023>. [January 2022]
- Galstyan, M. (2019). *Youth Political Participation*. https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262631/Youth-Political-participation_Lit+review_BRIEF_FINAL.pdf/1ff0bb91-a77b-f52e-25b4-5c8bd45a0c36
- Haddock, G., & Maio, G. R. (2008). Attitudes: Content, Structure and Functions. In M. S. Hewstone, *Introduction to social psychology: a European perspective*. pp. 112-133). Oxford: Blackwell.

- Hollie Russon Gilman. (2016). *Democracy Reinvented: participatory budgeting and civic innovation in America*. Washington, DC: Brookings institution press.
- Hooghe, M., & Marien, S. (2012). A Comparative Analysis of the Relation between Political Trust and Forms of Political Participation in Europe. *European Societies*, 15(1), pp.1-22.
- Inter-Parliamentary Union. (2023) Women in Politics: 2023. <https://www.ipu.org/resources/publications/infographics/2023-03/women-in-politics-2023>. [7 February 2018]
- Kiss, Z. & Hobolt, S. B. (2012). *Negative campaigning, emotions and political participation*. The Ejectdem Final Conference. Florence.
- Lazer, D. M. J., Rubineau, B., & Neblo, M. A. (2009). *Picking People or Pushing Politics: Selection and Influence on Five Network Criteria*. American Political Science Association Annual Meeting. Toronto.
- Magni, G. (2015). *Can Anger Demobilize? The Political Effects of Anger about the Economic Crisis*. The EUSA 14th Biennial Conference. Boston: University of North Carolina.
- Richardson, L. (2012). *Political Corruption and its effect on civic involvement*. Chicago, Illinois: Union League Club.
- Rogow, A., & Lasswell, H. (1977). *Power, corruption, and rectitude*. Westport, Conn.: Greenwood Press.
- Saad, S., & Salman, A. (2013). The Role of Values and Attitudes in Political Participation. *Asian Social Science*, 9(8), pp.9-16.
- Suh, H., Yee, J., & Chang, D. (2013). Type of Trust and Political Participation in Five Countries: Results of Social Quality Survey. *Development and Society*, 42(1), pp.1-23.

- The Economist Intelligence Unit. (2023a). EIU Report: *Democracy Index 2023*. <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2023> [January 2023]
- The Economist Intelligence Unit. (2023b). Democracy Index 2023: Age of conflict. <https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/Democracy-Index-2023-Final-report.pdf> [January 2023]
- Transparency International. (2000). What is Corruption? *Transparency International*. <https://www.transparency.org/what-is-corruption#define> [8 January 2018]
- Uhlener, C. J. (2001). Participation: Political. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, pp.11078-11082.
- Výrost, J., & Bozogáňová, M. (2019, November). Social and Psychological Factors of Political Participation according to Recent European Social Survey Data. *Intersections*, 5(3), pp.116-130.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 เครื่องมือและเกณฑ์การคำนวณคะแนน ตัวชี้วัดประชาธิปไตย

จากกรอบแนวคิดตัวชี้วัดประชาธิปไตยในมิติต่าง ๆ ข้างต้น คณะผู้วิจัย
จึงได้รวบรวมและพัฒนาตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย ประกอบด้วย
7 มิติหลัก โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม

ต้องพิจารณาความหมายของคำถาม ควรมีทิศทางเดียวกัน คือ ความหมาย
เชิงลบ หรือ เชิงบวกทั้งหมด แต่หากพบว่าคำถามมีความหมายในเชิงลบและเชิงบวก
ผสมกัน ต้องมีการกลับคะแนนเพื่อให้มีทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยในการศึกษาครั้งนี้
มีการกลับคะแนนจากความหมายเชิงลบ (-) เป็นความหมายเชิงบวก (+) ดังนี้

ด้านหลักการบริหารและธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัดหลัก	1) การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่
ตัวชี้วัดย่อย	1.1) เสียสละเพื่อส่วนร่วม
	1.2) เสียภาษี

- 1.3) มีสิทธิที่เท่าเทียม
- 1.4) ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น
- 1.5) ได้รับการคุ้มครองสิทธิ
- 1.6) มีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1. ท่านคิดว่าทุกคนเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส						(+)
2. ท่านคิดว่าทุกคนมีความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอ						(+)
3. ท่านคิดว่าทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกัน						(+)
4. ท่านคิดว่า เราไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนเอง ถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย						(+)
5. ท่านคิดว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง						(+)
6.						(-)
(-) ท่านคิดว่ารัฐบาลมีการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ						
(+) ท่านคิดว่าประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญจากรัฐบาล						

ตัวชี้วัดหลัก

2) การยึดมั่นในหลักนิติธรรม

ตัวชี้วัดย่อย

- 2.1) เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม
- 2.2) มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม
- 2.3) เชื่อมันต่อระบบกฎหมาย

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1. พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อ						(+)
2. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมายมีการดำเนินการอย่างเท่าเทียมกัน						(+)
3. ท่านเชื่อมั่นในระบบกฎหมายว่ามีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ						(+)

ด้านกระบวนการประชาธิปไตย

ตัวชี้วัดหลัก 3) การมีส่วนร่วมของประชาชน

ตัวชี้วัดย่อย 3.1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ทำได้ทั้งหมด

3.2) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ไม่ได้ทำได้ทั้งหมด

2. ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาในย่านที่อยู่อาศัย หรือปัญหากับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐ ท่านได้กระทำสิ่งต่อไปนี้หรือไม่

กิจกรรม	เคยทำมากกว่าหนึ่งครั้ง	เคยทำเพียงครั้งเดียว	ไม่เคยทำ แต่อาจทำถ้าจำเป็น	ไม่เคยทำ และจะไม่ทำเด็ดขาด	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(+/-)
1) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมาย ในทุกระดับ						(+)
2) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี						(+)
3) ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน						(+)
4) ติดต่อกับผู้มีบารมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ						(+)
5) ติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ						(+)

3. ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยกระทำการในฐานะของพลเมือง ในประเด็นเหล่านี้หรือไม่

กิจกรรม	เคยทำมากกว่าหนึ่งครั้ง	เคยทำเพียงครั้งเดียว	ไม่เคยทำ แต่อาจทำถ้าจำเป็น	ไม่เคยทำ และจะไม่ทำเด็ดขาด	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(4)	(3)	(2)	(1)	(5)	(+/-)
1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น						(+)
2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์						(+)
3) เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน						(+)
4) ใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง						(+)

- ตัวชี้วัดหลัก**   4) การมีทุนทางสังคม
- ตัวชี้วัดย่อย**   4.1) รวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 4.2) เชื่อมมั่นกันและกัน

คำถาม	ตัวเลือก	หมายเหตุ (+/-)
1. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคมหรือไม่	(1) เป็น (0) ไม่เป็น	(+)

2. ท่านมีความเชื่อมั่นในบุคคลต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1) ญาติของท่าน						(+)
2) เพื่อนบ้านของท่าน						(+)
3. บุคคลอื่น ๆ ที่ท่านคบหา/ติดต่อ						(+)

ด้านผลของประชาธิปไตย

ตัวชี้วัดหลัก 5) การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ

- ตัวชี้วัดย่อย**
- 5.1) เชื่อมั่นต่อรัฐสภา
  - 5.2) เชื่อมั่นต่อรัฐบาล
  - 5.3) เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
  - 5.4) เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ
  - 5.5) เชื่อมั่นต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 5.6) เชื่อมั่นต่อศาล

1. ท่านมีความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร						(+)
2) สมาชิกวุฒิสภา						(+)
3) นายกรัฐมนตรี						(+)
4) คณะรัฐมนตรี / รัฐบาล						(+)
5) ศาลยุติธรรม						(+)
6) ศาลรัฐธรรมนูญ						(+)

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
7) ศาลปกครอง						(+)
8) ผู้ตรวจการแผ่นดิน						(+)
9) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)						(+)
10) คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)						(+)
11) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)						(+)
12) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน						(+)
14) ข้าราชการ						(+)
15) ทหาร						(+)
16) ตำรวจ						(+)
17) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น						(+)
18) สมาชิกสภาท้องถิ่น						(+)

ตัวชี้วัดหลัก 6) การสนับสนุนประชาธิปไตย

ตัวชี้วัดย่อย 6.1) สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1. เราควรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งแล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ						
2. การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้						(-)
3. ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ						(-)
4. เราควรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาและควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน						(-)

ตัวชี้วัดหลัก 7) การต่อต้านการทุจริต
ตัวชี้วัดย่อย 7.1) ไม่ยอมรับการทุจริต

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้	หมายเหตุ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)	(+/-)
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความคิดหรือคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”						(-)

ขั้นที่ 2 การกำหนดรหัสเพื่อความสะดวกในการแสดงสูตรคำนวณ

ตัวชี้วัดหลัก การเคารพลิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ (รหัส R)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
R1	เสียสละเพื่อส่วนร่วม	R11	ท่านคิดว่าทุกคนเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส
R2	เสียภาษี	R21	ท่านคิดว่าทุกคนมีความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอ
R3	มีสิทธิที่เท่าเทียม	R31	ท่านคิดว่าทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกัน
R4	ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น	R41	ท่านคิดว่า เราไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนเอง ถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย
R5	ได้รับการคุ้มครองสิทธิ	R51	ท่านคิดว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง
R6	มีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล	R61	ท่านคิดว่าประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญจากรัฐบาล

ตัวชี้วัดหลัก การยึดมั่นในหลักนิติธรรม (รหัส L)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
L1	เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม	L11	พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อบกพร่อง
L2	มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม	L21	กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมายมีการดำเนินการอย่างเท่าเทียมกัน
L3	เชื่อมั่นต่อระบบกฎหมาย	L31	ท่านเชื่อมั่นในระบบกฎหมายว่ามีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชน (รหัส P)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
P1	การมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงพฤติกรรม		
P2	ร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ทำโดยทั่วไป	P21	ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมาย ในทุกระดับ
		P22	ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี
		P23	ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
		P24	ติดต่อกับผู้มีบารมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ
		P25	ติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ
P3	ร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่ไม่ได้ทำโดยทั่วไป	P31	ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น
		P32	ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์
		P33	เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน
		P34	ใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง

ตัวชี้วัดหลัก การมีทุนทางสังคม (รหัส S)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
S1	รวมกลุ่ม หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม	S11	ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคมหรือไม่
S2	เชื่อมั่นกันและกัน	S21	ท่านเชื่อมั่นต่อญาติของท่าน
		S22	ท่านเชื่อมั่นต่อเพื่อนบ้านของท่าน
		S23	ท่านเชื่อมั่นต่อบุคคลอื่น ๆ ที่ท่านคบหา/ติดต่อ

ตัวชี้วัดหลัก การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ (รหัส T)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
T1	เชื่อมั่นต่อรัฐสภา	T11	ท่านเชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
		T12	ท่านเชื่อมั่นต่อสมาชิกวุฒิสภา
T2	เชื่อมั่นต่อรัฐบาล	T21	ท่านเชื่อมั่นต่อนายกรัฐมนตรี
		T22	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะรัฐมนตรี / รัฐบาล
T3	เชื่อมั่นต่อศาล	T31	ท่านเชื่อมั่นต่อศาลยุติธรรม
		T32	ท่านเชื่อมั่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ
		T33	ท่านเชื่อมั่นต่อศาลปกครอง
T4	เชื่อมั่นต่อข้าราชการ ทหาร และตำรวจ	T41	ท่านเชื่อมั่นต่อข้าราชการ
		T42	ท่านเชื่อมั่นต่อทหาร
		T43	ท่านเชื่อมั่นต่อตำรวจ
T5	เชื่อมั่นต่อการปกครอง ส่วนท้องถิ่น	T51	ท่านเชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		T52	ท่านเชื่อมั่นต่อสมาชิกสภาท้องถิ่น
T6	เชื่อมั่นต่อองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญ	T61	ท่านเชื่อมั่นต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน
		T62	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
		T63	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
		T64	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)
		T65	ท่านเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน

ตัวชี้วัดหลัก การสนับสนุนประชาธิปไตย (รหัส SP)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
SP1	สนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย	SP11	เราควรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งแล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ
		SP12	การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้
		SP13	ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ
		SP14	เราควรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาและควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน

ตัวชี้วัดหลัก การต่อต้านการทุจริต (รหัส A)

รหัส	องค์ประกอบย่อย	รหัส	คำถาม
A1	ไม่ยอมรับการทุจริต	A11	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความคิดหรือคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จจุล่งไปได้”

ขั้นที่ 3 การคำนวณคะแนน

ในการประมวลผลการประเมินคำถามต่าง ๆ จะมีการคำนวณเพื่อสร้างตัวแปรใหม่ และมีการแสดงผลการประเมินในรูปแบบของค่าคะแนนในมิติต่าง ๆ ทั้งองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

สูตรการคำนวณ

สูตรการคำนวณค่าคะแนนขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย โดยใช้ค่าคะแนนที่ได้จากคำถาม มีขั้นตอนดังนี้

1) แทนค่าคำถามแต่ละข้อตามรหัสที่แสดงในขั้นตอนที่ 2 หลังจากพิจารณาความสอดคล้องกันโดยให้คำถามทุกข้อมีความหมายในเชิงบวกความหมาย

2) คำนวณหาค่าเฉลี่ยของคำถามในแต่ละข้อ เช่น ค่าคะแนนของคำถามรหัส R11 ได้มาจากการหาค่าเฉลี่ย (mean) ตามจำนวนผู้ตอบ n_{R11} ทั้งนี้ n หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละคำถาม เช่น n_{R11} หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบประเมินของคำถามรหัส R11

3) คำนวณหาค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบย่อยในแต่ละมิติ และคำนวณหาค่าคะแนนขององค์ประกอบหลัก โดยคำนวณให้แต่ละมิติด้วยคะแนนเต็ม 100

ทั้งนี้ สูตรการคำนวณค่าคะแนนขององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยในการประเมินความเป็นประชาธิปไตยในบริบทสังคมไทย มีดังนี้

มิติที่ 1 การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่ (R)

$$R = (R1 + R2 + R3 + R4 + R5 + R6) / 6$$

$$R1 = (R11 / n_{R11})$$

$$R2 = (R21 / n_{R21})$$

$$R3 = (R31 / n_{R31})$$

$$R4 = (R41 / n_{R41})$$

$$R5 = (R51 / n_{R51})$$

$$R6 = (R61 / n_{R61})$$

มิติที่ 2 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม (L)

$$L = (L1 + L2 + L3) / 3$$

$$L1 = (L11 / n_{L11})$$

$$L2 = (L21 / n_{L21})$$

$$L3 = (L31 / n_{L31})$$

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชน (P)

$$P = (P2+P3) / 2$$

$$P2 = ((P21 / n_{P21}) + (P22 / n_{P22}) + (P23 / n_{P23}) + (P24 / n_{P24}) + (P25 / n_{P25})) / 5$$

$$P3 = ((P31 / n_{P31}) + (P32 / n_{P32}) + (P33 / n_{P33}) + (P34 / n_{P34})) / 4$$

มิติที่ 4 การมีทุนทางสังคม (S)

$$S = (S1 + S2) / 2$$

$$S1 = (S1 / n_{S11})$$

$$S2 = ((S21 / n_{S21}) + (S21 / n_{S22}) + (S23 / n_{S23})) / 3$$

มิติที่ 5 การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ (T)

$$T = (T1 + T2 + T3 + T4 + T5 + T6) / 6$$

$$T1 = ((T11 / n_{T11}) + (T12 / n_{T12})) / 2$$

$$T2 = ((T21 / n_{T21}) + (T22 / n_{T22})) / 2$$

$$T3 = ((T31 / n_{T31}) + (T32 / n_{T32}) + (T33 / n_{T33})) / 3$$

$$T4 = ((T41 / n_{T41}) + (T42 / n_{T42}) + (T43 / n_{T43})) / 3$$

$$T5 = ((T51 / n_{T51}) + (T52 / n_{T52})) / 2$$

$$T6 = ((T61 / n_{T61}) + (T62 / n_{T62}) + (T63 / n_{T63}) \\ + (T64 / n_{T64}) + (T65 / n_{T65})) / 5$$

มิติที่ 6 การสนับสนุนประชาธิปไตย (SP)

$$SP1 = (SP1) / 1$$

$$SP1 = ((SP11 / n_{SP11}) + (SP12 / n_{SP12}) + (SP13 / n_{SP13}) \\ + (SP14 / n_{SP14})) / 4$$

มิติที่ 7 การต่อต้านการทุจริต (A)

$$A1 = (A1) / 1$$

$$A1 = (A11 / n_{A11})$$

ขั้นที่ 4 การอภิปรายผล

เมื่อได้ผลคะแนนในแต่ละด้านแล้ว การอธิบายค่าใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนน 1.00 – 20.80 = ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยมาก

คะแนน 20.81 – 40.60 = ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อย

คะแนน 40.61 – 60.40 = ระดับความเป็นประชาธิปไตยปานกลาง

คะแนน 61.41 – 80.20 = ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง

คะแนน 80.21 – 100.00 = ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงมาก

ภาคผนวก 2 แบบสำรวจค่านิยมประชาธิปไตยของประชาชน

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจค่านิยมประชาธิปไตยของประชาชน ทั้งหมด 7 มิติ ประกอบด้วย การเคารพสิทธิและหน้าที่ การยึดมั่นในหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การมีทุนทางสังคม การสนับสนุนประชาธิปไตย ความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ และการต่อต้านการทุจริต โดยการสำรวจนี้เพื่อทราบสถานะของประชาธิปไตยไทยในมุมมองของประชาชน และเพื่อนำมาพัฒนาประชาธิปไตยไทยให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนที่ 1 : การเคารพสิทธิ เสรีภาพและหน้าที่

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
1. ท่านคิดว่าทุกคนเต็มใจที่จะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	☐	☐	☐	☐	☐
2. ท่านคิดว่าทุกคนมีความเต็มใจที่จะเสียภาษีเสมอ	☐	☐	☐	☐	☐
3. ท่านคิดว่าทุกคนไม่ว่าจะรวยหรือจนได้รับการดูแลจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกัน	☐	☐	☐	☐	☐
4. ท่านคิดว่า เราไม่ควรยึดถือความคิดเห็นของตนเองถ้าผู้ร่วมงานไม่เห็นด้วย	☐	☐	☐	☐	☐

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
5. ท่านคิดว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคนได้รับการคุ้มครอง	☐	☐	☐	☐	☐
6. ท่านคิดว่ารัฐบาลมีการปิดกั้นไม่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 2 : การยึดมั่นในหลักนิติธรรม

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
7. พลเมืองสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม และได้รับการชดเชยอย่างเท่าเทียมในกรณีที่เกิดการบริหารที่มีข้อบกพร่อง	☐	☐	☐	☐	☐
8. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาและระบบการลงโทษตามกฎหมายมีการดำเนินการอย่างเท่าเทียมกัน	☐	☐	☐	☐	☐
9. ท่านเชื่อมั่นในระบบกฎหมายว่ามีการตัดสินอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 3 : การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

10. ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา เมื่อมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาในย่านที่อยู่อาศัย หรือปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและนโยบายของรัฐ ท่านได้กระทำสิ่งต่อไปนี้หรือไม่

คำถาม	เคยทำมากกว่าหนึ่งครั้ง	เคยทำเพียงครั้งเดียว	ไม่เคยทำ แต่อาจทำถ้าจำเป็น	ไม่เคยทำ และจะไม่ทำเด็ดขาด	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(9)
1) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือตัวแทนทางกฎหมาย ในทุกระดับ	☐	☐	☐	☐	☐
2) ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เช่น ผู้ว่าฯ อธิบดี	☐	☐	☐	☐	☐
3) ติดต่อกับผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	☐	☐	☐	☐	☐
4) ติดต่อกับผู้มีบารมี, ผู้มีอิทธิพล และผู้นำทางความคิดในท้องถิ่น นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ	☐	☐	☐	☐	☐
5) ติดต่อกับสื่อมวลชนต่าง ๆ	☐	☐	☐	☐	☐

11. ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ท่านเคยกระทำการในฐานะของพลเมือง ในประเด็นเหล่านี้หรือไม่

	เคยทำมากกว่าหนึ่งครั้ง	เคยทำเพียงครั้งเดียว	ไม่เคยทำ แต่อาจทำถ้าจำเป็น	ไม่เคยทำ และจะไม่ทำเด็ดขาด	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(9)
1) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อพยายามที่จะแก้ปัญหาท้องถิ่น	☐	☐	☐	☐	☐
2) ร่วมกับผู้อื่นเพื่อเขียนจดหมายร้องเรียน/ร้องทุกข์	☐	☐	☐	☐	☐
3) เข้าร่วมการเดินขบวนประท้วง/คัดค้าน	☐	☐	☐	☐	☐
4) ใช้กำลังหรือความรุนแรงเพื่อผลทางการเมือง	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 4 : การมีทุนทางสังคม

12. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม/สมาคมหรือไม่ (1) เป็น (0) ไม่เป็น

13-15 ท่านมีความเชื่อมั่นในบุคคลต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
13. ญาติของท่าน	☐	☐	☐	☐	☐
14. เพื่อนบ้านของท่าน	☐	☐	☐	☐	☐
15. บุคคลอื่น ๆ ที่ท่านคบหา/ติดต่อ	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 5 : การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ

16. ท่านมีความเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
1) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)	☐	☐	☐	☐	☐
2) สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.)	☐	☐	☐	☐	☐
3) นายกรัฐมนตรี	☐	☐	☐	☐	☐
4) คณะรัฐมนตรี / รัฐบาล	☐	☐	☐	☐	☐
5) ศาลยุติธรรม	☐	☐	☐	☐	☐
6) ศาลรัฐธรรมนูญ	☐	☐	☐	☐	☐
7) ศาลปกครอง	☐	☐	☐	☐	☐
8) ผู้ตรวจการแผ่นดิน	☐	☐	☐	☐	☐
9) คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)	☐	☐	☐	☐	☐
10) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)	☐	☐	☐	☐	☐

คำถาม	ไม่เชื่อมั่นเลย	ค่อนข้างไม่เชื่อมั่น	ค่อนข้างเชื่อมั่น	เชื่อมั่นมาก	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
11) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)	☐	☐	☐	☐	☐
12) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน	☐	☐	☐	☐	☐
13) ข้าราชการ	☐	☐	☐	☐	☐
14) ทหาร	☐	☐	☐	☐	☐
15) ตำรวจ	☐	☐	☐	☐	☐
16) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	☐	☐	☐	☐	☐
17) สมาชิกสภาท้องถิ่น	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 6 : การสนับสนุนประชาธิปไตย

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
17. เราควรรยกเลิกระบบรัฐสภาและการเลือกตั้งแล้วหาผู้นำที่เข้มแข็งมาบริหารประเทศ	☐	☐	☐	☐	☐
18. การมีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวในการเลือกตั้งและบริหารประเทศเป็นเรื่องที่ยอมรับได้	☐	☐	☐	☐	☐
19. ทหารควรเข้ามาปกครองประเทศ	☐	☐	☐	☐	☐
20. เราควรรยกเลิกระบบการเลือกตั้งและระบบรัฐสภาและควรมีผู้เชี่ยวชาญทำการตัดสินใจในนามของประชาชน	☐	☐	☐	☐	☐

ส่วนที่ 7 : การต่อต้านการทุจริต

คำถาม	ไม่เห็นด้วยเลย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่สามารถตอบได้
	(1)	(2)	(3)	(4)	(0)
21. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความคิดหรือคำกล่าวที่ว่า “บางครั้งการคอร์รัปชันในรัฐบาลก็มีความจำเป็นเพื่อให้งานเสร็จลุล่วงไปได้”	☐	☐	☐	☐	☐

สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 (โชนทิศใต้) เลขที่ 120 หมู่ 3
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทรศัพท์ 0-2141-9596 โทรสาร 0-2143-8177
www.kpi.ac.th

ISBN 978-616-476-410-1

